

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Diplomová práce

Sociální práce v kontextu hodnot se zaměřením na matky
s dětmi bez domova

Vedoucí práce: doc. Michal Opatrný, Dr.theol.

Autor práce: Bc. Vlasta Krýchová
Studijní obor: Etika v sociální práci
Ročník: 2.

2014

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

29. 3. 2014,

podpis studenta

Poděkování

„Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. Michalu Opatrnému, Dr.theol. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.“

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Pojetí termínu hodnota	11
3. Hodnoty v sociální práci	16
3.1. Náznak vývoje hodnot v sociální práci	16
3.2. Mezinárodní etický kodex sociálních pracovníků a Etický kodex sociálních pracovníků České republiky.....	17
3.3. Definice a cíle sociální práce	21
3.4. Kompetence v sociální práci	25
3.5. Paradigmata v sociální práci popsal Navrátil.....	26
3.6. Dilemata v sociální práci.....	26
3.7. Druhy hodnot v sociální práci	28
3.8. Shrnutí hodnot v sociální práci	29
4. Rodina a její hodnoty	31
5. Zásady, které uznávají azylové domy pro matky s dětmi	35
5.1. Poslání azylových domů pro matky s dětmi.....	35
5.2. Cíle poskytované služby:	36
5.3. Zásady soužití v azylovém domě	37
5.4. Poskytované služby v azylových domech.....	37
5.5. Principy, které při práci s uživatelkami užívají azylové domy	40
5.6. Postřehy a připomínky k vnitřním pravidlům organizací.....	44
5.7. Hodnoty azylových zařízení.....	45
6. Výzkumné šetření	47
6.1. Charakteristika vybraných zařízení.....	48
6.1.1. Cíle azylových zařízení	48
6.1.2. Popis exteriéru a interiéru zařízení.....	49
6.2. Cíl výzkumu	50
6.3. Metody získávání dat	50

6.3.1.	Obsahová analýza dokumentů.....	50
6.3.2.	Rozhovor.....	51
6.4.	Zdůvodnění okruhů otázek použitých v rozhovoru.....	53
6.4.1.	Rodinné vztahy.....	53
6.4.2.	Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání	55
6.4.3.	Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání v dospělosti	56
6.4.4.	Vztah matky k dětem	57
6.4.5.	Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí	58
6.4.6.	Partnerské vztahy a manželství	59
6.4.7.	Doplňující otázky	60
6.4.8.	Identifikační otázky.....	61
7.	Vyhodnocení	62
7.1.	Vyhodnocení uživatelky č. 1	62
7.2.	Vyhodnocení uživatelky č. 2.....	66
7.3.	Vyhodnocení uživatelky č. 3.....	68
7.4.	Vyhodnocení uživatelky č. 4.....	72
7.5.	Vyhodnocení uživatelky č. 5.....	74
7.6.	Vyhodnocení uživatelky č. 6.....	77
7.7.	Vyhodnocení uživatelky č. 7.....	79
7.8.	Vyhodnocení uživatelky č. 8.....	81
7.9.	Vyhodnocení uživatelky č. 9.....	83
7.10.	Vyhodnocení uživatelky č. 10.....	86
7.11.	Vyhodnocení uživatelky č. 11	88
8.	Shrnutí výsledků výzkumného šetření	91
9.	Zhodnocení zjištěných poznatků.....	93
10.	Závěr	100
11.	Seznam použitých zdrojů	103
12.	Přílohy.....	110

13. Abstrakt..... 141

TEORETICKÁ ČÁST

1. Úvod

Tato diplomová práce částečně navazuje na mou bakalářskou práci „Bezdomovectví matek s dětmi, aneb jak matky pečují o své děti v Charitním domově sv. Dominika Savia pro matky s dětmi v Prachaticích“. Téma „Sociální práce v kontextu hodnot se zaměřením na matky s dětmi bez domova“ jsem si vybrala proto, že po zpracování bakalářské práce jsem si uvědomila, co je důležité pro sociální pracovníky azylových domů a co pro uživatelky těchto zařízení (pro matky s dětmi), se nemusí vždy shodovat. K této myšlence jsem dospěla při hodnocení průběhu sociální práce s uživatelkami během jejich pobytu v azylovém zařízení. Sociální pracovníci využívají individuálního přístupu ke každé uživatelce, s každou matkou plánují, čeho chtějí společně dosáhnout. Vytvoří individuální plán s cíli, které si uživatelka s jeho pomocí stanoví a poté se je snaží naplnit. Právě v cílech určených v individuálním plánu se mohou objevovat různé názory na to, co je pro matku a její dítě, popř. děti důležité.

Cílem práce je popsat hodnoty sociální práce, které se promítají do práce týmů azylových domů pro matky s dětmi a dále popsat i hodnoty uživatelek služeb poskytovaných tímto druhem zařízení. Zjištěné hodnoty budou vzájemně porovnány, aby bylo možné popsat/vylíčit situaci, kdy se hodnoty poskytovatele služeb a jejich uživatelek vzájemně liší.

V první kapitole se budu věnovat vymezení pojmu hodnota. Na základě již existující literatury (zejména Diatka Cyril a jeho kniha „O etice a hodnotách“, Prudký Libor, jeho dílo „Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky“) a studií od různých odborníků zabývajících se hodnotami (hlavním zdrojem Machulová Helena a její práce: „Filosofický a teologický pojem hodnoty se zřetelem na etiku v sociální práci“), se snažím poukázat na různé vysvětlení a charakteristiky tohoto pojmu, jelikož přesná definice hodnot není známa. Následuje část obecně o hodnotách v sociální práci, ve které budu analyzovat z relevantní literatury a dalších zdrojů hodnoty sociální práce charakteristické (významné) pro tuto profesi. Budu vycházet například z Nečasové „Úvod do filosofie a etiky v sociální práci“, z Navrátila „Teorie a metody sociální práce“, z Mezinárodního etického kodexu sociálních pracovníků, Etického kodexu sociálních pracovníků ČR atd. Poté zařadím kapitolu zabývající se proměnou rodiny, jejich funkcí a forem v průběhu času, získaných z odborných knih, věnujících se této oblasti. Mezi tyto zdroje patří Ivo Možný „Rodina a společnost“, dále

Matoušek Oldřich, „Metody a řízení sociální práce“, Jan Keller „Soumrak sociálního státu“, Matoušek Oldřich, Pavla Kodymová a Jana Koláčková „Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi“, Jindřich Šrajber a Libor Musil „Etické kontexty sociální práce s rodinou“ atd. Ze získaných informací se pokusím vyvodit hodnoty rodiny. Další část obsahuje hodnoty uznávané v azylových domech pro matky s dětmi, které budu zjišťovat odvozováním z dostupných standardů kvality sociálních služeb vybraných azylových zařízení, kterými se sociální pracovníci řídí.

Výzkumné šetření budu realizovat ve vybraných azylových domech pro matky s dětmi, konkrétně v Charitním domově sv. Dominika Savia pro matky s dětmi v Prachaticích, Domově sv. Alžběty pro matku a dítě ve Veselíčku u Písku a Domově pro matky s dětmi v Políkně u Jindřichova Hradce. Cílem výzkumu je zjistit hodnoty, ze kterých při své práci vycházejí azylové domy pro matky s dětmi a dále jaké hodnoty jsou důležité pro uživatelky těchto zařízení. Vzhledem k určenému cíli jsem si zvolila oblasti, na které se budu zaměřovat při výzkumném šetření, na základě odborné literatury použité v první části své práce. Mezi zmíněné oblasti jsem zařadila partnerské a rodinné vztahy, postoj matek k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání, dále přístup k dětem, jejich vzdělání a budoucímu povolání.

Pro svou práci jsem vybrala formu kvalitativního výzkumu, konkrétně rozhovor a obsahovou analýzu dokumentů. Pomocí uvedených forem výzkumného šetření, mohu sledovat dané oblasti. Obsahovou analýzu dokumentů použiji v první části této práce. Tuto metodu jsem použila pro zjištění hodnot (z odborné literatury a dalších zdrojů) v sociální práci, rodině a azylových domech. Rozhovory budu vést s uživatelkami azylových domů pro matky s dětmi a budu se snažit poukázat na to, co je pro matky důležité, čeho si váží. U každé zkoumané oblasti jsem si ještě určila podpůrné otázky, které by k mému cíli mohly napomoci.

Po provedení výzkumného šetření bude následovat jeho vyhodnocení. Nejdříve vyhodnotím každý rozhovor s uživatelkami zvlášť, poté ze získaných informací vytvořím celkové shrnutí toho, co je důležité pro matky přechodně žijící v azylových domech. Tyto poznatky se potom budu snažit porovnat s hodnotami, které uznávají samotné azylové domy, jež jsou uvedeny v kapitole o hodnotách azylových domů. Budu srovnávat, zda se zjištěné hodnoty shodují, nebo naopak liší. Jelikož je to dle mého názoru důleži-

tou součástí práce sociálních pracovníků v azylových domech při již zmíněném individuálním plánování s uživatelkami.

Další část bude tvořit závěr celé práce, seznam použitých zdrojů, přílohy a abstrakt. Přílohy budou obsahovat přepsané rozhovory s matkami, které přechodně žijí v azylových domech.

2. Pojetí termínu hodnota

Jak název diplomové práce napovídá, je téma hodnot významné nejen v oblasti sociální práce. Ovšem cílem této kapitoly není vyčerpávající vysvětlení pojmu hodnot, které se v průběhu času i historie neustále proměňuje a vyvíjí, ale přiblížení pojetí hodnot důležitých pro další části této práce. Přesto nyní popíši pro představu několik koncepcí hodnot. Vymezením hodnot se zabývalo již mnoho odborníků a to z různých pohledů, např. filosofie, etiky, psychologie, sociologie, antropologie.

Tématem etiky v sociální práci se zabývali někteří autoři v odborném časopise *Sociální práce/sociální práce*. V čísle 4/2004 je část věnována Etickému kodexu sociálních pracovníků České republiky¹, kde je popsáno členění etického kodexu a čemu se věnuje. Nečasová² přeložila Mezinárodní etický kodex, ke kterému je také komentář, jež srovnává původní a nově přijatý Mezinárodní etický kodex, který je důležitý pro výkon sociální práce jako profese. Ve stejném výtisku pojednává Škulecová, Jankovský³ o Významu etických aspektů v pomáhajících profesích. Nečasová, Musil⁴ se společně zabývají Pracovními podmínkami a dilematy pomáhajících pracovníků v časopisu č. 3/2006. Poukazují na to, jak se pracovníci v běžné praxi vyrovnávají s dilematy, která před ně staví práce s klienty. „Autoři popisují konflikty, které pracovníci při práci prožívají, kladou si otázku, zda jsou vůči některým z nich morálně lhostejní, a poukazují, jak je morální citlivost vůči konfliktům očekávání staví před dilemata.“⁵ Vše ukazují na příkladech z praxe. Ve třech vydáních tohoto časopisu je tématem etika, etické teorie a jejich pomoc sociálnímu pracovníkovi při řešení problémů, dilemat. Nečasová, Dohnalová, Talašová⁶ se snaží upozornit, jak lze využít vybrané etické teorie v praxi sociální práce. „Cílem jejich příspěvku je ukázat na konkrétní kasuistice, jakým způsobem je možné využít etické teorie pro lepší pochopení problematkové situace v praxi sociální

---

¹ Srov. Etický kodex sociálních pracovníků České republiky In *Sociální práce/Sociální práce*. Hodnoty a etika v sociální práci, 4/2004, s. 27-30.

² Srov. NEČASOVÁ, M. Mezinárodní etický kodex sociální práce – principy, Komentář k mezinárodnímu etickému kodexu In *Sociální práce/Sociální práce*. Hodnoty a etika v sociální práci, 4/2004, s. 31-38.

³ Srov. ŠKULECOVÁ, A., JANKOVSKÝ, J. Význam etických aspektů práce v pomáhajících profesích In *Sociální práce/Sociální práce*. Hodnoty a etika v sociální práci, 4/2004, s. 54-61.

⁴ Srov. NEČASOVÁ, M., MUSIL, L. Pracovní podmínky a dilemata pomáhajících pracovníků In *Sociální práce/Sociální práce*. Organizační kultura, 3/2006, s. 57-71.

⁵ Tamtéž, s. 57.

⁶ Srov. NEČASOVÁ, M., DOHNALOVÁ, Z., TALAŠOVÁ, R. Využití vybraných etických teorií v praxi sociální práce In *Sociální práce/Sociální práce*. Praktické využití teorie v sociální práci, 3/2010, s. 76-87.

práce a pro získání více možných náhledů na tuto situaci a její řešení.“⁷ Na tento článek reagují v dalším vydání Jinek, Křišťan⁸, kteří mají k němu jisté výhrady. Snaží se představit a hlouběji vysvětlit etické teorie, jež podle nich autorky dostatečně nedaly do souvislosti. „Dále se věnují přiměřené aplikaci těchto teorií v praxi sociální práce.“ Ve třetím díle píše Nečasová, Dohnalová, Talašová⁹ o tom, jak učit etiku v sociální práci. Z části reagují na kritiku v článku Jinka a Křišťana. Navíc se zamýšlejí „nad povahou sociální práce jako eklektické disciplíny, jaké jsou hlavní potíže kritiky aplikace, a následně seznámí čtenáře s možným způsobem, jak výuku etiky v sociální práci uchopit.“¹⁰ V č. 3/2012 se Šrajer¹¹ zamýšlí nad etikou a požadavkem komplexnosti v sociální práci. Zde jsem jen nastínila, kde najdou čtenáři texty zabývající se etikou v sociální práci, protože etika a hodnoty spolu souvisí. Při sociální práci s uživateli služeb je třeba brát v úvahu etiku a hodnoty.

Široce se hodnotami zabývala Mgr. Helena Machulová ve své diplomové práci *Filosofický a teologický pojem hodnoty se zřetelem na etiku v sociální práci*. Snažila se vymezit pojem hodnot na základě analýzy několika významných autorů, kteří se hodnotami v minulosti zabývali. Přesto žádný z autorů, jež uvedla ve své práci, neuvedl přímo definici hodnot. „V odborných knihách se najde spíše tvrzení, že hodnota je pojem obecně dobře známý a srozumitelný.“¹² Dále se zabývala několika představiteli axiologie a předchůdci filosofie hodnot, kteří se k hodnotám stavěli z různých úhlů. Odborníci rozlišují „z hlediska platnosti hodnoty na subjektivní nebo objektivní. Také se rozcházejí v názoru na to, zda se hodnoty poznávají rozumem či citem, nebo zda jsou dány vztahem, nebo jsou vlastností.“¹³ Ovšem ani tato rozlišení nedávají jasnou odpověď na otázku, co hodnota/hodnoty jsou. Machulová ve své práci poukazuje na zajímavé pojetí hodnot u Dietricha von Hildebranda, který se zabývá etikou. „Hodnoty jsou objektivně platné. Odlišuje je od věcí, které jsou pouze subjektivně uspokojující. Hodnoty je možné poznávat právě podle druhu důležitosti. Každý druh důležitosti nás jinak oslovuje.

---

⁷ Srov. NEČASOVÁ, M., DOHNALOVÁ, Z., TALAŠOVÁ, R. Využití vybraných etických teorií v praxi sociální práce In *Sociální práce/Sociální práce*. Praktické využití teorie v sociální práci, 3/2010, s. 76.

⁸ Srov. JINEK, J., KŘIŠŤAN, A. Etická teorie a její aplikace – problém pro sociální práci In *Sociální práce/Sociální práce*. Psycho-sociální souvislosti u znevýhodněných dětí, 2/2011, s. 125-131.

⁹ Srov. NEČASOVÁ, M., DOHNALOVÁ, Z., TALAŠOVÁ, R. Jak učit etiku v sociální práci? In *Sociální práce/Sociální práce*. Individuální plánování v sociální práci, 3/2011, s. 77-85.

¹⁰ Tamtéž, s. 77.

¹¹ Srov. ŠRAJER, J. Etika a požadavek komplexnosti v sociální práci In *Sociální práce/Sociální práce*. Současná politika státu a sociální práce, 3/2012, s. 81-87.

¹² MACHULOVÁ, H. *Filosofický a teologický pojem hodnoty se zřetelem na etiku v sociální práci*, s. 79.

¹³ Tamtéž, s. 79.

Hodnota představuje pro člověka výzvu, nikoli lákání. Jakožto objektivní je hodnota vlastností daného jsoučna. Avšak její realizace je možná jen ve vztahu k subjektu, pro který je výzvou, a který ji jako hodnotu prožívá.¹⁴ Neuvádím zde vyčerpávající popis definic a pojetí hodnot, které jsou ve výše zmíněné diplomové práci, proto pokud čtenář je zajímá toto téma, doporučuji, aby si ji přečetli.

Není jednoduché říci definici hodnot, jak již bylo výše zmíněno. Diatka uvádí: „Není možné jednoznačně a jednou pro vždy říci, co hodnoty jsou, nebo nejsou, ale jen to, zda platí, nebo neplatí. Hodnoty nejen platí, protože je někdo uznává, ale že je uznáváme proto, že jsou skutečné, reálné, nutí nás, abychom je respektovali, někdy nás dokonce zavazují jako těžko překonatelné pokušení.“¹⁵

Problematikou hodnot se zabývá Prudký. Hodnoty jsou podle něj *zvláštními vlastnostmi skutečnosti*. Tyto hodnoty nejsou tvořeny člověkem, existují objektivně samy o sobě, jsou absolutní. Ovšem my je prožíváme subjektivně. Lidé je poznávají ve vztahu, který ke konkrétním hodnotám zaujímají.¹⁶ „Hodnoty chápány jako vztah, jako produkt subjektivního vztahu ke skutečnosti. O tom, co jsou hodnoty, rozhoduje subjekt sám. On hodnoty nejen objevuje, ale i tvoří. Hodnota je specifickým vztahem mezi člověkem a věcmi, jejímž základem je postoj přízně a nepřízně, touhy nebo odmítnutí, lásky nebo nenávisti apod.“¹⁷ Nejde jen o vztahy člověka k věcem, ale také k ostatním lidem a v neposlední řadě i vztah k sobě samému. Většinu těchto vztahů spoluurčuje „emocionalita, volba, odpovědnost vůči sobě, aktivita, nahodilosti apod.“¹⁸ Často jsou hodnoty součástí duchovního života jedince. Jelikož i to, co je pro člověka jedinečné, významné se mnohdy odehrává právě v duchovní úrovni, nejedná se pouze o konkrétní materiální věci. Prudký poukazuje na různé obsahy hodnot, které je třeba brát v úvahu, jejich souvislosti a důsledky, jež mohou způsobit ve vztahu ke společnosti.¹⁹ Tudíž je potřeba zahrnout do poznávání hodnot i průběh začleňování jedince do společnosti.

Hodnoty se tvoří v procesu socializace (podrobněji v kapitole Rodina a její hodnoty). Socializace je rozhodující při utváření hodnot u jedince, jak popisuje Ronald Inglehart: „hodnoty se usazují v sociálním prostředí právě prostřednictvím socializace, dále

¹⁴ MACHULOVÁ, H. *Filosofický a teologický pojem hodnoty se zřetelem na etiku v sociální práci*, s. 80.

¹⁵ DIATKA, Cyril. *O etice a hodnotách*, s. 26, 28.

¹⁶ Srov. PRUDKÝ, Libor. *Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*, s. 24.

¹⁷ Tamtéž, s. 24.

¹⁸ Tamtéž, s. 56.

¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 17.

mají vysokou tendenci k neměnnosti, jsou rezistentní vůči změnám, vlastně od okamžiku, kdy jsou subjektem přijaty za vlastní.²⁰ Hodnoty se mohou v různých společnostech, skupinách a kulturách lišit. „Existují určité, mnohdy velmi výrazné rozdíly v hodnotových strukturách jednotlivých skupin/subkultur v rámci společnosti ČR.“²¹ Hodnoty, které jsou pro společnost významné, se odvíjí od etnické příslušnosti, genderu, věku, společných zájmů atd. „Kultura, jednotlivé kultury jsou totiž vždy v nějakém smyslu definovány také prostřednictvím sdílení hodnot a norem,“ kulturními vzorci, které jsou typické pro určitou společnost. Lidé je přijímají za své, zvnitřňují je a upevňují je prostřednictvím zvyků, kulturních výtvorů a toto vše potom předávají dalším generacím.²²

K předávání hodnot během socializace dochází prostřednictvím učení se určitým rolím, které na sebe lidé musí v průběhu života brát. Každý jedinec projde za celý život několika rolí, jež „se mohou v různých situacích překrývat, souvisí spolu, nebo naopak si i protirečí“²³ a člověk by se měl naučit, jak se v těchto situacích zachovat. „Osoba není nikdy totožná jen s jednou rolí, ale realizuje se více způsoby. Je to náročné, ale nevyhnutelné, neboť člověk si osvojuje a ověřuje svou vlastní hodnotu právě ve vztahu k jiným lidem, s kterými ve svých úlohách spolupracuje, komunikuje, s kterými se konfrontuje či vůči kterým vystupuje v rolích, ve kterých může být užitečný nejen pro sebe. Člověk je složitým komplexem rolí, je producentem i uživatelem hodnot.“²⁴ Ocitáme se ve společnosti hodnot, za které jsme zodpovědní. Jsme původci existence, podoby i skladby hodnot, jež se neustále mění přenosem na další generace, ale také v prostoru našeho života za vše až do jedinečnosti diferencovaná.²⁵ V konečném důsledku naše jednání neurčují fyzikální, chemické nebo biologické jevy podmíněné naší existencí, ale hodnoty, které pro každého z nás tyto jevy napodobují díky svým funkcím, které pravda závisí na nás.²⁶

O hodnotách se lidé baví v běžném životě, ví, co si pod tímto slovem představit, vyjmenují i to, co je podle nich hodnotné, významné, důležité (např. zdraví, práce, rodi-

---

²⁰ PRUDKÝ, Libor. *Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*, s. 42.

²¹ Tamtéž, s. 123.

²² Srov. Tamtéž, s. 126-127.

²³ DIATKA, Cyril. *O etice a hodnotách*, s. 20.

²⁴ Tamtéž, s. 20.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 57.

²⁶ Tamtéž, s. 57.

na, přátelství), ovšem když jsem se několika jedinců různého věku ve svém okolí zeptala, jak by podle sebe řekli, co je hodnota, tak jsem se dočkala dlouhého mlčení a žádné odpovědi. „Souvislosti, situace, události, ve kterých se materiálně či ideálně realita stává takovou nebo jinou hodnotou pro lidi, bývají samozřejmě více všednější, někdy až takové samozřejmé, že si je ani neuvědomujeme, protože se ustavičně opakují.“²⁷

Hodnota je fakt, skutečnost (duchovní, materiální), která je důležitá pro jednoho člověka, skupinu osob, ovšem každý z nich k ní má jiný, subjektivní vztah, je pro každého jinak významná. „Hodnotou může být prakticky cokoliv, co je v dané kultuře, subkultuře či skupině považováno za významné nebo důležité.“²⁸

---

²⁷ DIATKA, Cyril. *O etice a hodnotách*, s. 28.

²⁸ PRUDKÝ, Libor. *Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*, s. 126.

3. Hodnoty v sociální práci

V sociální práci se otázka etiky a hodnot objevuje velmi často. V některých odborných zdrojích se již mluví přímo o hodnotách. Ale většinou není v literatuře zmíněn pojem hodnota v sociální práci. Přesto lze z různých zásad, kodexů, principů, kompetencí, paradigmat atd., kterými se sociální pracovníci řídí, odvodit hodnoty, jaké jsou pro sociální práci důležité, proto se je budu snažit v této kapitole popsat a zdůraznit.

V sociální práci se hodnoty označují jako soubor základních morálních principů, kterými se sociální pracovníci snaží řídit. Hodnoty zahrnují ochotu respektovat jedinečnost, rozmanitost a podporu lidí na jejich soukromí, ochranu a důvěrnost.²⁹

3.1. Náznak vývoje hodnot v sociální práci

V první části se zmíním o stručném vývoji hodnot v sociální práci, jde například o principy dle Biesteka. I když tyto principy zformuloval americký kněz Felix Biestek pro práci s jednotlivcem již v polovině 20. století, to znamená, že pro dnešní práci s lidmi jsou zastaralé a sociální práce se od té doby značně rozvinula, přesto stojí stále za zmínění, jelikož byly u zrodu sociální práce. Celkem vymezil 7 principů: brát klienta takového jaký je bez stereotypů a předsudků, nechat klienta volně vyjadřovat jeho pocity, umět se vcítit do klientovy situace a pocitů, individuální přístup ke každému klientovi, nehodnotící postoj vůči osobnosti klienta, respektovat sebeurčení klienta (jeho práva, svobodné rozhodování apod.), dodržovat mlčenlivost ohledně důvěrných informací o klientovi.³⁰

Butrymová již v 70. letech 20. století uvádí předpoklady sociální práce, které mohou poukázat na hodnoty sociální práce. Lze k nim zařadit úctu ke klientovi, přesvědčení o sociální povaze lidí, víru v to, že každý jedinec je schopen změny, růstu a sebezdokonalení.³¹

Dále hodnotové základy sociální práce shrnul Gordon následovně: „Společnost věnuje svůj zájem v první řadě jednotlivci. Jednotliví lidé jsou na sobě navzájem závislí. Tito jednotlivci jsou za sebe vzájemně odpovědní. Každý člověk má obdobné lidské

---

²⁹ Srov. BANKS, Sarah. *Ethics and values in social work*, s. 6.

³⁰ Srov. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*, s. 37.

³¹ Srov. Nečasová, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*, s. 50.

potřeby, zároveň je každý člověk jedinečný a liší se od ostatních. Umožnění realizace plného potenciálu každému jednotlivci a zároveň odpovědnost každého vzhledem ke společnosti, což se projevuje aktivní účastí na životě společnosti. Společnost má povinnost zajistit, aby překážky této seberealizace mohly být překonány, nebo aby jim bylo možné předejít.³²

Reamer uvedl 6 hodnotových, etických směrů. První je paternalistická orientace, která se zaměřuje na zlepšení mravního profilu klientů, aby se cítili a byli ctnostnější a užitečnější, jelikož se mohou nyní nacházet na rozcestí svého života a neví, co dělat dále, sociální pracovníci jim mohou pomoci tu cestu najít. Dalším směrem je orientace na sociální spravedlnost. Společnost je rozdělena do různých tříd dle kulturních a ekonomických možností lidí, kteří v ní žijí, někteří z nich jsou znevýhodněni svým postavením a sociální práce se snaží o „nastolení rovnosti příležitostí, redistribuce bohatství, nestigmatizujících příspěvků služeb“³³. Následuje náboženská orientace, která souvisí s posláním prvotní sociální práce provozovanou církví. Klinická orientace se zaměřuje na *etická dilemata v sociální práci*. V této orientaci je kladen důraz na vztah mezi hodnotami klienta a sociálního pracovníka. Dále zmiňuje defenzivní orientaci zaměřenou na ochranu sociálního pracovníka. Patří sem i oblast odpovědnosti sociálního pracovníka vůči klientovi, kdy může dojít k rozporům mezi nimi a tudíž i k soudním příjm. Posledním směrem je morálně neutrální orientace, ve které jde o praktikování technického přístupu k sociální práci.³⁴

Clark definuje hodnoty pro tzv. dobrou praxi takto: „Respektování klienta, upřímnost, otevřenost a důvěryhodnost ve vztahu ke klientovi, vzdělanost a dovednost pracovníka, pečlivost a ochota pracovníka, účinnost a užitečnost, oprávněnost (legitimita), spolupráce a odpovědnost, autorita a váženost.“³⁵

3.2. Mezinárodní etický kodex sociálních pracovníků a Etický kodex sociálních pracovníků České republiky

Etický kodex je pro sociální práci důležitý, jeho úkolem je zabránit zneužívání moci a privilegií, které má sociální pracovník v kompetenci při práci s lidmi. Tento kodex

---

³² MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*, s. 38.

³³ NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*, s. 51.

³⁴ Srov. Tamtéž, s. 51-52.

³⁵ MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*, s. 39.

usměrňuje jednání sociálních pracovníků. „Profesní etický kodex je formální a neformální. Pomocí formálního kodexu si profese zajišťuje důvěru komunity.“³⁶ Proto je podporován ze strany Profesní asociace. Profesní etický kodex se snaží zajistit vedení a motivaci pro své členy, provází pracovníky etickou praxí, usměrňuje profesní chování odborníků a zajišťuje ochranu uživatelů sociálních služeb, aby nebyli obětmi zneužívání moci od sociálních pracovníků. Samotná existence etických kodexů zvyšuje úroveň a respekt profese sociální práce před veřejností, širší společností.³⁷

Různými etickými kodexy se již zabývalo několik odborníků. Proto zde pouze v krátkosti zmíním, jaký názor na ně mají, popřípadě uvedu rozdíly mezi kodexy a dále jejich kritiku. Nejprve stručně popíši, co obsahuje „Etický kodex sociálních pracovníků České republiky“ a dále „Mezinárodní etický kodex – etické principy“.

Etický kodex sociálních pracovníků České republiky³⁸ uvádí: „Sociální práce je založena na hodnotách demokracie, lidských práv a sociální spravedlnosti.“ Sociální pracovník musí ve vztahu s klientem respektovat jistá pravidla, která jsou pro sociální práci nezbytná. Mezi důležité zásady patří podpora klientů k vědomí vlastní odpovědnosti, ochrana důstojnosti a lidských práv klientů, zmocnění klienta, jednat s každým jako s celostní bytostí, ochrana klientova práva na soukromí a důvěrnost jeho sdělení.

Pro sociální práci je podstatné, aby se pracovník celoživotně vzdělával a účastnil se odborných výcviků. Také by se měl snažit o udržení a zvyšování prestiže svého povolání. Sociální pracovník spolupracuje se svými kolegy a dalšími odborníky, respektuje jejich znalosti a dovednosti, které mu mohou být nápomocné.

Mezinárodní etický kodex sociální práce – principy. Jsou v něm uvedeny definice sociální práce a principy. „Profese sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v lidských vztazích a také zmocnění a osvobození lidí v zájmu zvýšení blaha.

---

³⁶ NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*, s. 63.

³⁷ Srov. Tamtéž, s. 65.

³⁸ Srov. *Etický kodex Společnosti sociálních pracovníků*. Společnost sociálních pracovníků ČR. [on-line] 20.5.2006. [cit.2013-11-30]. Dostupné na WWW <http://socialniprocnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspr.pdf>.

Sociální práce zasahuje v oblastech, kde dochází k interakci lidí a jejich prostředí. Základem sociální práce jsou principy lidských práv a sociální spravedlnosti.³⁹

Mezi lidská práva a lidskou důstojnost patří respekt k hodnotě a důstojnosti všech lidí, podpora klientů, aby se sami rozhodovali, co je pro ně určující a dále, aby se zapojili a účastnili řešení jejich problémů. Sociální pracovník by měl s každým člověkem zacházet jako s celostní bytostí. Dále se snaží najít a rozvíjet silné stránky klientů, které jim napomáhají ke zmocňování.

Dalším principem je sociální spravedlnost. To znamená, že sociální pracovníci mají čelit negativní diskriminaci, respektovat rozdílnost mezi lidmi, předcházet stereotypům a předsudkům, spravedlivě rozdělovat zdroje, pracovat na základě solidarity, aby se povedlo čelit sociálnímu vyloučení, útisku a stigmatizaci.

Princip profesionálního jednání zahrnuje několik povinností sociálního pracovníka. Například sociální pracovník se bude celoživotně vzdělávat, získávat nové dovednosti a znalosti, jednat bezúhonným způsobem, jednat s klienty s empatií a péčí, psychohygienu sociálního pracovníka, zachování důvěrných informací, odpovědnost pracovníka vůči svým kolegům, zaměstnavateli a společnosti, spolupráce se školami sociální práce, diskuze nad etickými otázkami v sociální práci.

Etickými kodexy se zabývá Banks. Uvádí, že „etické kodexy profesních asociací jednotlivých zemí většinou obsahují vyhlášení základních hodnot profese ve formě úcty k lidským bytostem a k jejich sebeurčení a závazek podporovat sociální spravedlnost a integritu profese.“⁴⁰ Kodex neslouží jako podrobný návod, jak má sociální pracovník jednat, pouze obsahuje principy jednání, které mu mohou při práci s lidmi pomoci, obzvláště v eticky náročných situacích.⁴¹

Banks srovnávala kodexy několika členských zemí IFSW. Etické kodexy se shodují, že je potřeba respektovat klienty, podporovat jejich sebeurčení, sociální spravedlnost a profesní integritu. „Některé kodexy se vyjadřují k potenciálním konfliktům mezi jed-

---

³⁹ *Etika sociální práce – principy*. Mezinárodní federace sociálních pracovníků. [on-line]. 29.9.-1.10.2004. [cit.2013-11-30]. Dostupné na WWW <http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/mezinarodni_eticky_kodex.pdf>.

⁴⁰ NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*, s. 65.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 65.

notlivými principy a povinnostmi sociálního pracovníka.“⁴² Problémy, ke kterým může dojít, vyplývají ze dvou úkolů sociálních pracovníků, a to pečující a kontrolní. I přesto že tyto problémové situace mohou nastat, není v etických kodexech uveden návod, jak se v takových situacích zachovat.⁴³

Sociální pracovníci by měli uznávat každého člověka jako jedinečnou bytost, která má svou důstojnost a hodnotu. Tudiž má lidem nabízet pomoc bez rozdílu a bez diskriminace. „Etickou povinností sociálních pracovníků je pomoc k takovým změnám v politice a v zabezpečení služeb a sociálních podmínek, které pomohou chránit sociální spravedlnost a umožní bezpečnou participaci zúčastněných.“⁴⁴

Srovnáním několika etických kodexů se zabývala podrobněji také Podzimková ve své diplomové práci „Analýza a reflexe etického kodexu sociálních pracovníků“. Popíše pouze stručně důležité poznatky pro potřeby své práce. První část obsahuje vymezení některých pojmů z oblasti etiky a etické teorie, které slouží k reflexi sociální práce. Dále zmiňuje, co je profesní etika u pomáhajících profesí a jak lze vymezit sociální práci jako profesi. Proto se v další části zabývá sociálním pracovníkem jako profesionálem a jeho osobností. Poté se věnuje etice v sociální práci a její legislativní úpravě, hodnotám a principům v sociální práci, etickými konflikty, problémy a dilematy.⁴⁵

Stěžejní částí zmíněné diplomové práce je Analýza etického kodexu sociálních pracovníků. Podzimková rozlišuje několik typologií etických kodexů. Prvním typem jsou etické kodexy sociální práce (popisují na obecné rovině obor sociální práce a s ním související etické spojitosti v širším společenském kontextu) a sociálních pracovníků (zaměřují se na osobu sociálního pracovníka a jeho vztah ke klientovi, kolegům, zaměstnavateli, společnosti...). Dále uvádí rozlišení podle územního dosahu a jeho působení. Existují etické kodexy, které mají mezinárodní, nadnárodní působnost a slučují organizace a asociace. „Můžeme se setkat také s etickými kodexy jednotlivých sociálních služeb, které vyžadují specifické vymezení etiky sociální práce v přístupu k dané cílové skupině klientů. Právě etické kodexy jednotlivých zařízení sociálních služeb mohou navázat na základní hodnoty, principy a odpovědnosti obecně formulované v národních

---

⁴² NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*, s. 66.

⁴³ Srov. Tamtéž, s. 66.

⁴⁴ Tamtéž, s. 67.

⁴⁵ Srov. PODZIMKOVÁ, Petra. *Analýza a reflexe etického kodexu sociálních pracovníků*, s. 56.

a mezinárodních etických kodexech a aplikovat je na konkrétní specifika dané cílové skupiny.⁴⁶ Posledním typem rozlišení, který popisuje je dle specializace určité odborné činnosti.

V Mezinárodním etickém kodexu sociálních pracovníků je uvedeno, že se jedná o důležitý dokument, aby došlo k uvědomění si, že etika je nutná v oblasti praxe sociálních pracovníků, což v Etickém kodexu sociálních pracovníků České republiky není zmíněno. Dále je v Mezinárodním etickém kodexu definice sociální práce, princip sociální spravedlnosti a odvolání na lidská práva, to se v Českém etickém kodexu konkrétně neuvádí.⁴⁷ Podzimková se zamýšlela nad pojetím zplnomocnění v etických kodexech, v Mezinárodním etickém kodexu se zplnomocnění týká všech lidí obecně, zatímco v Českém etickém kodexu je přímo konkretizováno „zplnomocnění jako podpora vědomí vlastní odpovědnosti (sociálního pracovníka) jen ve vztahu ke klientovi.“⁴⁸

3.3. Definice a cíle sociální práce

V této části popíši několik definic a cílů sociální práce, které se pokusím srovnat a zjistit v čem se shodují, popřípadě čím se liší. A poté se pokusím uvést hodnoty, které z definic lze odvodit.

Navrátil se zabýval sociální prací a jejími hodnotami. Sociální práce může být vymezena jako umění, věda či profese, jež by měla pomoci lidem v řešení jejich osobních, skupinových, komunitních problémech.⁴⁹ „V sociální práci jde o porozumění pro potřeby druhých a schopnost pomáhat lidem tak, aby se na naší pomoci nestali závislí.“⁵⁰

Cílem sociální práce je podpora sociálního fungování klienta v situaci, kde je taková potřeba buď skupinově, nebo individuálně vnímána a vyjádřena. Sociální práce se profesionálně zabývá lidskými vztahy v souvislosti s výkonem sociálních rolí.⁵¹

Základními hodnotami jsou profesionální vztahy, schopnost uznat individuální hodnoty, důstojnost, podpora spoluúčasti klienta na řešení jeho problémové situace, důvěra, akceptace, respekt práva klienta na jeho svobodné rozhodnutí, podpora klienta

---

⁴⁶ PODZIMKOVÁ, Petra. *Analýza a reflexe etického kodexu sociálních pracovníků*, s. 57.

⁴⁷ Srov. Tamtéž, s. 58.

⁴⁸ Tamtéž, s. 59.

⁴⁹ Srov. NAVRÁTIL, Pavel. *Úvod do teorií a metod sociální práce*, s. 6.

⁵⁰ Tamtéž, s. 6.

⁵¹ NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*, s. 7.

a jeho systémů, které by mu mohly pomoci v jeho situaci. „Dále sociální pracovníci respektují specifika rozmanitých populací, jsou zodpovědní za rozvoj své morální úrovně, kvalitu své praxe a za kontinuální růst znalostí a dovedností v rámci své profese.“⁵²

Sociální pracovník respektuje rozhodnutí klienta a musí jednat podle jeho rozhodnutí, jedná s klienty, kteří se ocitli v obdobné situaci stejným způsobem (nikoho nepřednostňovat, ani neodmítat).⁵³ Cílem sociální práce je „uspokojování sociálních potřeb klientů a zajištění kontroly, příp. změny chování, které je považováno za sociálně problematické nebo deviantní. Sociální práce má však výlučné postavení v tom, že se jejím prostřednictvím transferují zdroje k závislým lidem.“⁵⁴

Bohlen se zabývá sociální prací jako profesní činností. Podle ní je profesní sociální práce jen tam, kde „zadavatelé považují lidské poměry za problematické“ a tudíž se je snaží změnit. Označení lidských poměrů za problematické se může v průběhu času a proměn okolností, prostředí měnit a to i v jejich opak. „Problémy tedy nejsou samy o sobě, ale musí být jako takové konstituovány tím, že společenské skupiny nebo aktéři budou tematizovat nějaký stav lidského života jako hodný změny.“⁵⁵ S problematickými lidskými poměry souvisí *představy o dobrém životě*, které se mohou lišit ve většinové společnosti. Sociální práce se proto snaží vymezit svůj profesní statut a dále ideály dobrého života, tudíž „hodnoty, kterými se sociální pracovníci cítí být vázáni“⁵⁶.

Sociální práci jako profesi označuje také Staub-Bernasconi, která připisuje sociální práci schopnost realizace lidských práv. „Sociální práci nelze nahradit žádnou jinou profesí a je jejím úkolem, aby se snažila objasnit otázku, jaké výzvy fakticky vyplývají z lidských práv ve vztahu k lidem, kteří jsou postiženi problémy.“⁵⁷ S tímto souvisí také schopnost pomoci lidem k uspokojování jejich základních potřeb, včetně dodržování základních lidských práv, na které upozorňuje také Mezinárodní etický kodex sociální práce – principy. Konkrétní definici sociální práce uvedla Staub-Bernasconi takto: „Sociální práce je společenská odpověď na konstelaci problémů, v nichž chybí sociálně

---

⁵² NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*, s. 8.

⁵³ Srov. NEČASOVÁ, Mírka. Uplatnění etiky v sociální práci In MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*, s. 24.

⁵⁴ Tamtéž, s. 25.

⁵⁵ BOHLEN, Stephanie. Teologie a sociální práce – podněty pro dialog In OPATRŇÝ, Michal a Markus LEHNER. *Teorie a praxe charitativní práce: uvedení do problematiky: praktická reflexe a aplikace*, s. 29.

⁵⁶ Tamtéž, s. 29-30.

⁵⁷ Tamtéž, s. 30.

ekonomické, psychické, sociální a kulturní zdroje uspokojování potřeb, případně nemo- hou být vlivem sociálních vztahů a členství samostatně rozvíjeny.⁵⁸

International Federation of Social Workers vytvořila v roce 2000 tuto definici soci- ální práce: „Sociální práce jako povolání podporuje sociální změny a řešení problémů v mezilidských vztazích a uschopňuje lidi, aby ve svobodném rozhodnutí utvářeli svůj život. Opírá se o vědecké poznatky o lidském chování a sociálních systémech a zasahu- je tam, kde lidé vstupují do interakce se svým okolím. Základem sociální práce jsou principy lidských práv a sociální spravedlnosti.“⁵⁹

Také Nečasová uvedla následující definici sociální práce. „Sociální práce se usku- tečňuje na hranici mezi přizpůsobením a transformací (službou) a sociální pracovník by měl být schopný tyto hranice ovládat. Nejzákladnějším aspektem sociální práce je neu- stálé udržování nabídky lidské pomoci. Sociální práce je připravenost sociálního pra- covníka nabízet určitý druh morálního vedení při vědomí omezenosti vlastních znalostí a síly.“⁶⁰

Sociální práce je dle Matouška „společenskovední disciplína i oblast praktické čin- nosti, jejichž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problé- mů (chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti aj.). Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské soli- darity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu.“⁶¹

„Profese sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v lidských vzta- zích a posílení a osvobození lidí pro zvýšení blahobytu. Využívá teorie lidského chová- ní a sociálních systémů a zasahuje v místech, kde lidé vstupují do interakce se svým prostředím.“⁶²

Definice sociální práce se u některých autorů (Navrátil, Staub-Bernasconi, Bohlen aj.) shodují v tom, že sociální práci označují za profesní činnost. Je však zřejmé, že se vymezení sociální práce v určitých bodech liší. Za povšimnutí stojí, jak jsou jednotlivé

---

⁵⁸ OPATRŇY, Michal a Markus LEHNER. *Teorie a praxe charitativní práce: uvedení do problematiky: praktická reflexe a aplikace*, s. 36.

⁵⁹ Tamtéž, s. 35.

⁶⁰ NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*, s. 60.

⁶¹ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*, s. 213.

⁶² Definition of Social Work. *The International Federation of Social Workers* In PODZIMKOVÁ, Petra. *Analýza a reflexe etického kodexu sociálních pracovníků*, s. 19.

definice zaměřeny. Rozdíly jsou především v tom, že některé vymezení sociální práce poukazuje především kontrolu problematického chování a jiné směřují k pomoci k důstojnému životu.

Navrátil se ve vymezení sociální práce zaměřuje na pomoc lidem, jejímž cílem by mělo být především to, aby se jedinec na této pomoci nestal závislým. Klade důraz na hodnoty jako je lidská důstojnost, spoluúčast klienta na řešení jeho problému apod. Definice sociální práce, kterou vytvořila International Federation of Social Workers, se shoduje s Navrátilem v tom, že je důležité, aby sociální práce uschopňovala jedince v tom, aby ve svobodném rozhodnutí utvářeli svůj život. Tedy, aby se podíleli na svém životě, řešení své problémové situace a nebyli jen řízeni a kontrolováni. Naproti tomu Nečasová uvádí, že cílem sociální práce je především uspokojování potřeb jednotlivých klientů a kontrola. Na uspokojování potřeb se zaměřuje i definice sociální práce dle Staub-Bernasconi, která říká, že uspokojování potřeb souvisí s dodržováním základních lidských práv. I Matoušek ve svém vymezení sociální práce uvádí, že je jejím cílem odhalovat, zmírňovat a řešit sociální problémy.

V sociální práci je důležité to, aby pracovník respektoval klienta takového, jaký je se všemi nedostatky a dokázal brát ohled na lidskou důstojnost ve všech směrech. Nemělo by jít jen o uspokojení konkrétních potřeb jedince, popř. společnosti.

Z výše uvedených definicí i cílů sociální práce mohu nyní zmínit důležité hodnoty, které obsahují. Jde hlavně o dodržování lidských práv, sociální spravedlnost, porozumění, schopnost pomáhat druhým lidem, podpora sociálního fungování a sociální změny, důstojnost, důvěra v klienta, respekt ke klientovi a k jeho rozhodnutí, spoluúčast klienta na řešení jeho situace a uspokojování jeho potřeb.

3.4. *Kompetence v sociální práci*

Důležitým tématem pro sociální práci jsou *kompetence v sociální práci*, kterými se u nás zabývá Havrdová. Kompetence pomáhají sociálním pracovníkům při uplatňování etických zásad v praxi.⁶³ A dále z nich lze odvodit, co je pro sociální pracovníky při práci významné.

Sociální pracovník má umět účinně komunikovat se svými klienty, musí se dokázat zorientovat v aktuální situaci svého klienta a naplánovat postup spolupráce, která mu v jeho situaci pomůže, snaží se poznat, jaké silné stránky klient má a učí ho k vlastní soběstačnosti, měl by mít znalosti v oblasti metod a systémů služeb a zvládnout je použít ve prospěch klienta, dále má povinnost přispět k práci organizace, kde pracuje a je zavázán k dalšímu vzdělávání a odbornému růstu.⁶⁴

Rada pro vzdělávání v sociální práci uvedla také několik kompetencí sociálního pracovníka. Mezi zmiňované kompetence se řadí: schopnost kriticky uvažovat při práci s klienty, umět uplatnit teorie v praxi, mít na paměti etické principy sociální práce a brát na ně ohled při jednání s klienty, profesionální používání vlastní osobnosti, znát historii, vývoj a současnou podobu sociální práce, umět používat strategie k dosahování sociální a ekonomické spravedlnosti, mít a používat znalosti při spolupráci s různými skupinami a jejich specifickými problémy, znalost biopsychosociálních činitelů mající vliv na vývoj jedince a dále umět rozeznat interakce mezi klientem a sociálními systémy. Sociální pracovník má umět připravit, navrhnout, analyzovat výsledky proběhlých výzkumů a používat je ve své praxi a tyto výsledky předávat dalším lidem, informovat o nich veřejnost. Dále mít schopnost komunikace s různými lidmi, kolegy i veřejností, díky čemuž sociální pracovník dokáže pracovat v široké strukturované organizaci a v síti sociálních služeb, kde umí prosadit organizační změny.⁶⁵

---

⁶³ Srov. HAVRDOVÁ, Zuzana. *Kompetence v praxi sociální práce: metodická příručka pro učitele a supervizory v sociální práci*, s. 13.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 13.

⁶⁵ Srov. MATOUŠEK, O. Úvod: Cíle a úrovně sociální práce In MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*, s. 15.

3.5. *Paradigmata v sociální práci popsal Navrátil*

Do kapitoly o hodnotách v sociální práci jsem zařadila také paradigmata, která se uplatňují při práci s klienty. Z paradigmat lze také zjistit, jaké hodnoty sociální pracovníci uznávají.

Terapeutické paradigma je zaměřeno na klienta. Snaží se mu pomoci prostřednictvím například psychoterapie. „Pro zlepšení duševního zdraví a vnitřní rovnováhy je zde podpora rozvoje a uskutečnění osobnosti klienta.“⁶⁶ Je kladen důraz na vztah a komunikaci mezi pracovníkem a klientem. Oba navzájem se ovlivňují a tím se také mění a vyvíjí.⁶⁷ „Sociální práce je v tomto pojetí chápána jako terapeutická intervence, která si klade za cíl pomoci jednotlivcům, skupinám i komunitám zabezpečit psychosociální pohodu.“⁶⁸ Tudíž by měl sociální pracovník mít psychologické znalosti a terapeutický výcvik.

Reformní paradigma se spíše zabývá společností. Je zde snaha o zmocnění jedince i skupin tak, aby se podíleli na tvorbě a případných změnách v institucích, tak i na společenských změnách, které jim mohou nadále pomáhat, aby se lidé stali navzájem rovnocennými.⁶⁹ „Sociální práce obsahuje podporu spolupráce a solidarity v rámci určité společenské skupiny, jež pomůže utlačěným získat vliv na vlastní životy, tudíž se zaměřuje na zmocňování jednotlivců i skupin.“⁷⁰

Poradenské paradigma pomáhá lidem zvládat jejich problémy. „Pomoc klientům prostřednictvím poskytování informací, kvalifikačním poradenstvím, zpřístupňováním zdrojů a mediací další pomoci a služeb. Dále se snaží o změnu společnosti a jejich institucí, aby lépe odpovídaly potřebám občanů.“⁷¹

3.6. *Dilemata v sociální práci*

Dilemata vznikají právě při řešení různých situací v sociální práci, provází vzájemný vztah sociálního pracovníka a klienta. Jde vlastně o konflikt několika hodnot, dle kterých se sociální pracovníci v práci či v životě řídí. Proto jsem je zařadila také do této

---

⁶⁶ NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*, s. 15.

⁶⁷ Srov. Tamtéž, s. 15

⁶⁸ NAVRÁTIL, Pavel. Vybrané teorie sociální práce In MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*, s. 187.

⁶⁹ Srov. NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*, s. 15.

⁷⁰ NAVRÁTIL, Pavel. Vybrané teorie sociální práce In MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*, s. 188.

⁷¹ NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*, s. 17.

kapitoly. Nejprve uvedu, co si představit pod etickými dilematy. „Etická dilemata vznikají tehdy, cítí-li sociální pracovník, že stojí před dvěma (či více) alternativními možnostmi rozhodnutí, které představují konflikt morálních principů (např. konflikt práva klienta na sebedeterminaci a povinnosti sociálního pracovníka chránit zdraví klienta). Není přitom jasné, které rozhodnutí bude přijatelnější.“⁷²

Zabývat se dilematy v sociální práci je stále aktuální otázkou, jelikož sociální pracovníci jsou pod morálním tlakem hned z několika stran, nejen ze své organizace, kde pracují, ale také ze strany klientů, veřejnosti i medií, jelikož každé jejich rozhodnutí má své důsledky. Mnoho sociálních pracovníků cítí pocit viny a úzkosti, když mají udělat obtížné etické rozhodnutí. Proto je třeba sociální pracovníky v takových situacích podporovat.⁷³

V následující části popíši konkrétněji popsána dilemata v sociální práci, jak je vymezil Navrátil: Formalizace x deformalizace – Formalizace je založena na formálně řízeném úsilí od státem vzniklých služeb. Sociální práce je podřízena státu, jeho financování a organizování. Deformalizace chce vrátit sociální práci sociálním pracovníkům, kteří pomáhají lidem v jejich přirozeném prostředí. Jako příklad jde uvést nestátní neziskové organizace.⁷⁴

Profesionalizace x deprofesionalizace – „Profesionální skupina vyvíjí snahu kontrolovat, typizovat a standardizovat práci v okruhu své kompetence (vhodné metody, budování profesního statusu, tvorba etického systému).“⁷⁵ Deprofesionalizace znamená, že je sociální práce poskytována laiky, př. přátelé, rodina atd.

Normativnost x nenormativnost – Normativnost znamená přístup sociálních pracovníků ke klientům z pozice jejich hodnot a norem, na které jsou zvyklí. Naopak nenormativnost se snaží o partnerství a spolupráci mezi klientem a pracovníkem, nebazírují na hodnotách sociálních pracovníků.⁷⁶

---

⁷² NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*, s. 6.

⁷³ Srov. BANKS, Sarah. *Ethics and values in social work*, s. 7.

⁷⁴ Srov. NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*, s. 18-19.

⁷⁵ NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*, s. 19.

⁷⁶ Srov. Tamtéž, s. 20.

Pomoc x sociální kontrola – Zde jde o přístup sociálních pracovníků ke klientům buď z pozice pomáhající klientovi, aby ho co nejvíce podpořila, nebo se pracovníci snaží o sociální kontrolu, kdy je situace, problémy klienta moc nezajímají.⁷⁷

Polyvalence x specializace – Polyvalenci provádí sociální pracovníci v nejširších možnostech pomoci klientovi, při různých jeho problémech. Specializace znamená, že se pracovník zabývá určitým problémem, nezajímá se o komplexní pomoc klientovi.⁷⁸

Sociální práce jako věda a umění – „Porozumění pro potřeby druhých a schopnost pomáhat lidem tak, aby se na naší pomoci nestali závislí, je důležitým uměním pracovníka. Sociální práce jako věda znamená, že disponuje teoriemi, vytváří nové teorie.“⁷⁹ Talent sám o sobě nestačí, je třeba mít odborné vzdělání a kultivaci.

3.7. Druhy hodnot v sociální práci

V této části zmíním, kterými různými hodnotami se řídí sociální pracovník při své práci. Tyto hodnoty nelze rozdělit absolutně, protože všechny se navzájem doplňují a ovlivňují.

Každý jedinec má své osobní hodnoty, které se promítají do řešení klientovi situace vždy. Sociální pracovník tedy nejprve přemýšlí, jak by nastalou situaci řešil sám, dle svých dosavadních zkušeností. „K osobním hodnotám náleží například vlastní pohled na svět, vlastní příběh sociálního pracovníka, který umožňuje přistupovat k vlastní profesi také a především jako ke svému osobnímu poslání.“⁸⁰ Dále lze zařadit tzv. společenské hodnoty, které jsou odvislé od společenského dění. „Tyto hodnoty se objevují v étosu té či oné společnosti jak v individuálním jednání s klienty, tak v legislativě, v úmluvách, profesních kodexech a strategiích práce jednotlivých organizací. Proto pronikají i do roviny osobních hodnot.“⁸¹ Do legislativních hodnot lze zařadit příslušnou legislativu, zákony dané země, právní normy, které nelze obejít, ale je třeba je „aplikovat kriticky, což znamená vzít v úvahu nejen literu, ale především ducha příslušné právní normy.“⁸² Mohu také uvést hodnoty profesní, ty mohou být ve formě psané i nepsané, většinou

---

⁷⁷ Srov. NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*, s. 20.

⁷⁸ Srov. Tamtéž, s. 21.

⁷⁹ Tamtéž, s. 21.

⁸⁰ FISCHER, Ondřej. Role hodnot v etice pro sociální práci In FISCHER, Ondřej a René MILFAIT. *Etika pro sociální práci*, s. 72.

⁸¹ Tamtéž, s. 72.

⁸² Tamtéž, s. 73.

obsahují vztah sociálního pracovníka ke klientům, kolegům i společnosti. Tyto hodnoty mají napomoci k ochraně klienta, ale i sociálního pracovníka. S profesními hodnotami by se měl sociální pracovník ztotožnit, tudíž to dále ovlivní i jeho osobní hodnoty. Dále lze zmínit hodnoty konkrétních organizací a strategie jejich práce, které je možno odvodit z poslání a cílů organizací, se kterými se také musí sociální pracovník řídit.⁸³

Výše popsané druhy hodnot jsou pouze stručným nástinem, sociální pracovník musí mít všeobecné znalosti i hodnot z jiných oborů, jelikož musí spolupracovat s širokou škálou odborníků při řešení klientovy situace. Dále je potřeba brát v úvahu i náboženské a kulturní hodnoty a to jak u sociálního pracovníka, tak i u klienta.⁸⁴

3.8. Shrnutí hodnot v sociální práci

Hodnoty v sociální práci jsou tedy výsledkem abstraktních procesů hodnocení v rámci hodnotícího procesu, popisu problémů a souvisejících skutečností probíhající při sociální práci. Určují směr, cíle a praxi rozvoje etiky a morálního chování v různém morálně problematickém chování.⁸⁵

Z výše uvedených zdrojů lze shrnout hodnoty v sociální práci následovně. Sociální práce je postavena na demokracii, lidských právech, ochraně důstojnosti jedince, ochraně práva na soukromí, důvěrnosti sdělení, mlčenlivosti. Na principech participace, sociální spravedlnosti, solidaritě a subsidiaritě. Sociální pracovník by měl respektovat rozdíly mezi lidmi a předcházet předsudkům a stereotypům.

Sociální pracovník bere klienta takového jaký je, ke každému uplatňuje individuální přístup a nehodnotící postoj vůči jeho osobnosti. Podporuje klienty k vlastní odpovědnosti a soběstačnosti, snaží se tak o zplnomocnění klienta (podpora silných stránek jedince). Při práci s lidmi uplatňuje úctu a respekt. Pracovník má jednat s klienty upřímně, otevřeně, pečlivě, ochotně, s empatií a péčí. Sociální práce je vázána na účinnou komunikaci a na vztah mezi pracovníkem a klientem, mezi klientem a jeho prostředím. Pracovník by měl věřit, že každý člověk je schopen změny, růstu a sebezdokonalení.

---

⁸³ Srov. FISCHER, Ondřej. Role hodnot v etice pro sociální práci In FISCHER, Ondřej a René MILFAIT. *Etika pro sociální práci*, s. 73-75.

⁸⁴ Srov. Tamtéž, s. 75.

⁸⁵ Srov. STAUB-BERNASCONI, Silvia. *Soziale Arbeit als Handlungswissenschaft: systemtheoretische Grundlagen und professionelle Praxis - ein Lehrbuch*, s. 189.

V sociální práci nejde vždy jen o klienta. Ale také o sociálního pracovníka jako takového. Musí také dbát na své vzdělání, povahu, charakter. Pracovník má udržovat a zvyšovat prestiž svého povolání, získávat nové znalosti a dovednosti. Dále spolupracuje se svými kolegy, s dalšími odbornými pracovníky, se školami sociální práce atd. Mezi dovednosti pracovníka patří především orientace v situaci klienta a následné plánování společné práce, při které je důležitá komunikace, důvěra a akceptace.

4. Rodina a její hodnoty

Mnoho autorů se již věnovalo historickému vývoji rodiny a rodinnému soužití. Proto se o vývoji rodiny zmíním jen velmi okrajově pro představu změn, kterými v průběhu času prošla.

Tradiční rozdělení rolí muže a ženy v rodině, kdy muž byl v zaměstnání a živil svým příjmem celou rodinu a žena byla v domácnosti a pečovala o děti a další členy domácnosti, se změnilo vlivem přeměn, kdy se ženám otevřela možnost nastoupit do zaměstnání. Touto skutečností musely ženy plnit další povinnost. Ke starosti o domácnost a rodinu, jim přibylo také uplatnění na trhu práce.⁸⁶ Ovšem tímto krokem se ženy staly svobodnější, rovnoprávnější, kvalifikovanější a nezávislejší na svém manželovi z ekonomického hlediska.⁸⁷

Nástupem žen do zaměstnání dochází také ke snižování počtu dětí v rodině. „Dříve bylo rozhodování převážně otázkou kvantity. Dítě představovalo pro rodinu ekonomický přínos (potřebnou pracovní sílu aj.). Dnes je tomu v zásadě naopak. Dítě je ekonomickou zátěží.“⁸⁸ Proto ženy uvítaly vynález antikoncepce, který ženě dává svobodu rozhodování o tom, zda bude mít děti a kolik jich bude mít. Mohou si svůj rodinný život dopředu rozmyslet a naplánovat.⁸⁹

Mění se dále struktura rodin. „Rodiny postmoderní doby jsou zakládány kvůli uspokojování citových potřeb partnerů (nikoli dětí!). Stabilita těchto rodin proto stojí a padá s citovou bilancí partnerského vztahu.“⁹⁰ Často z těchto důvodů dochází k rozpadu rodiny. Rodina je jen jednou z nových forem privátního soužití. „Roste počet rozpadlých manželství, nemanželských forem soužití a stoupající počet dětí rodičích se mimo manželství, ale také zmiňovaná přednostní orientace určité části rodičů na životní úroveň, požitky a zábavu.“⁹¹

V současné době dochází k nárůstu neúplných rodin, které se skládají z jednoho rodiče (převážně matky) s jedním či více dětmi. „Prudce narůstá podíl matek samoživitelek, které řeší problém, jak sloučit mateřství se zaměstnáním. Často jsou odkázány na

⁸⁶ Srov. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, s. 41.

⁸⁷ Tamtéž, s. 148.

⁸⁸ ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*, s. 53.

⁸⁹ Srov. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, s. 146.

⁹⁰ Matoušek, Oldřich. Rodina jako podpůrná instituce In MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*, s. 181.

⁹¹ ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*, s. 54.

flexibilní formy práce s omezenou pracovní dobou a nízkým výdělkem. Podobně jako (dlouhodobě) nezaměstnaní také ony patří k sociálně potřebným, aniž by byly schopny podílet se ze svého výdělku na financování sociálních dávek a služeb, jichž jsou adresáti.⁹²

Matka samoživitelka je více ohrožena sociálním vyloučením a chudobou. Často ztrácí zaměstnání, bydlení a dostává se tak do izolace od svého okolí.⁹³ Nezaměstnanost osamocených matek je stále vyšší. Hlavně z důvodu péče o dítě, které bývá často nemocné a matka s ním musí zůstat doma. Zaměstnavatel nezaměstná ženu, která po dobu mateřské, rodičovské dovolené ztratí přehled a potřebné dovednosti. Pokud nemá matka zaměstnání, nemá ani dostatek financí na uspokojivé bydlení. Často musí přebývat u svých rodičů, známých, nebo bydlí v azylových domech pro matky s dětmi. Stávají se tedy závislé na sociálních dávkách a také na pomoci sociálních služeb.⁹⁴ Proto jsou právě tyto ženy většinou klientkami sociálních pracovníků a dalších pomáhajících odborníků.

„Taková rodina má vážné těžkosti ve více sférách svého fungování, jako je bydlení, finance, výchova dětí, partnerské vztahy, vztahy k členům širší rodiny, vztahy k institucím, konflikty se zákonem, nemoci, závislosti. Tato rodina se označuje jako mnohoproblémová mezi profesionálními pracovníky, jelikož toto označení zdůrazňuje komplexní povahu potřeb takto označených rodin.“⁹⁵ I když sociální pracovník spolupracuje s rodinou na jednom konkrétním problému, kvůli kterému ho rodina sama vyhledala a chce pomoci, často se v průběhu spolupráce objeví další krize, jež rodina nedokáže řešit. Mnohoproblémová rodina se se svými těžkostmi potýká dlouhodobě, střídají se u nich období, kdy svou situaci v rámci možností zvládají sami, ale také jsou období, kdy na to nestačí a potřebují pomoc zvenčí. Ovšem když se dostanou z nejhoršího, ztrácí zájem o spolupráci s pomáhajícími organizacemi.⁹⁶ Dalo by se tedy říci, že rodina prožívá traumata a ztráty tak často, že se všichni její členové stávají vůči

---

⁹² KELLER, Jan. *Soumrak sociálního státu*, s. 66–67.

⁹³ Srov. Kodymová, Pavla, Koláčková Jana. Sociální práce s osamocenými rodiči In MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, s. 44.

⁹⁴ Srov. Tamtéž, s. 46-47.

⁹⁵ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*, s. 18.

⁹⁶ Srov. Matoušek, Oldřich. Sociální práce s mnohoproblémovými rodinami In MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, s. 75-76.

nim imunní. „Ztráty jsou popírány nebo dokonce odreagovávány agresivním chováním, nejsou však „prožity do konce“ ani zužitkovány k osobnímu růstu.“⁹⁷ Ovšem i když se to nezdá, lze na krizi v neúplné rodině pohlížet částečně i pozitivně v tom smyslu, že díky spolupráci s odborníky, se rodina vymaní ze stereotypu, dostane se do kontaktu s lidmi a není již tolik sociálně izolovaná.⁹⁸

První prostředí, kde se člověk setkává s hodnotami, je rodina, do níž se narodil. V rámci rodiny se dítě od útlého věku učí, co je dobré a zlé (co smí a nesmí dělat). To, co dítě udělá, hodnotí rodiče a svou reakcí na ně působí, jak se zachovají v budoucnosti. Hodnoty se tedy tvoří ve vztahu. „Rodiče předávají dětem kategorie dobra, zla, pozitivní a negativní hodnoty. Každý člověk má svou představu o tom, co je dobré a zlé, ale obvykle přitom myslí na konkrétní věci a jejich hodnoty, např. na pomocnou ruku, na úsměv apod. Vždy myslí na konkrétní věci či události, které by mu mohly přinést něco dobrého, nebo naopak zlého. Ví tudíž, co mají vyhledávat, čemu se vyhnout a před čím případně i utéct.“⁹⁹

Je důležité zmínit, že v průběhu času se mohou hodnoty proměňovat. Z pozitivních hodnot se mohou stát negativní a naopak. Přičemž pozitivních hodnot chce člověk dosáhnout, touží po nich, popřípadě je ochotný jim i něco obětovat a negativním hodnotám se snaží vyhnout. Hodnoty, které jsou v rodině důležité, lze shrnout (a rozdělit na pozitivní a negativní) následovně.

Ze všeho nejdřív bych chtěla zdůraznit existenci rodiny jako takové a upozornit na důležitý význam mateřství. Obojí je pro většinu lidí významné, tudíž lze mluvit o pozitivních hodnotách. V rodině ať již úplné či neúplné je důležitá soudržnost, emocionální stabilita, vzájemná pomoc mezi členy rodiny, solidarita, reprodukce, socializace svých členů (zejména dětí) do společnosti, péče o děti, jejich vzdělání a výchovu, vedení domácnosti, péče o zdraví, trávení společného volného času.¹⁰⁰ Děti by měly vyrůstat v bezpečném domově, kde panuje pochopení, povzbuzení, láska, podřízení se a ochota

---

⁹⁷ MATOUŠEK, Oldřich. Sociální práce s mnohoproblémovými rodinami In MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, s. 76.

⁹⁸ Srov. Tamtéž, s. 77.

⁹⁹ DIATKA, Cyril. *O etice a hodnotách*, s. 36.

¹⁰⁰ Srov. ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*, s. 49.

obětovat se pro blaho svých členů a soudržnost trvalých vztahů.¹⁰¹ Mezi rodinnými příslušníky je důležitá též komunikace, umět si naslouchat a vést dialog.¹⁰² „Dobré rodičovství má být milující, bezpečné, stálé, ochraňující a podpůrné.“¹⁰³ Rodič musí pro děti zajistit domov, kde by mohli všichni přebývat. Snaží se uspokojit základní potřeby dětí (jídlo, ošacení, zdravotní péče, teplo). Pomáhá svým potomkům se vzděláváním, učí se s nimi a píše s nimi úkoly. K tomu, aby si toto vše mohla rodina dovolit, musí se postarat o dostatek financí. To je často pro rodinu klíčovým problémem.

Mezi negativní hodnoty lze zařadit špatné emocionální vztahy mezi rodiči a dětmi, sobectví ze strany rodičů, nevyhovující péči o děti, nedostatečný dohled nad přípravou dětí do školy, nezáměr o pravidelnou školní docházku a prospěch dětí, zanedbávání péče o zdraví, hygienické návyky a vedení domácnosti. Nepříznivé je, pokud rodiče netráví s dětmi společně volný čas, (věnují se svým zálibám, přátelům, práci...), chovají se k nim agresivně, necitlivě, arogantně, nemluví s nimi, neberou ohledy na uspokojení základních i dalších potřeb dětí, špatné finanční zabezpečení atd.

Výše jsou uvedeny příklady pozitivních a negativních hodnot rodiny. Ještě bych zmínila i další rizika, ke kterým mohou vést v některých případech negativní hodnoty. Je velmi pravděpodobné, že v některých případech špatný vliv rodičů vede ke vzniku rizikového chování u dětí. Může se jednat o záškoláctví, poruchy chování a učení, různé závislosti, promiskuita a jiné špatné sexuální návyky, kriminalita, psychické poruchy, agresivní a dominantní chování, sebevražedné jednání apod. I na straně rodičů lze pozorovat nepříznivé chování, například alkoholismus, závislosti, týrání, zanedbávání a zneužívání dětí, nezaměstnanost nebo naopak kariérismus, kriminalita, chudoba, sociální vyloučení atd.

Na závěr lze konstatovat, že všechny jevy, které se v rodině vyskytují, mají vliv na budoucí generace. Je tedy důležitá interakce člověka a prostředí, ve kterém vyrůstá a socializuje se do společnosti. A jelikož se považuje rodina za základ společnosti, je na místě se zabývat hodnotami, které jsou pro ni důležité, protože se potom odráží v životě společnosti.

---

¹⁰¹ ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*, s. 54.

¹⁰² Srov. Tamtéž, s. 131.

¹⁰³ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*, s. 46.

5. Zásady, které uznávají azylové domy pro matky s dětmi

V této kapitole se věnuji tomu, co je důležité pro vybrané zkoumané organizace. Vzhledem ke skutečnosti, že se ve všech případech jedná o azylové domy pro matky s dětmi, mohu říci, že mají téměř shodné hodnoty, principy a zásady, které respektují a dodržují při práci se svými klientkami. Tyto informace jsou zahrnuty v interních dokumentech azylových zařízení (standarty kvality sociálních služeb, domovní řády). Proto se budu snažit vybrat nejvýstižnější interní dokument, který je v dané věci nejvíce charakteristický, tedy nejlépe vyjadřuje to, co říkají i ostatní dokumenty. Normy těchto zařízení platí pro jejich pracovníky i uživatele stejně, absolutně, nelze udělovat výjimky. „Všechny normy, včetně etických, jsou více méně všeobecné, zatím co všechny hodnoty jsou konkrétní, jedinečné a pomáhají tvořit svět. Tudíž normy vypovídají o hodnotách.“¹⁰⁴

Konkrétně se jedná o analýzu třech azylových domů: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi v Prachaticích, Domov sv. Alžběty pro matku a dítě ve Veselíčku u Písku a Domov pro matky s dětmi v Políkně u Jindřichova Hradce.

5.1. Poslání azylových domů pro matky s dětmi

Posláním azylových domů je „poskytnout klientkám kromě dočasného ubytování také přímou pomoc a podporu při řešení jejich konkrétních problémů (v oblasti bydlení, zaměstnání, péče o děti, zadlužení, uplatňování vlastních práv a zájmů...), a to takovým způsobem, aby je co nejvíce podporovali v samostatnosti a převzetí zodpovědnosti za vlastní život.“¹⁰⁵ Tudíž aby byly schopny žít a fungovat plnohodnotným způsobem života v odpovídající kvalitě dané společnosti.¹⁰⁶

Konkrétně se snaží poskytovat pro uživatelky ubytování na přechodnou dobu (obvykle na 6 – 12 měsíců), podmínky pro přípravu stravy, podmínky pro zajištění osobní hygieny, základní sociální poradenství, pomoc a ochranu oprávněných práv a zájmů

---

¹⁰⁴ DIATKA, Cyril. *O etice a hodnotách*, s. 50, 53.

¹⁰⁵ Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 1.

¹⁰⁶ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 1.

uživatele služby. Je možné zajistit i doprovod na úřady či jiné instituce, v případě, že to situace klientky vyžaduje.¹⁰⁷

5.2. Cíle poskytované služby¹⁰⁸

Uvedu nyní poskytované cíle vybraných azylových domů, ze kterých lze analyzovat důležité hodnoty daných zařízení při práci s matkami s dětmi bez domova.

- Podpora matek, aby většina z nich získala vlastní byt či pronájem bytu a tento byt si dlouhodobě udržela. Pomoc a nácvik dovedností k zajištění chodu domácnosti (domácí práce, vaření). Vlastní byt je důležitý k vytvoření nového domova pro matku i její děti.
- Pomoc matkám v oblasti řádné péče o dítě tak, aby nebyly ohroženy návrhem na odebrání dítěte z péče matky. O tuto oblast se zajímají pracovníci hlavně u matek, které měly již v minulosti problémy s péčí a výchovou svých dětí, popř. jsou již pod dohledem sociálně-právní ochrany dětí. Důležitá je i oblast širších rodinných vztahů. Pracovníci pomáhají klientce navázat vazby na rodinu, pokud si to sama přeje.
- Zajištění hmotného zabezpečení (materiální, potravinové zdroje, finanční zdroje – sociální zabezpečení dle nastalé sociální události uživatele služby).
- Pomoc s hledáním zaměstnání (motivovat je, poskytnout informace). Popřípadě pomoc při zprostředkování brigád či přivýdělků. Pomoc při hledání nových možností – zájmy, sport, hudba, četba. Je to vlastně takový impuls do nového života.
- Podpora žen, které byly týrány, aby se vymanily z dosahu agresora (podpora jejich sebevědomí a úcty k sobě samé). Poskytnutí emoční a psychické podpory.
- Pomoc s řešením dluhové problematiky (zásady finančního hospodaření). A s tím související podpora ke svépomoci v oblasti vyřizování si úředních záležitostí.

---

¹⁰⁷ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 1.

¹⁰⁸ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 1.

Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Políkno: Domov pro matky s dětmi, 2012, „vnitřní materiál organizace“, s. 5.

Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 2.

- Snaha předejít opakovanému navrácení do azylového zařízení. A s tím související motivace ke změně dosavadního způsobu života.
- Pomoc s komunikačními a behaviorálními způsoby jednání na veřejnosti (strach komunikovat, nízká slovní zásoba, postoj, oblečení, mimika).

5.3. Zásady soužití v azylovém domě¹⁰⁹

Všichni pracovníci zařízení usilují o vytvoření příjemného a klidného prostředí, chovají se zdvořile, ohleduplně a vstřícně. Pracovníci a uživatelky se navzájem respektují, zachovávají si úctu a snaží se za každé situace dodržovat zásady slušného chování. Uživatelky by se měly k sobě i pracovníkům chovat ohleduplně, zdvořile a usilovat o dobré a přátelské vzájemné soužití. Hádky, hrubé a neslušné chování či fyzické napadení ze strany uživatelky je považováno za porušení *Domovního řádu* a může vézt k ukončení pobytu.¹¹⁰

Hlídní dětí při nutném odchodu matek z azylového domu je možné a to na nezbytně nutný čas pro vyřízení nutných záležitostí (lékařská prohlídka, soudní jednání, apod.). V jiných případech uděluje výjimku sociální pracovnice na základě individuálního plánu. O hlídání se sepíše protokol, kde matka uvede - na jak dlouho opouští zařízení, za jakým účelem a kdo jí v době nepřítomnosti zastoupí (Protokol se nepsuje ve všech azylových domech, stačí i nahlášení o odchodu pracovníkovi, který má službu).

5.4. Poskytované služby v azylových domech

Ve stručnosti popíše služby, které azylová zařízení nabízejí. Tyto poskytované možnosti pomoci poukazují na významné oblasti běžného života, které mohou napomoci při zjišťování hodnot.

Základní sociální poradenství obsahuje informace, které pomohou uživatelkám při řešení jejich nepříznivé situace (např. nároky na sociální dávky a pomoc s vyplňováním formulářů, apod.). Základní sociální poradenství zahrnuje sociálně-právní poradenství,

¹⁰⁹ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Políkno: Domov pro matky s dětmi, 2012, „vnitřní materiál organizace“, s. 5.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 5.

ale také pomoc při péči o děti a při vedení domácnosti.¹¹¹ Poradenství dále obsahuje individuální plánování. Každá uživatelka si během pobytu vybere klíčového pracovníka, který s ní pracuje individuálně. Společně se snaží dosáhnout cílů, které si uživatelka stanoví.¹¹²

Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy. V zařízení se neposkytuje hotová strava, ani dovoz jídel, ale jsou zde vytvořeny podmínky pro přípravu stravy. Při přípravě stravy musí uživatelka dodržovat základní hygienická a stravovací pravidla. Uživatelkám je k dispozici společná kuchyně vybavená základními kuchyňskými elektrospotřebiči. Uživatelky mají možnost vypůjčení kuchyňského nádobí a využít v případě potřeby i rad pracovníků. Stravovací služba je poskytována bezplatně.¹¹³

Poskytnutí ubytování. Uživatelka je v zařízení ubytována standardně po dobu 3 měsíců s možností prodloužení smlouvy na dobu 6 měsíců (doba pobytu je ve všech třech zařízeních jiná). Smlouvy jsou prodlužovány na základě hodnocení pracovníků zařízení ve vztahu k efektivnosti služby a spolupráce uživatelky na řešení situace. V ojedinělých případech lze pobyt prodloužit i na dobu nad 6 měsíců, nejvýše však na 12 měsíců (v Políkně a ve Veselíčku je doba stanovená na 12 měsíců). Jakékoli výjimky se musí konzultovat s vedoucí zařízení. Uživatelka má k dispozici samostatný, uzamykatelný pokoj, ostatní prostory jsou společné (koupelna, dětský mycí kout, kuchyň, společenská místnost, sušárna, toalety, venkovní dětské hřiště). Uživatelka za pobyt hradí zákonem stanovený poplatek. Pokoje i ostatní prostory jsou vybaveny základním nábytkem a spotřebiči.¹¹⁴

Pokud chce uživatelka opakovaně nastoupit do azylového domu, pak by nesměla při minulém pobytu v zařízení být vyloučena z důvodu hrubého porušení Domovního řádu a nesmí mít dluhy vůči poskytovateli služby. Uživatelka ubytovaná v azylovém domě je povinna řídit se Domovním řádem a dalšími vnitřními předpisy, dále by se měla k ostatním chovat ohleduplně a respektovat jejich soukromí.¹¹⁵

---

¹¹¹ Srov. Domovní řád. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2011, „vnitřní materiál organizace“, s. 3.

¹¹² Srov. Tamtéž, s. 3.

¹¹³ Srov. Tamtéž, s. 2.

¹¹⁴ Srov. Domovní řád. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2011, „vnitřní materiál organizace“, s. 3.

¹¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 4.

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí s cílem umožnit uživatelce vyřešit nastalou situaci, která vedla k vyhledání a využití služby azylového domu a pomoci jí i s přidruženými problémy, které musí řešit (např. pomoc s hospodařením s penězi, pomoc při vedení domácnosti (např. vaření) a péči o děti, pomoc při zajištění doprovodu k lékařům, do školských zařízení, na úřady, k soudům (pouze jako psychická podpora) atd.¹¹⁶

Pomoc uživatelkám v překonání krize (krizová intervence) – pracovníci zařízení jsou kdykoli k dispozici pro potřebu osobního rozhovoru s uživatelkou v soukromí, který má za cíl uklidnit ji a poskytnout prostor pro vyjádření jejích pocitů a emocí. Může se jednat o situace, se kterými si uživatelka neví rady, případně ohrožuje ji či její dítě/děti.¹¹⁷

Možnost úschovy drobných cenností - uživatelka má možnost uschovat si v uzamykatelné schránce drobné cennosti, jako jsou dokumenty, peníze, šperky apod. a to po celou dobu pobytu. Tato služba je uzavírána písemně. Zahrnuje i podmínky pro vydání cenností druhé osobě v případě nenadálých událostí.¹¹⁸

„Materiální pomoc se poskytuje uživatelkám, které se náhle ocitly bez finančních prostředků. V rámci této pomoci může azylový dům zajistit potraviny, hygienické a čisticí prostředky a ošacení. Pomoc pracovníci posuzují individuálně a s ohledem na efektivnost poskytnuté pomoci tak, aby pomoc nebyla zneužívána.“¹¹⁹

Aktivní pomoc - Uživatelka má právo obrátit se na kteréhokoliv pracovníka se žádostí o radu, případně i pomoc v oblastech vedení domácnosti, péče o dítě, sociálně-právních záležitostech apod. Pracovník je nápomocen při řešení problémů.¹²⁰

„Zprostředkovatelské služby - Uživatelka může v průběhu pobytu požádat o zprostředkovatelské služby, které se týkají získání její samostatnosti (např. práce, bydlení), dále může pracovníka požádat o zprostředkování kontaktů na odborná pracoviště

---

¹¹⁶ Srov. Domovní řád. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2011, „vnitřní materiál organizace“, s. 4.

¹¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 4.

¹¹⁸ Srov. Domovní řád. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2011, „vnitřní materiál organizace“, s. 4.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 4.

¹²⁰ Srov. Tamtéž, s. 4.

(např. psycholog, logoped, psychiatr, matrika apod.), či specializované služby (např. knihovna, půjčovny).¹²¹

5.5. Principy, které při práci s uživatelkami užívají azylové domy¹²²

Pomoc uživatelkám k získání samostatnosti a nezávislosti na sociálním systému. Úsilím organizace je pomoci klientkám, které jsou nedostatečně vybavené pro život ve společnosti, zejména těm, jež pocházejí z odlišného sociokulturního prostředí, získat schopnosti či znalosti, které jsou pro život ve společnosti potřebné. Snaží se uživatelky integrovat do většinové společnosti.¹²³

Přímá komunikace spočívá zejména v jasném a nezastíraném informování o situaci či vnějších podnětech, které mohou mít negativní vliv na řešenou situaci. Pracovníci poskytují poradenské služby uživatele a přihlížejí k jejím psychickým schopnostem, zejména pak možnostem pochopení významu rozhovoru mezi ní a pracovníkem.¹²⁴ Při práci s uživatelkami je používána kladná motivace, ocenění, ne soucit či manipulace.¹²⁵

Žádná uživatelka či její dítě není preferováno. Pracovníci plně respektují osobnost každé uživatelky i dítěte a napomáhají uplatňovat rovný přístup u bariér, které se v běžné společnosti vyskytují (zejména odlišné sociokulturní prostředí, odlišné sociální návyky z rodiny či způsob života apod.).¹²⁶

Individuální přístup znamená, že sociální pracovníci budou respektovat osobnostní i fyzické možnosti každé matky a proto uplatňují takový přístup, který reaguje na aktuální možnosti a potřeby uživatelky.¹²⁷ Uživatelka je vnímána ve své komplexnosti a celistvosti. Na její situaci se pohlíží v souvislostech, nikoli jen na dílčí aspekty.¹²⁸

---

¹²¹ Domovní řád. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2011, „vnitřní materiál organizace“, s. 4.

¹²² Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 2.

¹²³ Srov. Tamtéž, s. 2.

¹²⁴ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 2.

¹²⁵ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Políkno: Domov pro matky s dětmi, 2012, „vnitřní materiál organizace“, s. 2.

¹²⁶ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 2.

¹²⁷ Srov. Tamtéž, s. 2.

¹²⁸ Srov. Tamtéž, s. 2.

Každý člověk má právo na omyl. Tolerance k omylnosti člověka jako takového je základním předpokladem pracovníka.¹²⁹ Neměl by tedy klientku obviňovat z toho, že v minulosti udělala špatné rozhodnutí apod.

Klientky jsou vedeny k převzetí odpovědnosti za své chování a jednání. Všechny jsou seznámeny s právy i povinnostmi vyplývajícími ze smluvních podmínek pobytu v zařízení a se základními občanskými právy a povinnostmi. Klientka se může sama rozhodnout, jakým způsobem využije služeb azylového domu a jakým směrem se dále bude ubírat její život. Toto rozhodnutí pracovníci respektují, upozorňují však uživatelky na jeho možné následky.¹³⁰

Anonymitou rozumíme poskytnutí služby utajeného pobytu za předpokladu, že ohrožená osoba bude respektovat specifika utajeného pobytu, zejm. nebude sdělovat třetí osobě místo současného pobytu, aby neohrozila sebe, své děti, ale také ostatní uživatelky a pracovníky daného zařízení.¹³¹

Respektování základních křesťanských hodnot znamená pomoc lidem v nouzi, kteří jsou vylučováni a nepřijímáni většinou společností, kteří svým zjevem, chováním, minulostí nebo způsobem života vzbuzují v ostatních lidech odmítnutí či přímo odpor, je jednou ze základních křesťanských hodnot. Sociální pracovníci považují každého člověka za osobnost a respektují jeho důstojnost a jedinečnost bez ohledu na jeho dosavadní život. Snaží se přistupovat ke každému uživateli s tolerancí a pochopením.¹³²

Pomoc a dohled nad péčí o dítě v azylovém zařízení je brán velký zřetel, jde o to, aby děti měly veškerou péči vyplývající z rodičovské zodpovědnosti a bylo s nimi nakládáno dle Úmluvy o právech dítěte. Dbá se na denní režim dítěte, stravu, hygienu, vzdělávání, a na to, jak tráví volný čas. Pokud se shledají nedostatky za strany matky či dítěte, je to projednáno při individuálním plánování.¹³³

Pracovníci zařízení při výkonu své práce respektují každou uživatelku v její jedinečnosti, důstojnosti a dbají na ochranu základních lidských práv a svobod. Uvědomují si, že některé situace týkající se poskytování služeb mohou ohrožovat uživatelky. Pra-

¹²⁹ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 2.

¹³⁰ Srov. Tamtéž, s. 2.

¹³¹ Srov. Tamtéž, s. 2.

¹³² Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 2.

¹³³ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Políkno: Domov pro matky s dětmi, 2012, „vnitřní materiál organizace“, s. 4-5.

covníci se snaží o zajištění bezpečného prostředí a řešení rizikových situací takovým způsobem, aby nedošlo k porušování práv uživatelék.¹³⁴

Respektování svobodné vůle a práva na informace. Seznámení případné klientky s právy a povinnostmi (s domovním řádem a dalšími vnitřními předpisy), které bude muset dodržovat a respektovat po nástupu do zařízení. Sociální pracovník sestavuje s klientkou individuální plán. Snaží se jí navrhnout možnosti řešení její situace. Cíle v rámci individuálního plánování se mohou v průběhu spolupráce měnit, doplňovat, pokud si to uživatelka přeje.¹³⁵

Klientka má právo na svobodné náboženské vyznání, pokud svým vyznáním neomezuje či neohrožuje jinou osobu ubytovanou či pracující v zařízení.¹³⁶

Respektování osobního vlastnictví. Uživatelka si může uložit v uzamykatelné schránce cennosti, aby se předešlo krádeži. Dostane na to potvrzení o převzetí od sociálního pracovníka.¹³⁷

Respektování práva na soukromí a ochranu osobních údajů. Při nástupu do zařízení dává klientka souhlas s poskytováním svých osobních údajů a je seznámena s postupem archivace a s nakládáním s jejími osobními údaji. Ostatní uživatelky zařízení smí vstupovat do pokoje klientky pouze s jejím souhlasem. Personál i bez souhlasu uživatelky, ovšem jen v situaci, kdy mají důvodné podezření na porušování Domovního řádu ze strany klientky, nebo na ohrožení majetku, zdraví či života osoby.¹³⁸

Pravidla pro ochranu uživatelů před předsudky a negativním hodnocením. V rámci svých možností se snaží zejména o preventivní aktivity, jako vzdělávací činnost, pozitivní inzerci a další akce, které mohou podstatnou měrou přesvědčit většinovou společnost ke změně náhledu na cílovou skupinu zařízení.¹³⁹

Všechny uživatelky služby jsou „svobodné a rovné v důstojnosti i v právech. Základní lidská práva jsou všech uživatelék služeb, jsou nezadatelná, nezczitelná, nepro-mlčitelná a nezrušitelná. Tyto práva jsou zaručena všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy

---

¹³⁴ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 3.

¹³⁵ Srov. Tamtéž, s. 3.

¹³⁶ Srov. Tamtéž, s. 3.

¹³⁷ Srov. Tamtéž, s. 3.

¹³⁸ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 3.

¹³⁹ Srov. Tamtéž, s. 3.

pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní či etnické menšině, majetku, rodu nebo jinému postavení.¹⁴⁰

Respektování listovního tajemství. Většina listovních zásilek a balíků je přebírána administrativní pracovníci, která každý pracovní den vyzvedává došlou poštu na místní poště. Poté zásilky dopraví přímo do zařízení, kde je přijímá služba konající pracovník, který převzaté zásilky zapíše do příslušného sešitu a předá je uživateli oproti podpisu.¹⁴¹

Respektování práva na svobodu pohybu. Uživatelkám je sděleno, že musí dodržovat domovní řád, který obsahuje jistá pravidla. Ty zahrnují časový harmonogram, který bere ohled na výchovu a péči o děti klientek. V zařízení je daný časový rozpis činností, který je nutno dodržovat tzn. např. příprava dětí do školy, čas odpočinku, čas vyhrazený pro úklid.¹⁴² V azylovém domě existují zásady pro vycházky. Uživatelka smí kdykoliv opustit zařízení, ale má povinnost sdělit kam jde a kdy se vrátí. Pokud sebou nechce či nemůže vzít děti, musí se domluvit s jinou uživatelkou, zda na její děti dohlédne a musí to neprodleně nahlásit pracovníkovi konající službu.¹⁴³

Dalším omezením, které lze vnímat jako porušení práv a svobod uživatelů jsou pravidla pro návštěvy. Uživatelky mají právo, aby měly v zařízení návštěvy, ale pro tyto osoby platí pravidla, která jsou uvedena v domovním řádu (pravidla pro návštěvy) – místo, kam smí návštěva chodit a dále doba pobytu v zařízení.¹⁴⁴ (doba návštěv se u azylových domů liší).

Úsilí o sociální začleňování. Zařízení usiluje o to, aby uživatelky zůstaly plně aktivní v běžném životě a nestaly se závislými na sociálních službách. Zařízení informuje prostřednictvím informačních tabulí o budoucích akcích (volnočasové, vzdělávací a kulturní), které pořádá buď samotný azylový dům, nebo jsou organizovány v okolí (město, obec, jiné neziskové organizace). Pokud to umožní domovní řád, uživatelky se mohou těchto akcí zúčastnit. Azylový dům tímto způsobem usiluje o integraci ubytova-

---

¹⁴⁰ Standardy kvality sociálních služeb. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 11.

¹⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 14.

¹⁴² Srov. Tamtéž, s. 14.

¹⁴³ Srov. Tamtéž, s. 14.

¹⁴⁴ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 14.

ných do běžného prostředí. Uživatelky mohou využít konkrétních nabídek kurzů, které pořádá zařízení nebo jiné organizace. Jedná se například o: kurz vaření, kurz rukodělných prací, kurzu práce na počítači, kurz správného hospodaření, kroužky pro školní a předškolní děti (tyto nabídky se mohou také lišit v azylových zařízeních dle jejich možností a dle zájmu uživatelék).¹⁴⁵

5.6. Postřehy a připomínky k vnitřním pravidlům organizací

Azylové domy mají snahu pomáhat matkám s dětmi, ovšem již v poslání se nabízí jedna otázka. Co je vlastně podle nich fungování plnohodnotným způsobem života v odpovídající kvalitě dané společnosti? Plnohodnotný život se může lišit v představách sociálních pracovníků a jejich klientek. Pracovníci jsou ovlivněni kulturou a společnostmi, ve které žijí. Může dojít k tomu, že své uživatelky budou tlačit k něčemu, co ony samy nechtějí. Sociální pracovníci by měli mít ohled na kulturní prostředí (kulturní zvyklosti, náboženství, etnická příslušnost apod.), ze kterého matka pochází. Může se totiž odlišovat od prostředí azylového domu, ve kterém v současné době pobývají.

Mezi celkem rozmanité cíle azylových zařízení patří zmíněná pomoc s hledáním bydlení. Konkrétní pomoc vypadá i tak, že sociální pracovníci sami hledají dostupné bydlení pro matky s dětmi na internetu nebo mezi inzeráty v novinách, které jim poté předají. Také s uživatelkami vyplňují žádost o přidělení městského bytu, aby vše bylo správně. Poradenství ohledně péče o děti se netýká jen matek, kterým je určen soudní dohled, ale rovněž se poskytuje uživatelkám, které čekají nebo zrovna porodily své první dítě a nemají dostatečné zkušenosti s péčí a výchovou dětí, pokud ovšem o pomoc mají zájem. Materiální podpora zahrnuje kompletní vybavení pokoje, ložní prádlo, nádobí, hygienické pomůcky pro všechny uživatelky zařízení, zejména pokud nemají vlastní prostředky. Potravinová pomoc se skládá z hladké mouky, cukru, másla, sušeného mléka, těstovin (je vždy dáno určité množství na měsíc na jednu uživatelku). Poskytnutí potravin není jen tak „zadarmo“, ale musí něco udělat pro azylový dům (odpracovat si to, například uklidit společné prostory).¹⁴⁶ Sociální pracovníci rovněž hledají inzeráty s nabídkami zaměstnání, které dávají k dispozici uživatelkám. Mají-li matky zájem,

---

¹⁴⁵ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Políkno: Domov pro matky s dětmi, 2012, „vnitřní materiál organizace“, s. 2.

¹⁴⁶ Takto je to stanoveno v Charitním domově sv. Dominika Savia pro matky s dětmi v Prachaticích.

nacvičují s nimi komunikační schopnosti, telefonní i osobní rozhovory, sepisují s nimi životopis atd., aby měly větší šanci nalézt si práci. V azylových domech se snaží nabízet i volnočasové aktivity pro matky, děti, nebo i pro matky s dětmi dohromady, bohužel těchto činností se uživatelky moc často neúčastní.

5.7. Hodnoty azylových zařízení

Z výše uvedených cílů poskytovaných služeb, principů a zásad, dle kterých se azylové domy pro matky s dětmi řídí, lze vyvodit hodnoty, které dané organizace dodržují. Všechny uvedené hodnoty spolu souvisí a navzájem se prolínají. Lze je rozdělit do několika směrů. Za prvé jsou to hodnoty, které jsou zaměřené na klientky (kterých by měly uživatelky dosáhnout). Jedná se konkrétně o vlastní bydlení, domov, péči o domácnost, výchovu a péči o děti, vztahy s širší rodinou, lékařská péče, zaměstnání, vzdělání, finanční zajištění, bezpečí, ochrana zdraví, majetku a života. Druhým směrem jsou hodnoty orientované na vztah sociálního pracovníka a klientky. Kladou důraz na pomoc lidem v nouzi, na toleranci, slušné chování, upřímnost, vzájemný respekt a úctu, důvěru, pochopení a respektování důstojnosti a jedinečnosti každého člověka. Třetí zaměření sociálního pracovníka je na děti matek, které jsou ubytovány v azylovém domě. Do tohoto směru lze zařadit zejména dohled nad péčí matek o své děti. Kdy sociální pracovník sleduje, jak je o děti postaráno, zda jsou uspokojeny jejich základní potřeby. V tomto případě může brát v úvahu nejdříve hodnoty dětí, před hodnotami jejich matek, které se nemusí vzájemně shodovat. Tento přístup zaujímá sociální pracovník hlavně u matek s dětmi, nad nimiž je nařízen soudní dohled. Na jednu stranu by měly mít uživatelky právo na důstojné zacházení, na své soukromí a svobodu vychovávat své děti podle vlastních představ. Na druhou stranu je třeba dohlédnout a kontrolovat uživatelky a jejich děti, aby nedocházelo k zanedbávání, týrání a zneužívání dětí. Posledním směrem mohou být hodnoty, kterými se řídí sociální pracovník ve vztahu k matce proti hodnotám, jimiž se řídí ve vztahu k dětem. Pro představu uvedu příklad, kdy sociální pracovník „opomene“ uspokojení základních potřeb (potraviny, hygienické potřeby, oděv) dětí, aby se jejich matka poučila ze situace, do které se dostala a naučila se lépe hospodařit s penězi a to i přesto, že by děti po určitou dobu neměly své potřeby uspokojeny (měly by hlad).

Často se sociální pracovníci snaží pomoci najít uživatelkám vlastní bydlení. Domov je důležitý. Mít svůj vlastní byt, kde by mohly matky vychovávat děti a kde by se všichni cítili v bezpečí. Dále kladou azylové domy důraz na péči o domácnost, tzn., aby uživatelky uměly dobře uklízet, prát, žehlit, vařit atd. S tímto souvisí finanční hospodaření. Klientky by se měly naučit znát hodnotu peněz a umět si rozpočítat své příjmy tak, aby se nestávalo, že by uživatelky či její děti neměly peníze na výše uvedené potřeby (bydlení, potraviny, školu atd.). Proto se rovněž pracovníci zabývají hledáním zaměstnání pro uživatelky, aby si mohly své potřeby uspokojit. Chtějí dospět k tomu, že klientky se osamostatní a nebudou potřebovat dále pomoc azylového zařízení. Vše o co usilují sociální pracovníci, aby klientky dělaly, je hlavně s ohledem na jejich děti. Nejvíce je důležitá výchova a péče o děti. Děti musí mít uspokojeny alespoň základní potřeby. Tudíž azylové domy kladou důraz na správnou péči o děti (př. správná strava, hygiena, lékařská péče, vzdělání, volný čas...). Pracovníci vyvíjí taktéž aktivitu směrem ke zlepšení vztahu klientek k jejich rodinám, širším příbuzným a kamarádům. Pokud si to klientky přejí. Jelikož rodina by mohla být dobrý „odrazový můstek“ pro další život. A nemusí se vždy jednat ze strany rodiny jen o finanční pomoc, ale spíše o psychickou podporu, aby si maminky začaly věřit a věděly, že na vše nejsou samy.

PRAKTICKÁ ČÁST

6. Výzkumné šetření

Výzkum jsem realizovala ve třech azylových domech v Jihočeském kraji. Konkrétně se jedná o azylová zařízení, která jsou určená pro matky s dětmi bez domova. Mezi zmíněná zařízení patří Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi v Prachaticích, Domov sv. Alžběty pro matku a dítě ve Veselíčku u Písku a Domov pro matky s dětmi v Políkně u Jindřichova Hradce.

6.1. Charakteristika vybraných zařízení

Azylové domy poskytují dočasné ubytování, podporu a pomoc těhotným ženám, nezletilým těhotným dívkám (od 16 let věku), nezletilým matkám a matkám s dětmi bez domova při řešení jejich konkrétních problémů tak, aby se nestaly závislé na pomoci druhých. Podporují matky v samostatnosti a v převzetí odpovědnosti za vlastní život.¹⁴⁷

Uživatelkám poskytují ubytování na přechodnou dobu, podmínky pro přípravu stravy, podmínky pro zajištění osobní hygieny, základní sociální poradenství, pomoc a ochranu oprávněných práv a zájmů uživatele služby. Je možné zajistit i doprovod na úřady či jiné instituce, v případě, že to situace klientky vyžaduje.¹⁴⁸

6.1.1. Cíle azylových zařízení

Sociální pracovníci pomáhají matkám, aby si našly vlastní byt či pronájem, zaměstnání nebo alespoň brigádu, aby si uměly vyřizovat veškeré úřední záležitosti, radí jim v oblasti péče o děti, ve vztazích s jejich širší rodinou, v oblasti péče o chod domácnosti, poskytují uživatelkám emoční a psychickou podporu, zajištění hmotného zabezpečení (materiální, potravinové, finanční zdroje), poradenství v oblasti dluhové problematiky, motivují matky ke změně dosavadního způsobu života a hledání nových možností (zájmy, sport, hudba...), nacvičují s nimi komunikační a behaviorální způsoby jednání na

---

¹⁴⁷ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 1.

¹⁴⁸ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2013, „vnitřní materiál organizace“, s. 2.

veřejnosti a snaží se předejít tomu, aby se matky opětovně vrátily do azylového zařízení.¹⁴⁹

6.1.2. Popis exteriéru a interiéru zařízení

Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi v Prachaticích. Charitní domov se nachází v areálu bývalých vojenských kasáren (cca 10 minut chůze od centra), v klidnější části okresního města Prachatic. Poloha Charitního domova je dobře situovaná, jelikož uživatelky a jejich děti mají snadný přístup k lékařům, do mateřských, základních, středních odborných škol, středních odborných učilišť, do supermarketů a na úřady. Azylový dům je opatřen plotem, který slouží k tomu, aby děti nevběhly nečekaně do silnice a také k tomu, aby se do areálu azylového domu nedostali nepovolaní lidé. V areálu tohoto domu se také nachází dětské hřiště, lavičky a stolek pro maminky a sušák na prádlo. V zařízení je k dispozici 7 pokojů, z nichž každá uživatelka má k dispozici svůj pokoj.

Domov sv. Alžběty pro matku a dítě ve Veselíčku u Písku. Tento azylový dům je umístěn vedle kostela na okraji vesnice Veselíčko. Jedná se o velmi klidné místo. Ovšem k lékaři, do škol, na úřady a do větších supermarketů musí matky jezdit do větších okolních měst. Ve vesnici je pouze malá samoobsluha a Pošta. Dům má k dispozici celkem velkou oplocenou zahradu, kde mají uživatelky s dětmi místo k posezení, prolézačky, houpačky, pískoviště pro děti a také sušák na prádlo. V azylovém domě je kapacita 8 uživatelék s dětmi, přičemž každá má svůj pokoj.

Domov pro matky s dětmi v Políkně u Jindřichova Hradce. Azylový dům se nachází uprostřed vesnice Políkně, hned naproti kapličky na návsi, nedaleko Jindřichova Hradce, kde si matky mohou dojet nakoupit potraviny, vyřídit si své úřední záležitosti a děti tam chodí do škol atd. Okolo domova je pěkná oplocená zahrada k dispozici pro matky s dětmi, také s herními prvky jako jsem již zmiňovala výše. Toto zařízení má 7 pokojů pro matky s dětmi, opět má každá z nich svůj pokoj.

Interiér ve všech třech azylových zařízeních je podobně vybavený. Proto je popíšu stručně dohromady. Každý pokoj je standardně vybaven nábytkem (postele – případně

---

¹⁴⁹ Srov. Standardy kvality sociálních služeb. Prachatice, Veselíčko, Políkně.

i postýlka, skříň, stůl a židle, botník, poličky, obrazy, záclony, závěsy). Všechny uživatelky mohou využívat společné prostory (chodba, sušárna, místnost pro kola, hračky na ven a kočárky, společenská místnost, kuchyň, sociální zařízení). Součástí zařízení je také kancelář pro sociální pracovníky. Kancelář je vcelku moderně vybavená. Jsou zde psací stoly, židle, skříň na sociální agendu, police, počítač a tiskárna.

6.2. Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je zjistit hodnoty, ze kterých při své práci vycházejí azylové domy pro matky s dětmi a dále jaké hodnoty jsou důležité pro uživatelky těchto zařízení.

Ve své práci se zaměřuji na získání informací o hodnotách azylových zařízení pro matky s dětmi. Tyto hodnoty jsem zjišťovala pomocí analýzy vnitřních materiálů vybraných organizací a výsledky jsem použila v teoretické části v kapitole o hodnotách azylových domů. Dále pomocí rozhovorů vedených s uživatelkami azylových zařízení budu zkoumat, jaké hodnoty jsou pro ně významné.

6.3. Metody získávání dat

Pro výzkumné šetření jsem zvolila dvě metody kvalitativního výzkumu a to obsahovou analýzu dokumentů a rozhovory.

6.3.1. Obsahová analýza dokumentů

Obsahová analýza „patří mezi metody, které se soustředí právě na rozbor písemných sdělení. Její klasické vymezení zní: výzkumné techniky sloužící objektivnímu a systematickému kvalitativnímu popisu manifestního obsahu komunikace.“¹⁵⁰

Analýza je výzkumná metoda, jež se na rozdíl od ostatních technik, které pracují převážně s reflexí vlastního prožívání a vnímání respondenta, zaměřuje na hmatatelné výsledky. Hmatatelné výsledky jsou obsaženy v různých písemných dokumentech, které se dají označit jako „výpovědi“ z minulosti. Obsahová analýza se soustředí právě

---

¹⁵⁰ FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*, s. 184.

na rozbor písemných sdělení. Opírá se především o správné porozumění analyzovanému dokumentu.¹⁵¹ „Důležité je jednoznačné určení předmětů analýzy: které knihy, časopisy, články nebo dokumenty podrobíme výzkumu. Předmětem může být jedna kniha nebo její část, řada článků nebo všechna čísla vybraného časopisu.“¹⁵² Většinou se obsahy analýzy rozdělují na určité kategorie a podkategorie, které chce výzkumník sledovat. Do těchto kategorií lze zařadit několik druhů tzv. jednotek (slovo nebo symbol, téma, osoba (charakter), odstavec a položka).¹⁵³

Analýza dokumentů může být samostatnou metodou, nebo doplňující u dat získaných rozhovory a pozorováním. „Za dokumenty se považují taková data, která vznikla v minulosti, byla pořízena někým jiným než výzkumníkem a pro jiný účel, než jaký má aktuální výzkum.“¹⁵⁴

Tuto metodu jsem zvolila pro zkoumání hodnot, které uznávají a dodržují azylové domy pro matky s dětmi, tedy jejich sociální pracovníci. Konkrétně jsem sbírala informace z vnitřních dokumentů daných zařízení (standarty kvality sociálních služeb, domovní řády). Výsledky mého zkoumání jsem uvedla v kapitole o hodnotách azylových zařízení. Dále jsem analýzu dokumentů použila při zjišťování hodnot, které jsou důležité pro rodiny (literatura týkající se rodin) a pro profesi sociální práce (literatura o sociální práci).

6.3.2. Rozhovor

Rozhovor patří k obtížným, ale také k nejvýhodnějším metodám pro získávání dat v kvalitativním zkoumání. „Z terminologického hlediska je rozhovor moderovaný a prováděný s určitým cílem a účelem výzkumné studie.“¹⁵⁵ Před začátkem rozhovoru by si měl výzkumník naplánovat v jakém prostředí, místnosti a v jakou denní dobu bude zkoumání provádět. Při vedení rozhovoru je důležité, aby se tazatel nezaměřoval jen na kladení otázek a jejich zaznamenávání, ale též by si měl všimnout neverbálních projevů

---

¹⁵¹ Srov. FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*, s. 184.

¹⁵² FERJENČÍK, I. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*, s. 186.

¹⁵³ Srov. Tamtéž, s. 187.

¹⁵⁴ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*, s. 204.

¹⁵⁵ MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*, s. 156.

dotazovaného, jeho pocitů a projevů, aby byl k němu shovívavý a tím vytvořil lepší atmosféru důvěry pro rozhovor.¹⁵⁶

Existuje několik druhů rozhovorů. Pro účely této diplomové práce jsem použila strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, který má minimalizovat množství variant odpovědí a proto se získané informace i lépe analyzují. Strukturovaný rozhovor je vhodný, když se již proběhlý rozhovor nemůže opakovat, případně doplňovat o nové poznatky.¹⁵⁷

V rozhovoru je možné použít několik druhů otázek. Prvním typem jsou otevřené a uzavřené otázky. Pro své šetření jsem zvolila otevřené otázky, které „jsou formulované tak, aby neohraničovaly možnosti odpovědí respondenta.“¹⁵⁸ „Otevřené otázky obvykle navádí k podrobnějšímu vysvětlování vlastních názorů, umožňují větší vhled do způsobu, jakým jedinec zpracoval či pochopil určité skutečnosti.“¹⁵⁹ Dále lze rozlišovat primární a sekundární otázky. Oba typy otázek jsem ve svých rozhovorech použila. Tyto otázky se rozlišují dle jejich funkce. „Primární otázky jsou ty, které původně formuloval interviewující se záměrem získat informace týkající se dané oblasti.“¹⁶⁰ Tyto otázky si výzkumník připraví dopředu, ještě před začátkem rozhovoru. Je to celkem standardní postup. „Pozorného posluchače však v průběhu samotného rozhovoru s respondentem mohou napadnout desítky dalších otázek, tzv. sekundární otázky.“¹⁶¹

Pro metodu rozhovoru jsem se rozhodla, protože jsem potřebovala zjistit, jaké hodnoty mají matky s dětmi bez domova. Uživatelkám azylových domů jsem kladla jednoduché, otevřené, krátké a věcné otázky, ze kterých potom budu analyzovat, jaké hodnoty jsou pro ně významné.

---

¹⁵⁶ Srov. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*, s. 156-157.

¹⁵⁷ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*, s. 173.

¹⁵⁸ FERJENČÍK, I. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*, s. 176.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 177.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 177.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 177.

6.4. Zdůvodnění okruhů otázek použitých v rozhovoru

6.4.1. Rodinné vztahy

Tuto oblast jsem zjišťovala za pomoci následujících otázek:

a) v dětství

Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí, vesnice, město, sídliště, rodinný dům)?

Pocházíte z úplné či neúplné rodiny? (*Popř. dětský domov – jaký měla vztah k vychovatelce, jestli má k té vychovatelce vztah i nyní, zda se schází*)

Máte sourozence?

Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?

b) v dospělosti

Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Jaké máte v současné době vztahy se svými rodiči?

Jak si rozumí Vaši rodiče s Vašimi dětmi?

Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaši rodiče? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)

Odůvodnění

Pro vývoj dítěte je rozhodující do jaké rodiny a sociálního prostředí se narodí. Ovlivní to jeho život ve smyslu přiřazení k určité sociální třídě, sociálnímu postavení ve společnosti a určuje také jeho životní šance.¹⁶² Rodiče a místo kde vychovávají své děti, působí na to, jak budou jejich ratolesti prospívat ve škole, jaký budou mít prospěch, zájmy apod. To vše otevírá či naopak uzavírá možnosti „k vyššímu vzdělání a skrze ně k určitým povoláním a společenským postavením.“¹⁶³ Lze mluvit o kulturním kapitálu rodiny, do kterého se řadí vzdělání rodičů a jejich kulturní život, jež prostřednictvím výchovy předávají svým dětem a rozvíjí tak jejich přístup ke studiu, správný duševní vývoj i široké spektrum zájmů a kulturní rozhled. Dále rozvoj dětí ovlivňují ekonomické poměry rodiny, kam lze zařadit „vybavení domácnosti, samostatný pokoj pro dítě,

---

¹⁶² Srov. MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*, s. 89.

¹⁶³ Tamtéž, s. 89.

stimulující hračky, volnočasové aktivity atd.¹⁶⁴ A v neposlední řadě záleží, jak jsem již výše zmínila na sociálním prostředí, kde dítě vyrůstá, což znamená vztahy nejen v rodině, ale i vazby na lidi ze sousedství, na přátele, konexe atd.¹⁶⁵

Vztah mezi matkou a jejím dítětem by měl být vřelý, intimní, plný důvěry, porozumění, který uspokojuje obě dvě strany. V takovém vztahu se dítě cítí v bezpečí, má pocit jistoty a může vést život plný radosti.¹⁶⁶ Pokud fungují dobré rodinné poměry, lze předpokládat i zdravý vývoj jedince. Existují však i rodiny, kde nejsou dobré, vstřícné vztahy. V takovém rodinném prostředí převažuje nesoudržnost mezi jejich členy, jedinci nejsou zvyklí spolu komunikovat, vést dialog a navzájem se podporovat a držet při sobě v různých životních situacích.¹⁶⁷ „Je tedy pravděpodobné, že řada dospělých se v průběhu svého dětství a dospívání nesetkala s pochopením a vlídností v téměř žádném koutu svého sociálního prostředí. Do dospělosti tito lidé vstoupili s přesvědčením, že nechápavá nebo odmítavá reakce dospělých na chování dětí a mládeže je normální či dokonce žádoucí.“¹⁶⁸

Jak jsem naznačila, jsou rodiny fungující a naopak rodiny s různými problémy, ovšem oba typy jsou pro děti a jejich vývoj významné. Jelikož je třeba zmínit, že ne všechny děti vyrůstají ve vlastní rodině, ale jsou umístěny v ústavních zařízeních. Tyto děti jsou ochuzeny o vřelý emocionální vztah mezi rodiči a jimi. Neumí se z tohoto důvodu příliš vcit'ovat do situace jiných lidí, špatně se orientují v mezilidských vztazích, nemají schopnost řešit konflikty, a pokud se do nich dostanou, často používají agresivní chování, jelikož od mala neměly vzory, které by mohly v těchto situacích pozorovat. Je pro ně tudíž obtížné vyznat se v morálních normách, v hodnotách a hodnotových dilematech.¹⁶⁹ „Proto jsou kandidáty na všechny myslitelné způsoby sociálního selhání od závislosti na návykových látkách přes kriminalitu, prostituci, neschopnost dosáhnout vyšších úrovní vzdělání, uplatnit se dobře na trhu práce, založit si funkční vlastní rodinu až po horší tělesné i duševní zdraví a celkově nižší kvalitu života.“¹⁷⁰

---

¹⁶⁴ Srov. MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*, s. 89.

¹⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. 89.

¹⁶⁶ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, s. 182.

¹⁶⁷ Srov. ŠRAJER, Jindřich. *Sociálně etický pohled na problematiku dnešní rodiny*, s. 131.

¹⁶⁸ ŠRAJER, Jindřich. *Sociálně etický pohled na problematiku dnešní rodiny*, s. 132.

¹⁶⁹ Srov. MATOUŠEK, I., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*, s. 14.

¹⁷⁰ Srov. MATOUŠEK, I., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*, s. 14.

Odpovědi na výše zvolené otázky použité v rámci rozhovorů by měly poukázat na to, jaké jsou vztahy mezi rodinnými příslušníky, v jakém prostředí matka jako dítě vyrůstala (prostředí, druh rodiny, sourozenci či jestli byla jedináček) a co ovlivnilo její budoucí život (tudiž její současnou situaci). Otázky zaměřené na současné vazby s jejími rodiči a prarodiči dětí vypovídají o soudržnosti rodiny a vzájemné pomoci, tudíž zda je pro ně rodina hodnotná, důležitá.

6.4.2. Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Tuto oblast jsem zjišťovala za pomoci následujících otázek:

Chodila jste do školy ráda?

Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

A splnilo se Vám přání ohledně studia?

Co jste dělala místo studia?

Odůvodnění

To, jaký měla matka ve svém dětství vztah ke vzdělávání a k vlastní budoucnosti, ovlivňovala především rodina prostřednictvím výchovy a předáváním hodnot, které sama uznávala. Tyto podmínky jsou uloženy v kulturním kapitálu rodiny (ve vzdělání a kultivovanosti rodičů), který předávají skrze svou schopnost stimulovat a podporovat své dítě při vzdělávání a v rozvoji duševních schopností i kulturních dovedností. Důležité faktory mající vliv na vzdělání dětí jsem již zmínila výše. Jde o ekonomický kapitál rodiny. Jaké hračky dětem rodiče kupují, v jakých zájmech je podporují, poskytují jim kvalitní stravu atd. Dále je důležité, kde rodina bydlí, na jaké úrovni je jejich bydlení, zda žijí na vesnici či ve městě, jací jsou jejich sousedi a další sociální vazby na okolí. Toto vše ovlivňuje podporu, pomoc a celoživotní hodnoty v životě jedince.¹⁷¹ Podrobněji jsem to již popsala v odůvodnění otázek v oblasti rodinných vztahů.

---

¹⁷¹ Srov. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, s. 103-104.

Oblast vzdělání je pro každého jedince velmi důležitá. Základní školu musí ze zákona navštěvovat každý, ovšem o tom, zda bude dítě ve studiu po ukončení povinné školní docházky pokračovat, má vliv rodina, ale jsou významné i osobnostní předpoklady a vůle. Proto jsem zařadila do rozhovorů otázky zaměřující se na vztah matky (když byla dítětem) ke studiu. Tudiž jsem zařadila otázky týkající se oblíbených předmětů, ale také aktivit ve volném čase. Každý jako malý snil o nějakém povolání, které by chtěl vykonávat. A pokud jej rodiče podporovali, většinou se mu jeho přání splnilo. Mohli mu pomoci nejen podporou ve vzdělávání, ale také zaplacením různých volnočasových aktivit. Dítě převezme vztah ke vzdělávání, zájmům a budoucímu zaměstnání od rodičů. Od dětství pozorují rodiče, například jak si plní vlastní povinnosti, jaký mají oni vztah ke svému povolání, zda se věnují svým zájmům pravidelně atd.

6.4.3. Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání v dospělosti

Tuto oblast jsem zjišťovala za pomoci následujících otázek:

Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odůvodnění

Vztah k zaměstnání se liší u žen a mužů, jak to vyplývá z jejich genderových rolí. I když se proměnily v průběhu času role muže a ženy jak ve společnosti, tak i v rodinném soužití, přesto převládá názor, že žena v průběhu svého života bude pečovat o domácnost a o děti a zaměstnání půjde na nějakou dobu stranou. Někdy se může stát, že musí zaměstnání opustit, nebo pracovat na zkrácený úvazek z důvodu péče o své či manželovi rodiče, kteří jsou staří a nemohou se o sebe postarat.¹⁷²

V dnešní době „trh práce, na němž hledají lidé vně svých rodin materiální zajištění, plodí krátkodobou či dlouhodobou nezaměstnanost, pracovní úrazy a v případě matek s malými dětmi znamená dočasnou pracovní neschopnost a zpravidla také dlouhodobě-

---

¹⁷² Srov. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, s. 179.

ší pracovní znevýhodnění.¹⁷³ Je však snaha tyto osoby v nezaměstnanosti aktivizovat prostřednictvím různých možností (rekvalifikace, nácvik dovedností...), avšak přes velkou snahu se práce pro tyto skupiny lidí nedostává nebo jen minimálně a situace se v budoucnu může ještě zhoršovat. Nejvíce zranitelné jsou právě matky s malými dětmi, málo kvalifikovaní lidé a také lidé po padesátém roku věku.¹⁷⁴

Ženy se ocitají v situaci, kdy se musí samy rozhodovat, jaká bude jejich budoucnost. Zaměstnání ani uzavření manželství nezaručují, že bude žena dostatečně zajištěná. Tudíž ani její děti, popřípadě vnoučata nemusí mít zabezpečenou existenční jistotu. Zejména matky samoživitelky jsou ohroženy chudobou a sociálním vyloučením.¹⁷⁵

Otázky týkající se zaměstnání matky či jejího přihlášení na Úřadu práce jsem zařadila do rozhovoru, abych zjistila, jak matka získává prostředky pro uspokojení základních potřeb vlastních i jejích dětí. Se zaměstnáním či nezaměstnaností souvisí i oblast vzdělání. Pro získání práce či lepší povolání je přínosné, aby matka dokončila studium, pokud tu možnost neměla v mládí, popřípadě si zvýšit svoje vzdělání, nebo se zúčastnit nějakého rekvalifikačního kurzu. Matky, které nemají vysoké příjmy, se často ocitají v situaci, kdy nemají dostatek peněz na uspokojení základních potřeb, proto se budu zajímat o to, jak řeší tyto obtížné situace.

6.4.4. Vztah matky k dětem

Tuto oblast jsem zjišťovala za pomoci následujících otázek:

Přála jste si mít děti? A kolik?

Byly děti plánované nebo neplánované?

Kolik dětí máte v současné době?

Kolik let je dětem?

Co děláte společně s dětmi?

---

¹⁷³ KELLER, J. *Soumrak sociálního státu*, s. 62.

¹⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 83.

¹⁷⁵ Srov. Tamtéž, s. 29-30.

6.4.5. Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Tuto oblast jsem zjišťovala za pomoci následujících otázek:

Chodí děti do školy?

Baví je škola?

Které předměty se jim líbí?

Co by chtěli dělat, až budou dospělí?

Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?

Odůvodnění

Každý člověk (muž i žena) se může svobodně rozhodnout, zda chce mít děti nebo ne a kolik jich bude mít. „Dříve bylo rozhodování převážně otázkou kvantity. Dítě představovalo pro rodinu ekonomický přínos (potřebnou pracovní sílu aj.). Dnes je tomu v zásadě právě naopak. Dítě je ekonomickou zátěží.“¹⁷⁶ Protože rodiče chtějí pro své děti to nejlepší pro jejich vývoj a zabezpečení do budoucna. Někteří lidé se naopak rozhodnou, že děti mít nebudou, jelikož si nejsou jistí, že by jim mohli zajistit z hlediska financí dobré podmínky.¹⁷⁷ Tudíž je opravdu jen na rozhodnutí rodičů, budou-li mít děti nebo ne. Také je plně na nich počet dětí a v jakém časovém rozpětí je chtějí mít. Od svobodné volby o počtu dětí se odvíjí odpovědné rodičovství. „Tato odpovědnost se přirozeně předpokládá, nelze však očekávat, že k ní lze dospět bez odpovídající výchovy. Bez rodiny není opravdové výchovy, bez výchovy nevyrostají osobnosti, bez osobností není svoboda. V klasické rodině mohou děti přirozeně procházet školou sociálních vztahů, učit se solidaritě a ochotě k oběti, která je pro mateřství a otcovství nezbytná. To vše je možné v atmosféře pochopení, povzbuzení, vzájemné pomoci a trvalých vztahů.“¹⁷⁸

V současné době ovšem dochází k většímu počtu neúplných rodin, zejména matek samoživitelek. Tyto ženy musí umět zkoordinovat mateřství a zaměstnání, aby své děti zabezpečily. Bohužel jsou většinou nuceny přijmout podřadné práce, které jsou na zkrácený úvazek nebo za malou finanční odměnu. Ale ve větší míře jsou matky dlouhodobě nezaměstnané, hlášené na Úřadu práce, nebo na rodičovské dovolené. V těchto situacích

---

¹⁷⁶ ŠRAJER, Jindřich. *Sociálně etický pohled na problematiku dnešní rodiny*, s. 53.

¹⁷⁷ Srov. Tamtéž, s. 53.

¹⁷⁸ ŠRAJER, Jindřich. *Sociálně etický pohled na problematiku dnešní rodiny*, s. 54.

se pak většinou stanou závislé na sociálních dávkách a sociálních službách.¹⁷⁹ „Děti bez příznivých podmínek pro vývoj lze považovat za ohrožené, neboť je pravděpodobné, že bude ovlivněno jejich sociální fungování i v dospělosti. Jinak řečeno, budou u nich častější projevy sociálního selhání.“¹⁸⁰

Základní vztah v rodině je právě vazba mezi matkou a jejím dítětem. Proto jsem pokládala za přínosné zeptat se matek, jestli již od dětství přemýšlely nad tím, zda chtějí mít děti a kolik. Jelikož předpokládám, že se snaží o vytvoření útulného domova pro celou rodinu. S tímto také souvisí dotaz ohledně plánovaného či neplánovaného rodičovství. Často má vliv na vztah rodičů k dětem, jestli si je přáli, nebo se museli nové situaci nějakým způsobem přizpůsobit. Což ale neznamená, že i přes původní nechtěné těhotenství se po narození dítěte nevytvoří mezi jím a matkou kvalitní vztah. Z okruhu těchto otázek by se mohlo ukázat, zda jde o odpovědné rodičovství. V neposlední řadě pokládám za výmluvný dotaz na společné trávení volného času. Zda matka s dětmi má vytvořené rituály, které napomáhají k pocitu bezpečí a jistoty.

6.4.6. Partnerské vztahy a manželství

Tuto oblast jsem zjišťovala za pomoci následujících otázek:

Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Jak dlouho jste spolu chodili s Vaším manželem, než jste se vzali?

Jak Vás požádal o ruku?

Odůvodnění

Než vznikne párová rodina, je třeba se zamyslet nad dnešním způsobem setkávání, sbližování mezi mužem a ženou. „Intimní vztahy, sexualita a láska jsou náhle v popředí témat sociologie posledního desetiletí. I empirická sociologie vrší studie o nejrůznějších dílčích jevech, jako je měnící se povaha milostných schůzek, vliv médií na prožívání sexu a lásky, milostná aféra heterosexuální, nevěra, zálety atd.“¹⁸¹ Po fázi poznávání partnerů následuje shoda mezi nimi o jejich společné budoucnosti. Měli by se rozhodnout, zda budou žít v nesezdaném vztahu, nebo jestli legitimizují svůj vztah uzavřením

¹⁷⁹ Srov. KELLER, J. *Soumrak sociálního státu*, s. 66-67.

¹⁸⁰ MATOUŠEK, I., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*, s. 18.

¹⁸¹ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, s. 142.

manželství. Žena i muž si musí společně dohodnout, jaké mají představy o společné budoucnosti. Jestli si oba partneři přejí nebo naopak nepřejí mít děti. „Zvyšuje se podíl dětí narozených mimo manželství u nás i ve všech evropských zemích ale ukazuje, že i ve vyspělých zemích může být podoba lidské reprodukce rozmanitější, i když jejím základem zůstávají párové rodiny.“¹⁸² V některých případech dojde k uzavření manželství právě z důvodu těhotenství ženy. „Především je převážná část nejmladších nevěst v době sňatku těhotná, a to samo o sobě zvyšuje pravděpodobnost nestability svazku.“¹⁸³

Manželství není již bráno tolik závazně, jako tomu bylo v dobách, kdy se vdávaly naše matky, babičky a prababičky. Dnes se z manželství a následné rodiny stává „přechodná instituce, jejíž složení se průběžně a stále rychlejším tempem obměňuje. Dochází k určité flexibilizaci rodiny, kdy také tato instituce se stává jakýmsi kontraktem uzavíraným na omezenou dobu a pružně přizpůsobovaným měnícím se podmínkám.“¹⁸⁴ Není neobvyklé, že lidé vstupují do manželství s tím, že pokud jim to nebude vyhovovat, mohou se rozvést a začít nový život s někým jiným. Ovšem má-li žena s bývalým manželem jedno nebo více dětí, je pro ni těžší začínat znovu.

Pokládám za zajímavé zjistit, jak se muž a žena poznali, jaký byl jejich vztah, jak dlouho se znali, než se rozhodli, že společně založí rodinu. U žen, které jsou či byly vdané, pokládám otázku, jak je jejich partner požádal o ruku. Některé páry se vezmou a některé společně žijí bez uzavření sňatku.

6.4.7. Doplnující otázky

Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odůvodnění

Tyto otázky jsem zařadila do rozhovoru, abych zjistila, zda matka přemýšlí o svém dosavadním životě. Jestli je s ním spokojená, nebo naopak. A také popřípadě je-li si vě-

---

¹⁸² MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, s. 114.

¹⁸³ Tamtéž, s. 221.

¹⁸⁴ KELLER, J. *Soumrak sociálního státu*, s. 29.

doma chyb, špatných rozhodnutí, které v minulosti udělala, a ovlivnily by její život. Otázka týkající se toho, má-li matka nějaký sen, který by si chtěla splnit, by měla ukázat, jestli přemýšlí a plánuje si svou budoucnost a svých dětí. Za zajímavé považuji zjistit, co pro matku znamená domov, co si pod tímto pojmem představí.

6.4.8. Identifikační otázky

Věk

Vzdělání

Rodinný stav

Počet dětí

Počet pobytů v azylových domech (AD)

7. Vyhodnocení

7.1. Vyhodnocení uživatelky č. 1

Věk: 33 let

Vzdělání: střední odborné učiliště

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 2dětí (2 čeká)

Počet pobytů v azylovém domě (dále jen AD): 1.

Oblast rodinných vztahů

Paní A vyrůstala v úplné rodině se čtyřmi s

ourozenci. Bydlela v Brně, na sídlišti až do svých 9 ti let než se odstěhovala s rodiči do rodinného domku po prarodičích, také v Brně. Celkem měla šest sourozenců, z toho dva byli nevlastní, kteří v té době již byli dospělí a žili samostatně. S rodiči v dětství vycházela dobře, ovšem uvedla, že otce měla raději.

V současné době se s rodinou moc nestýká. Otec již umřel. Matka a sourozenci bydlí daleko. Udržují občasný telefonický kontakt. Matka paní A žije s novým přítelem v podnájmu, jednou uživatelce půjčila peníze, nyní ale nemůže, jelikož platí dluh za sestru (druhou dceru). Sestra uživatelce nabídla pomoc, bydlení, ale nyní žije na ubytovně, kde je málo místa, tudíž by se tam všichni nevešli. S ostatními sourozenci se nestýká, žijí daleko a nejsou na tom také příliš dobře. Matka své sourozence ani nechce o nic prosit, nerada by je obtěžovala. Nechce se doprošovat, „škemrat“ o pomoc.

S jedním bratrem nemá dobré vztahy. Uživatelka prý dostala od své matky rodinný dům, ve kterém dovolila bratrovi s rodinou bydlet po dobu jejího trestu odnětí svobody. V době, kdy jí propustili z vězení, jela do svého domu, ale bratr jí odmítl dům přenechat, dokonce jí i zmlátil. Proto odsud odešla, bála se ho a nechce se tam vrátit, dokud tam bratr bude. Po tomto incidentu šla bydlet k příteli, se kterým v současné době čeká dvojčata, než jí vyhodil ze svého bytu.

Matka paní A, babička jejích dětí, se s vnoučaty nestýká, nezajímá se o ně. Otec uživatelky je již mrtvý.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Uživatelka uvedla, že do školy chodila ráda. Mezi oblíbené předměty patřily tělocvik, hudební a výtvarná výchova. Po ukončení základní školy vystřídala střední odborné učiliště obor cukrář, potom střední odbornou hotelovou školu, ovšem ani jeden obor jí nezaujal. Sama nevěděla, co by jí bavilo. Po poradě s otcem se rozhodla zkusit se vyučit kuchařkou. Tuto školu dokončila, vlastní výuční list.

Po ukončení studia si uživatelka s bývalým přítelem založila živnost (Night klub, restaurační zařízení). Ovšem podnikání trvalo pouze jeden rok, zkrachovali a poté skončil i jejich vztah. Potom byla zaměstnána v bezpečnostní agentuře, než měla děti.

Jako malá musela doma pomáhat s péčí o mladší sourozence, přesto ve volném čase mohla chodit ven s kamarády a také na prvním stupni základní školy hrála loutkové divadlo.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

V současné době matka nepracuje, je hlášená na Úřadu práce, kde dostává pouze hmotnou nouzi (dávky hmotné nouze). Tyto příjmy jí na živobytí nestačí, proto si často půjčuje peníze v azylovém domě, popřípadě zde dostane potraviny.

Uživatelka uvedla, že na zvýšení svého vzdělání nemá peníze. A také je přesvědčena, že na studium nemá předpoklady, znalosti a dovednosti.

Vztah matky k dětem

Matka má již dvě děti, syna (11 let) a dceru (10 let). V současné době jsou umístěny v dětském domově. Do tohoto zařízení byly umístěné, jelikož matka nastoupila do výkonu trestu odnětí svobody, děti musely jít do dětského domova, kde jsou do teď, protože matka nemá vhodné podmínky pro navrácení dětí do vlastní péče. Ovšem s dětmi v kontaktu je, volají si, pokud má peníze, jezdí za nimi. Bohužel to není často, jsou na druhé straně republiky.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

I přesto, že děti s matkou nebydlí, pravidelně se informuje o jejich prospěchu. Svěřila se, že nyní se rozčilovala, protože se děti ve škole zhoršily, dcera dokonce propadá ze tří předmětů. Podle matky je to vina pracovníků dětského domova, jelikož tam jsou od toho, aby dětem pomáhali a nenechali je propadnout. Chce po nich, aby to začali pracovníci řešit a děti se tak následně zlepšily ve škole. Dále uvedla, že dcera bývá v hodinách roztěkaná, nedává při výuce pozor. Bylo jí doporučeno, aby měla při výuce ve třídě u sebe odborného asistenta, který by jí pomáhal. V dětském domově to již řeší a budou se snažit ho pro dívku zařídit co nejdříve.

Ve škole jsou jinak spokojené, nic jim nevadí. Nejvíce je baví asi kreslení, cvičení a keramika. Ohledně budoucího povolání, matka neví, čím by chtěly být. Sama by byla ráda, aby nedopadly jako ona. Ovšem dle jejích slov to není moc nadějně s budoucím povoláním. Dcera je zbrklá a potřebuje asistentka, syn již nyní navštěvuje speciální školu, podle učitelů je šikovný. Konkrétní zájmy dětí, které by je bavily, matka neuměla říci nic přesnějšího, jen že mají program v dětském domově.

Partnerské vztahy a manželství

S otcem svých dvou dětí se matka seznámila v hospodě, když jí bylo 15 let a docházela tam na brigádu. On tam také pracoval a chodili spolu do jejích 19 let. Matka uvedla, že si dítě přála, ale jen jedno. Nyní má již dvě děti a je znovu těhotná, čeká dvojčata.

S prvním partnerem, se kterým má dvě děti pouze žila (nebyla vdaná). Od ní a od dětí odešel, když dětem bylo 5 let. Svěřila se, že měl milenku. A to i přesto, že dle jejích slov ona živila jeho i děti, matka nosila peníze domů, otec sice vydělával, ale peníze na domácnost jí nedával, nechával si je pro své potřeby.

Nyní je těhotná s jiným mužem. Ovšem zklamaně dodala, že nevidí z jeho strany zájem o ní ani o jejích děti. Původně když zjistila, že je těhotná, chtěla jít na potrat, ale přítel (otec) jí přemluvil, aby si děti nechala. Čehož nyní trochu lituje. Protože otec dětí ještě nebyl schopen nakoupit a zařídit všechny věci, které jsou potřeba udělat ještě před porodem. Dokonce jí před měsícem vyhodil z bytu a proto je v azylovém domě. Dále uvedla, že ho načapala s jinou ženou.

S přítelem, se kterým nyní je těhotná stále řeší jejich vztah. I po tom, že jí vyhodil a podvedl, by se k němu vrátila, pokud by jí o to požádal a slíbil jí, že už by jí nebyl nevěrný a dokázal by jí, že se postará o rodinu. Odpustila by mu, protože by chtěla, aby děti měly otce.

Doplňující otázky

Pro uživatelku znamená mít domov, svůj dům, kde by měla všechny děti pohromadě, vlastnila by auto a pořídila by si psa. Což je také přání, které by si chtěla splnit. V životě by chtěla vrátit čas do r. 1997, kdy umřel její otec, chtěla by, aby místo otce umřela matka, podle ní by se pak měla lépe. Jelikož od smrti otce se jí život hroutil. Dále by v roce 1999 zůstala s tehdejším přítelem, byl francouzského původu, dle jejího názoru by pak nebyla ve vězení, neměla by tolik dětí a ty děti, které by měla, by byly zabezpečené.

Shrnutí vyhodnocení

V dětství rodina fungovala. S otcem měla uživatelka lepší vztah než s matkou. Po smrti otce se vztahy v rodině změnilly. Rodina přestala při sobě držet, nestýkají se osobně, občas telefonicky. V podstatě pro matku širší rodina není důležitá.

Škola pro matku nebyla důležitá, bavily jí pouze předměty, které nebyly nijak náročné, to lze říci i o jejích zájmech. Ani ohledně budoucího povolání neměla představu, střídala školy, dokud jí otec neporadil vyučit se kuchařkou. Po ukončení tohoto studia střídala zaměstnání, nyní je těhotná, doma na sociálních dávkách. V budoucnosti nemá zájem se vzdělávat, aby našla lépe placené zaměstnání.

S dětmi má vytvořený povrchní vztah. Nemá je nyní v péči. I přesto je s nimi v kontaktu (osobní i telefonní). Děti nejsou zdravé (poruchy v učení), nemají tudíž velkou šanci vystudovat a najít si dobře placenou práci. Matka se zajímá o jejich prospěch, ale nechová se tak, že by jí vadilo nemít u sebe děti. Je pro ni přednější řešit vztah se svým současným přítelem (otcem ještě nenarozených dvojčat), než by se snažila vytvořit domov a zažádat si o děti do své péče. Další problém je, že neumí hospodařit s penězi.

Uživatelka nemá štěstí na vztahy s muži, oba partneři byli nezodpovědní, podváděli jí, nestarali se o své děti, nenosili domů peníze. Matka si hledá stejné typy a sama též není schopná vytvořit domov pro rodinu, i když uvádí, že by chtěla mít svůj byt a všechny své děti u sebe.

7.2. Vyhodnocení uživatelky č. 2

Věk: 37 let

Vzdělání: střední odborné učiliště

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 1 dítě

Počet pobytů v AD: 1.

Oblast rodinných vztahů

Paní B se narodila v Dačicích do úplné rodiny. Bydlela s rodiči a třemi sestrami v rodinném domku. Svě dětství hodnotila jako normální, klasické. Trávila hodně času venku s kamarády a se sestrami. S rodiči i sestrami měla dobré vztahy. Se sestrami si půjčovaly hračky, ale o oblečení se hádaly. S otcem se zhoršil vztah v době, kdy začal ke konci svého života pít alkohol. V současné době jsou oba rodiče již po smrti (matka zemřela před 3 lety).

Uživatelka se v současné době nestýká osobně se svou rodinou, bydlí od sebe daleko. Její sestry na tom nejsou špatně, ale mají své děti, tudíž nemohou paní B pomoci finančně, ale má po jejich dětech nějaké oblečení. Uživatelka to chápe a ví, že mají spoustu svých starostí.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Matka jako dítě chodila do školy ráda. Měla ráda tělocvik, naopak nerada hudební výchovu a fyziku. V dětství si uživatelka ráda hrála s dětmi, jezdila na kole, chodila na procházky. Po ukončení základní školy si přála být švadlenou, což se jí i splnilo. Úspěšně dokončila střední odborné učiliště, obor švadlena. Po ukončení studia se věnovala

práci v oboru, ale po nějaké době toho musela nechat, bolely jí z toho záda a nevyděkala si moc peněz. Tak šla pracovat do továrny.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

V současné době je matka na rodičovské dovolené. Je hlášena na Úřadu práce a pobírá sociální dávky. Nepřemýšlí nad tím, že by si zvýšila svoje vzdělání. Uživatelka uvedla, že příjem na živobytí jí prostě stačit musí, ale je to velmi málo peněz. Hlavně jí záleží na tom, aby měla na dceru pleny a mléko k jídlu. Sama by se vzdala jídla, aby mohla vše koupit pro dítě.

Vztah matky k dětem

Matka si od mala přála mít děti, chtěla mít dvě nebo tři. Ale v dospělosti po dítěti zatoužila až po třicítce. Nyní má své první dítě, 8 měsíční holčičku. Společně tráví veškerý čas, hrají si, chodí na procházky a čtou si pohádky.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Vzhledem k tomu, že dcera je opravdu malá, musela jsem určité otázky týkající se školy a studia vyřadit. Matka ještě nepřemýšlela, čím by si přála, aby její dcera byla. Zatím je malinká a baví ji lézt, sledovat okolí, hrát si s hračkami a už se snaží zvedat do sedu.

Partnerské vztahy a manželství

Uživatelku a jejího přítele seznámila její kamarádka. Stýkali se celkem dva roky, ale když zjistil, že otěhotněla, opustil ji i nenarozené dítě. V současné době nemá stálého přítele, ani po tom netouží. Aspoň ne do té doby, dokud si nenajde vlastní bydlení.

Doplňující otázky

Pro matku je domov byt, mít kde bydlet. Dále sní o tom, že si najde muže, který jí pomůže. Ve svém životě si není vědoma, že by chtěla něco změnit.

Shrnutí vyhodnocení

V dětství její rodina fungovala dobře, s rodiči i se sourozenci vycházela normálně. S otcem si na sklonku jeho života přestala rozumět. Nyní jsou již oba rodiče mrtví. Se sestrami se nestýká, mají své starosti, jen občas si telefonují.

Do školy chodila ráda, ale jako jediný oblíbený předmět uvedla tělesnou výchovu. Úspěšně ukončila střední odborné učiliště, chvíli pracovala v oboru. V současné době je na rodičovské dovolené. Nepřemýšlela nad tím, že by si zvýšila či změnila své vzdělání. A to ani kvůli tomu, že jí často nestačí peníze, které dostává. Pozitivní je, že myslí na své dítě, aby měla peníze na uspokojení jeho potřeb. Jelikož po dítěti toužila a měla ho až po třicítce, má k dítěti pěkný vztah a stará se o něj.

Na muže neměla matka štěstí. Otce své dcery poznala přes kamarádku, ale nebyl zodpovědný, jakmile zjistil, že je těhotná, odešel od ní. Nyní je sama, nechce se vázat, dokud nebude mít vlastní domov. Přála by si mít domov, partnera a šťastný domov.

7.3. Vyhodnocení uživatelky č. 3

Věk: 34 let

Vzdělání: střední odborné učiliště

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 2 děti

Počet pobytů v AD: 3.

Oblast rodinných vztahů

Paní C se narodila v Písku. Ihned po narození byla umístěna v kojeneckém ústavu, její matka se jí zřekla. Celé dětství prožila v dětském domově, nejdříve v Omleničkách, poté v Písku. Dokonce tam vyrůstala se svou vlastní sestrou, kterou matka také dala do ústavní péče.

V 6 letech zjistila, že ve stejném dětském domově žijí i její další sourozenci, kteří původně žili s jejich biologickými rodiči, ale z důvodu zanedbání péče jim byli odebráni. I když paní C již věděla, kdo jsou její rodiče, tak dále žila jako by nebyli. Ani ostatní

sourozence s výjimkou sestry, se kterou vyrůstala od narození, nebrala jako svou rodinu.

S biologickou matkou se nestýkala, jelikož prý za svoje děti považovala jen ty, které si nechali s otcem doma. Otec za ní a její sestrou občas jezdil, než umřel, dle jejího názoru ho nejspíš mrzelo, že je dali pryč.

Otec již umřel. A s matkou se uživatelka nestýká často, občas se potkají v Písku, ale neudrží trvalý kontakt. Nikdy se nechovala k paní C hezky, proto o stálou komunikaci s ní nestojí. Matka je přesvědčená, že by jí její matka ani nepomohla, vlastně by pomoc od ní nechtěla. A jelikož ji matka odložila, nezajímá se ani o ní, ani o její děti (svoje vnoučata). V podstatě není vytvořený žádný vztah mezi babičkou a vnoučaty, ani mezi matkou a uživatelkou.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Uživatelka chodila do školy ráda, i když neměla nejlepší známky. Bavil jí český jazyk, zeměpis a hudební výchova. Po základní škole nevěděla, čím by chtěla být, poradili jí pracovníci v dětském domově. Vyučila se kuchařkou. Po ukončení studia pracovala jako kuchařka na Javorníku. Ve volném čase navštěvovala různé kroužky, například gymnastiku, taneční, pěvecký sbor.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

Matka je hlášena na Úřadu práce. Moc by si přála najít práci, ale je nedostatek pracovních míst v okolí bydliště, kde matka žije. Na Úřadu práce jí prý nenabízeli žádný re-kvalifikační kurz, jinak by se ho ráda zúčastnila, aby měla naději si najít práci. V azylovém domě byl počítačový kurz, bohužel v té době byla uživatelka v nemocnici po operaci.

Sociální dávky, které matka pobírá, jí nestačí na veškeré výdaje. Matka se snaží mít peníze na jídlo a na autobusy pro děti, aby nezameškaly školu. Stane se, že uživatelka nevystačí s penězi a pak si půjčí v azylovém domě, kde to vrátí hned, jak dostane sociální dávky.

Vztah matky k dětem

Matka si děti od dětství přála mít. Ale uvedla, že se bála porodu, že to bolí. Pak v době puberty měla problémy, trpěla záněty, následkem bylo, že jí doktor sdělil, že nebude mít v dospělosti děti. Proto byla poté překvapená, že otěhotněla. V současné době má již dvě děti, chlapce (12 let) a děvče (8 let). Má je ráda a společně například vaří. Děti již naučila jednoduchá jídla. Chtěla by, aby byly samostatné, protože ona sama nic neuměla jako malá, vše za ní dělali v dětském domově a pak to měla těžké, se vše naučit.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Děti navštěvují základní školu. Když bydlela s partnerem (otcem dětí), neměly dobrý prospěch, od doby, kdy je v azylovém domě, se děti zlepšily. Syna baví český jazyk, pracovní činnosti, dceru hudební výchova a výtvarná výchova. Obě děti ještě mají rády anglický jazyk a tělesnou výchovu.

Matka by chtěla nechat rozhodnutí o budoucím povolání na svých dětech, aby je bavilo. Syn by rád pracoval jako otec (pokládá dlažbu). A dcera mluví o několika povoláních, ale nejvíc by si přála být asi učitelkou. Matka by byla ráda, kdyby syn byl třeba zedník, aby něco stavěl a pracoval rukama. A dceři jde tancování. Ve volném čase si dcera nejvíc hraje na učitelku. Syn rád hraje fotbal a počítačové hry.

Partnerské vztahy a manželství

S přítelem, se kterým má matka své dvě děti, se seznámila již v dětském domově. Přítel tam jezdil za kamarádem a tam se poznali. Chodili spolu dva roky, pak otěhotněla. Nevzali se, ale žili společně. Bohužel to pro ni bylo hodně těžké. Bydleli u matky jejího přítele, která o všem rozhodovala. Po porodu prvního syna, vnoučete, jí ho chtěla partnerova matka vzít a vychovávat ho sama. Ale uživatelka to tak nenechala, chtěla syna vychovávat sama. Z tohoto důvodu jí přítel často fyzicky napadal. Tento stav trval 8 let. Potom od něj na chvíli odešla, ale po nějaké době ho vzala zpátky, znovu otěhotněla, porodila dceru. Ovšem situace se nezlepšila, proto od něj znovu odešla. Proběhl soud a syn byl svěřen do péče otce a dcera je v péči matky přes týden a na víkend si děti vyměňují.

Nyní má uživatelka jiného přítele, se kterým si rozumí, povídají si, mají hezký vztah, ovšem je zde problém, protože on je v současné době ve vězení, nemůže jí tudíž nijak pomoci. Ale jsou v kontaktu a plánují společně budoucnost až ho propustí.

Doplňující otázky

Domov je pro matku místo, odkud jí nikdo nemůže vyhodit. Přála by si mít zázemí pro děti, aby byly šťastné. Všichni by tam byli pohromadě. Nejdříve uvedla, že by ve svém životě udělala hodně změn, na druhou stranu si je vědoma svých rozhodnutí a nelituje jich natolik, aby měnila svůj dosavadní život.

Shrnutí vyhodnocení

Matka od narození žila v dětském domově, neměla rodinné zázemí. Ani po zjištění, kdo jsou její biologičtí rodiče, neudržovala s nimi vztah. Nebrala je jako své rodiče. Ani sourozence, které si rodiče nechali doma, nepočítala mezi svou rodinu. Otec již umřel a s ostatními členy se nestýká.

Školu měla ráda, vyučila se po poradě v dětském domově kuchařkou. Po ukončení studia pracovala jako kuchařka. Nyní je bez práce. Přeje si najít práci, ale nemá štěstí. Je ochotna si udělat nějaký rekvalifikační kurz, bude-li mít možnost. Snaží se hospodařit s penězi, ale úplně si neumí naplánovat finance na celý měsíc.

Matka chtěla mít děti, ale již v dětství jí lékař sdělil, že je mít nebude. S touto informací se smířila, ale o to měla větší radost, když se jí později narodily dvě děti. Stará se o ně, tráví s nimi čas. Matka chce, aby se děti vyučily, aby je to bavilo.

S přítelem měla komplikovaný vztah, fyzicky jí napadal. Nyní má jiného přítele, který je v současné době ve vězení, tudíž jí nemůže nijak pomoci. Matka by si přála mít vlastní domov a zázemí pro děti.

7.4. Vyhodnocení uživatelky č. 4

Věk: 24 let

Vzdělání: základní

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 2 děti

Počet pobytů v AD: 3.

Oblast rodinných vztahů

Do deseti let žila se svou matkou v Praze. Neměla dobré dětství, matka byla často pod vlivem alkoholu a týrala ji. Jednou (v deseti letech) zavolala na linku bezpečí, kde to nahlásila a na tomto základě ji umístili do dětského domova. Svého otce nezná. Sourozence nemá.

V dětském domově měla oblíbenou „tetu“ (vychovatelku), se kterou si rozuměla a jsou stále v telefonickém kontaktu. Jelikož „teta“ bydlí v Praze a paní D je na jihu Čech a ani jedna z nich nemá tolik peněz, aby se pravidelně navštěvovaly.

Se svou matkou se uživatelka naposledy viděla před dvěma roky, kdy jí odmítla pomoci a označila ji za „socku“ a o svá vnoučata se vůbec nezajímá. V podstatě tedy neudržují žádný vztah. Z rodiny si píše pouze s vlastní tetou a sestřenicí přes internet. Ale ani ony nejsou ochotny matce pomoci.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Škola uživatelku moc nebavila, její oblíbené předměty byly tělocvik a výtvarná výchova, ostatní jí nezajímalo. Po základní škole se chtěla vyučit prodavačkou. Začala navštěvovat střední odborné učiliště, ale v 18 letech otěhotněla a musela studium ukončit rok před závěrečnými zkouškami. Potom si vydělávala pouze prací na dohody o provedení práce, či o pracovní činnosti.

Ve volném čase často chodila ven s kamarádkami. Uvedla, že společně hlavně utíkaly z dětského domova. Jinak musela chodit na kroužky, měla to povinné. Navštěvovala mažoretky, hudební kroužek.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

Matka je nyní na rodičovské dovolené, je hlášena na Úřadu práce. Ví, že by si mohla dodělat střední odborné učiliště, ale nemá o to zájem. Paní D je pod dozorem sociálně právní ochrany dětí, má určenou částku, která by ji měla stačit na týden. Musí s tím umět hospodařit, pokud jí peníze někdy nevyjdou, snaží se sama méně jíst, aby měla jídlo pro děti.

Vztah matky k dětem

Matka si přála mít jedno dítě, v současnosti má dvě děti, dceru (4 roky) a syna (3 roky). Obě děti chodí do mateřské školy, kde je to moc baví a chodí tam rádi. Ve školce je nejvíce baví čtení, malování, hraní s kočárkem, vaření v kuchyňce apod. Doma rádi malují a běhají venku. S matkou společně chodí ven, na návštěvy, na dětské hřiště do města.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Děti jsou ještě malé, proto jsem musela tuto oblast velmi omezit. Matka pouze uvedla, že jí je úplně jedno, čím děti budou, hlavně aby byly spokojené a šlo jim jejich povolání i studium dobře.

Partnerské vztahy a manželství

Svého prvního přítele měla v 16 letech, byl pro ni první i v intimní oblasti, chodili spolu, ale po nějaké době ji začal podvádět a poté ji opustil. Svého partnera znala delší dobu, než spolu začali chodit. Celkem spolu byli tři a půl roku, ale nevězali se.

Doplňující otázky

Matka si pod pojmem domov představí bezpečí, zázemí, jistotu, že člověk nezůstane na ulici. Chtěla by si najít bydlení, aby měla pro sebe a děti zázemí. V životě by změnila pouze to, že se podruhé vrátila k bývalému příteli.

Shrnutí vyhodnocení

Matka žila v dětství pouze se svou matkou, neměly dobré vztahy. V deseti letech šla do dětského domova. Otce nezná a sourozence nemá. S matkou neudrzuje kontakt, ani s širší rodinou.

Škola uživatelku nebavila. Chtěla se vyučit prodavačkou, ale nedokončila studium, jelikož otěhotněla. Nyní nemá zájem si dodělat vzdělání. Neumí hospodařit s financemi, je pod dohledem sociálněprávní ochrany dětí. Za své děti je ráda, tráví s nimi čas. O jejich budoucnosti nepřemýšlela, ale chce, aby je jejich povolání bavilo.

S přítelem, se kterým má děti žila 3,5 roku, nyní je sama. Domov pro ni znamená zázemí a jistotu pro ni a děti.

7.5. Vyhodnocení uživatelky č. 5

Věk: 53 let

Vzdělání: základní

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 3 děti

Počet pobytů v AD: 3.

Oblast rodinných vztahů

Uživatelka bydlela se svou rodinou v činžovním domě v Českých Budějovicích. Do deseti let žila v úplné rodině se 12 sourozenci, potom se rodiče rozvedli. V době, kdy se rodiče rozváděli, byla ona i její sourozenci umístěni v dětském domově. O jejich péči zažádal otec, chvíli bydlely u něj, ale péči nezvládal, tak opět šly do dětského domova a až po třech letech si je do péče vzala matka. Její matka si našla nového přítele, ale brzy umřel. S matkou měla normální vztah, ale raději měla svého otce. Své dětství vnímá jako normální. Musela chodit do školy, po příchodu domů si napsala úkoly a učila se, pomohla doma a pak mohla jít za kamarády ven a hrát si.

Rodiče již umřeli a se sourozenci se vůbec nestýká. Domnívá se, že by jí její matka stejně nepomohla, otec možná ano. Uživatelka uvedla, že nikdy po nikom z rodiny ne-

vyžadovala pomoc. Nikdo by nebyl ochotný ji podporovat. Více jí pomohli její kamarádi.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Matka chodila do školy ráda, měla i celkem dost oblíbených předmětů (vaření, kreslení, zeměpis, fyziku, přírodopis a dějepis). Uživatelka má pouze základní školu, jelikož v jejích 15 letech musela odejít z dětského domova zpět k matce, šla ihned pracovat. Nejdříve nastoupila do továrny, kde se vyrábělo nádobí. Už v 16 letech musela chodit na noční směny.

Ve volném čase ráda chodila ven s kamarády, se kterými vyrůstala na sídlišti. Měli oblíbený park, kde se scházeli a společně zpívali, tancovali, hráli hry či fotbal apod.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

Uživatelka nemá zaměstnání, ale je pěstounka, má v pěstounské péči svá vnoučata a pobírá sociální dávky. Nechce si už zvyšovat své vzdělání, už je starší a díky pěstounské péči jsou ona i vnoučata zajištěni. Příjmy, které dostává, jí stačí na živobytí. Kdyby se stalo, že by s penězi nevyšla, může si půjčit v azylovém domě, nebo zde dostane nějaké potraviny.

Vztah matky k dětem

Uživatelka dopředu nepřemýšlela, jestli chce mít děti či ne. Brala to jako přirozenou věc, když otěhotněla, byla ráda. Děti měla celkem 5, ale jedno dítě zemřelo po porodu, jednou matka podstoupila interrupci (finanční důvody), tudíž má jednu dceru a dva syny. Všechny děti jsou starší 30 let. A celkem má 15 vnoučat. Do nedávna bydleli všichni pohromadě.

Své děti má ráda, dokonce si do pěstounské péče vzala vnoučata od své dcery, která brala drogy, nestarala se o děti a pak dokonce byla ve vězení, tudíž nechtěla, aby její vnoučata vyrůstala v dětském domově. Ve své péči má 3 vnoučata. Spolu tráví hodně času, často hrají hry, chodí ven a kreslí.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Vnoučata musí chodit do školy. Mají horší známky, problém jim dělá český jazyk. Podle uživatelky nejsou hloupí, asi jim neprospělo střídání azylových domů. V tomto zařízení je babička s vnoučaty již rok, pracovnice se s dětmi učí a jsou tudíž na tom lépe. Baví je matematika.

Nad jejich povoláním přemýšlela, ale nechce je do ničeho nutit. Hlavně aby je to bavilo. Vnuk by rád pracoval s technikou, opravoval stroje, vnučka by se vyučila kadeřnicí či kosmetičkou, nejmladší kuchařkou. Ve volném čase často kreslí, něco vyrábí, dívky si hrají s kočárky, chodí ven, do lesa, na hřiště.

Partnerské vztahy a manželství

Svého přítele znala od mala, ale chodit spolu začali v 16 letech. V té době jí pomáhal a chránil ji, protože na ní její matka nebyla zrovna hodná. Byli spolu celkem 36 let, než před 4 lety umřel. Žili společně, ale neuzavřeli manželství.

Doplňující otázky

Domov pro ni znamená mít u sebe všechny své děti i vnoučata. Být spolu a ne každý jinde. Chtěla by najít velký byt pro sebe a svou rodinu, aby děti byly ve svém. Dokonce má našetřené peníze, ale nemá štěstí při hledání bydlení. Proto lituje, že nebyla tenkrát schopna si udržet byt a musí pobývat v azylovém domě.

Shrnutí vyhodnocení

Uživatelka se narodila do úplné rodiny, kde byla do svých deseti let, pak se její rodiče rozvedli a všechny děti šly do dětského domova. S otcem měla výborný vztah, s matkou celkem vycházela. Rodiče již zemřeli a s ostatními členy rodiny se již nestýká.

Do školy chodila uživatelka ráda. Chtěla jít na učiliště, ale v 15 letech musela jít do péče k matce, která jí nedovolila dál studovat, ale hned si našla práci. Nyní již nemá možnost si vzdělání dodělat, ani to již nepotřebuje, místo zaměstnání je placená jako pěstounka svých vnoučat. Rodina, děti a vnoučata, je pro ni velmi důležitá. Dohlíží nad docházkou a prospěchem svěřených vnoučat a chtěla by, aby se něčím vyučily.

S přítelem se poznala již v 16 letech, žili spolu 36 let, než zemřel. Domov pro ni znamená byt, kde bude mít u sebe úplně celou svou rodinu.

7.6. Vyhodnocení uživatelky č. 6

Věk: 30 let

Vzdělání: základní

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 4 děti

Počet pobytů v AD: neuvedla

Oblast rodinných vztahů

Matka vyrůstala v úplné rodině se třemi sourozenci (dvě sestry, jeden bratr) ve větším městě. Měla s otcem i matkou výborný vztah. V jejích 5 letech jí otec tragicky zemřel. Poté zůstala již jen s matkou a sourozenci.

V dospělosti se navštěvovala s matkou i dalšími členy rodiny, ale nyní bydlí od sebe daleko, tak mají kontakt omezený. Její matka se znovu vdala, udržují telefonický kontakt, bydlí až ve východních Čechách. Babička a vnoučata mají spolu také dobrý vztah. Dle názoru uživatelky, nepotřebuje pomoc od rodiny.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Do školy nechodila ráda. Jediné co jí bavilo, byla chemie. Po základní škole šla na střední odborné učiliště, obor pečovatelka. Chtěla studovat, aby měla víc peněz a mohla tak pomoci matce finančně. Ale studium nedokončila, protože otěhotněla. Tudíž místo zaměstnání byla rovnou na rodičovské dovolené a pečovala o dítě. Ve volném čase se pohybovala s kamarády hlavně venku, žádné kroužky nenavštěvovala.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

V současné době není nikde zaměstnána, je na rodičovské dovolené. Dříve měla možnost zvýšit si vzdělání, ale nevyužila toho a nyní již nechce. Příjem na živobytí jí a dětem nestačí. Půjčuje si peníze, nebo jí pomáhají ostatní uživatelky v zařízení.

Vztah matky k dětem

Děti si přála mít dvě. V současné době má 4 děti a je znovu těhotná, plánované však byly jen dvě děti. Jsou ve věku 11 let, 5 let, 3 roky, 19 měsíců. Tráví spolu čas venku, chodí na procházky a hrají si různé hry.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Nejstarší syn rád chodí do školy, dcera jak kdy. S druhými dvěma dětmi je matka doma. Ve škole děti baví počítače, matematika a tělesná výchova. Samy děti nevědí, co by chtěly dělat. Nejstaršího syna baví počítače. Pro děti by si přála povolání, kde by si vydělaly hodně peněz, ale nechce jim nic nařizovat. Ve volném čase dělají vše možné, různé aktivity, pouze syn se projevuje zájmem o počítače.

Partnerské vztahy a manželství

O svém soukromí s partnerem se nechtěla bavit. Pouze uvedla, že není vdaná.

Doplňující otázky

Matka nebyla schopna říci, co pro ni znamená domov. Jen by si přála mít pro děti úplnou rodinu. A dále uvedla, že by ve svém životě změnila snad všechno.

Shrnutí vyhodnocení

Uživatelka pochází z úplné rodiny se třemi sourozenci. Měli všichni dobré vztahy. Otec již zemřel, s matkou i sourozenci se stýkala i dále, nyní jsou od sebe daleko, ale aspoň si volají.

Vztah ke škole matka neměla, přesto šla na střední odborné učiliště, ale z důvodu těhotenství školu nedokončila. Nyní je na rodičovské dovolené a vzdělání si dodělat nechce. Má problémy vyjít se svým příjmem.

Děti si přála mít, tráví s nimi čas. Starší děti chodí do školy, s mladšími je doma. Chtěla by, aby se dobře učily a měly dobrou práci za hodně peněz.

Matka nevěděla, co si představit pod pojmem domov, ale přála by si mít úplnou rodinu, protože nyní je s dětmi sama, bez partnera.

7.7. Vyhodnocení uživatelky č. 7

Věk: 33 let

Vzdělání: základní

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 5 dětí

Počet pobytů v AD: 2.

Oblast rodinných vztahů

Uživatelka se narodila do úplné rodiny. Nejdříve bydleli ve městě, později se přestěhovali na vesnici. Má jednu sestru a tři bratry. S matkou se neměla moc ráda, rozcházely se v názorech. S otcem měla dobrý vztah.

S matkou se již nestýká, ani se svými sourozenci, občas s jedním bratrem. A otec již zemřel. Děti si s prarodiči rozumí dobře. Tři nejstarší děti jsou v péči babiček (rodičů otců dětí). Uživatelka uvedla, že jí rodina v současné době nijak nepomáhá.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Matka jako dítě do školy nechodila ráda. Ale bavila ji tělesná výchova, hudební výchova a vlastivěda. Po základní škole již nechtěla studovat, udělala si pouze rekvalifikační kurz na prodavačku a poté pracovala v obchodě s potravinami. V dětství nepreferovala žádný koníček, nenavštěvovala kroužky, pouze chodila s kamarády ven.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

Matka je na rodičovské dovolené. Nemá žádné jiné zaměstnání. Nemá možnost si zvýšit či dodělat vzdělání. Příjem, který má, jí na živobytí stačí. Pokud by se stalo, že s penězi nevyjde, půjčí si na azylovém domě a po obdržení sociálních dávek vše vrátí.

Vztah matky k dětem

Děti si matka vždy přála a má jich 5, to jí prý již stačí. První dítě nebylo plánované, otěhotněla již v 17 letech, ostatní již ano. Dětem je 15 let, 12 let, 9 let, 2 roky a 2 měsíce. Ve své péči má matka dvě nejmladší děti. Společně si čtou pohádky a hrají různé hry.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Tři starší děti chodí do základní školy, ale jelikož je nemá matka v péči, moc informací o nich neví. Netuší, které předměty se jim líbí, čím by chtěly být, až budou dospělé, ani co rádi dělají ve volném čase. Pouze uvádí, že je to jejich rozhodnutí, čím se vyučí.

Partnerské vztahy a manželství

Matka měla několik partnerských vztahů. Prvního partnera poznala v prodejním stánku a měla s ním jedno dítě. S druhým přítelem se seznámila na diskotéce, žili spolu delší dobu a měli tři děti. S posledním přítelem se poznala v azylovém domě a mají spolu jedno dítě. Ani s jedním mužem nebyla vdaná, pouze spolu bydleli.

Doplňující otázky

Pro matku znamená domov mít vlastní byt, kde by žila s přítelem a dcerou. Dále by si přála, aby její současný přítel nepil tolik alkoholu a také mít všechny svoje děti u sebe, pohromadě.

Shrnutí vyhodnocení

Matka se narodila do úplné rodiny, má čtyři sourozence. S otcem měla pěkný vztah, s matkou si nerozuměla. Otec je nyní již po smrti a s matkou se od té doby moc nestýká. Matka své tři starší děti nemá nyní v péči (důvod neuvedla), dvě mladší má u sebe.

Školu neměla ráda, po základní škole absolvovala jen rekvalifikační kurz na prodavačku. Nyní je doma na rodičovské dovolené, nemá zájem si zvýšit vzdělání.

Mít děti uživatelka chtěla, nyní jich má 5 a víc jich nechce. Tři starší děti jsou v péči prarodičů, moc informací o nich nemá, ani se o děti nezajímá. O budoucnosti dvou mladších dětí ještě matka nepřemýšlela.

V průběhu života měla 3 partnery, ani s jedním nebyla vdaná. Nyní má přítele, ale mají mezi sebou problémy. Domov pro ni znamená mít vlastní byt a tam být s přítelem a se všemi svými dětmi.

7.8. Vyhodnocení uživatelky č. 8

Věk: 42 let

Vzdělání: střední odborné učiliště

Rodinný stav: rozvedená

Počet dětí: 4 děti

Počet pobytů v AD: 2.

Oblast rodinných vztahů

Uživatelka se narodila do úplné rodiny. Bydleli na vesnici v činžovním baráku. Později se jí narodil mladší bratr. S rodiči si rozuměla, měli pěkný vztah.

Matka se se svými rodiči stýkala, ale v současné době jsou již po smrti. S bratrem jsou v kontaktu, občas se vidí i osobně.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Matka jako dítě ráda chodila do školy. Mezi oblíbené předměty patřila matematika a praktická výchova. Od mala ráda vařila, proto si přála být kuchařkou. Po základní škole nastoupila na střední odborné učiliště, obor kuchař a studium dokončila. Ve volném čase se učila vařit, pomáhala s domácími pracemi a také ráda pletla.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

Matka má v současné době zaměstnání. Na Úřadu práce se zúčastnila nabízené rekvalifikace na pečovatelku, kterou úspěšně absolvovala a našla si práci jako pečovatelka. Ale i přesto, že má zaměstnání, nestačí jí příjmy na živobytí. Proto se stává, že si půjčuje peníze v azylovém domě, které pak vrátí, nebo si řekne o pomoc svým kamarádům.

Vztah matky k dětem

Matka si vždy přála mít děti, o počtu nepřemýšlela. Nyní má čtyři děti, všechny byly plánované. Má tři syny (21 let, 20, let, 4 roky) a dceru (18 let).

Matka pečuje nyní už jen o nejmladšího syna, se kterým tráví čas, čtou si knihy a hrají různé dětské hry.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

V současné době ani jedno dítě nenavštěvuje školu. Tři děti jsou již dospělé a nejmladší chodí do mateřské školy. Starší děti už mají školy hotové. Syn se chtěl stát pokrývačem, splnilo se mu to. Druhý syn chtěl být popelářem, ale pracuje jako skladník (je spokojený). Dcera chtěla být jako matka kuchařkou, kterou se vyučila, ale pracuje v továrně. Nejmladší syn by si přál být hasič či policista. Matka nad tím zatím nepřemýšlí, nechá to osudu. Ve volném čase má syn rád malování a skládá puzzle.

Partnerské vztahy a manželství

S manželem se uživatelka seznámila v restauraci, kde pracovala. Znali se rok a půl, chodili spolu a potom se vzali. O ruku jí požádal na diskotéce. V současné době jsou ale už rozvedení. A od té doby nemá žádného jiného partnera.

Doplňující otázky

Domov je pro uživatelku skutečnost, že se postaví na vlastní nohy, bude mít vlastní bydlení. Přála by si mít vlastní byt, kde by se měli všichni dobře. Co by v životě změnila, přímo neuvedla.

Shrnutí vyhodnocení

Narodila se do úplné rodiny, všichni měli pěkné vztahy. S rodiči se navštěvovali, dokud neumřeli. S bratrem je v kontaktu.

Ke škole měla kladný vztah, vyučila se kuchařkou. Na Úřadě práce si udělala re-kvalifikační kurz a nyní má zaměstnání. Ale i přesto s penězi často nevystačí.

Matka si přála mít děti, všechny byly plánované. Tři jsou již dospělé a samostatné (všichni vyučení). Nejmladší dítě žije s matkou, která by chtěla, aby se také vyučil, obor nechá na něm.

Uživatelka s manželem nejdříve chodila, pak se vzali a měli rodinu, nyní jsou již rozvedení (důvod neuvedla). Matka je sama, chtěla by si pořídit vlastní byt, kde by se měli dobře.

7.9. Vyhodnocení uživatelky č. 9

Věk: 33 let

Vzdělání: základní

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 2 děti

Počet pobytů v AD: 1.

Oblast rodinných vztahů

Uživatelka se narodila do úplné rodiny. Měla otce, matku a dva bratry. Všichni bydleli ve velké rodinné vile, kde bydlelo celkem 6 rodin, na vesnici. S rodiči vycházela velmi dobře.

S rodiči se v současné době stýká, pravidelně se navštěvují, bydlí u sebe blízko. Stále mají dobré vztahy. I vnoučata si s prarodiči hodně rozumí. Rodiče se snaží uživatelce pomoci, materiálně i finančně.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Jako dítě chodila ráda do školy. Nejvíce ji bavila praktická výchova ve škole, ráda pracovala rukama. Její přání bylo, aby se stala čalounicí. Po základní škole nastoupila na učební obor čalounictví, ale studium nedokončila z důvodu těhotenství. Ve volném čase se věnovala ručním pracím – háčkování, pletení apod.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

Matka nemá v současné době zaměstnání. Je hlášena na Úřadu práce a pobírá sociální dávky. Na Úřadu práce dostala nabídku rekvalifikačních kurzů. Teprve si rozmýšlí, zda se do některého přihlásí. Příjem, který dostává, jí na živobytí stačí. Pokud má nějaké výdaje navíc, pomáhají jí rodiče, finančně i jí nakoupí potraviny.

Vztah matky k dětem

Uživatelka si přála mít hodně dětí, aspoň osm. Nyní má dvě děti, obě byly plánované. Dceři je 16 let a synovi 5 let. S dětmi si matka rozumí, chodí často ven na procházky, se synem vystříhají a lepí různé obrázky a skládačky.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Dcera navštěvovala základní školu, poté začala studovat na středním odborném učilišti, ale hned v prvním ročníku studium přerušila (matka nevedla, zda dceru škola bavila, ani oblíbené předměty, ani důvod ukončení studia). Syn ještě nenavštěvuje základní

školu, ale mateřskou školu, kam chodí rád. Ohledně budoucího povolání svých dětí se matka opět konkrétně nevyjádřila, chce toto rozhodnutí nechat na nich. Dcera by chtěla být servírkou, syn policistou či hasičem. Ve volném čase se dcera učí plést. Syn si rád skládá různé puzzle a skládačky, maluje si a rád něco stříhá a vyrábí.

Partnerské vztahy a manželství

S prvním partnerem se seznámila na učilišti. Otěhotněla s ním a žili společně 8 let, mají společně dceru. S druhým přítelem se potkala v zaměstnání a mají společně syna. Ale nežijí ve společné domácnosti.

Doplňující otázky

Matka neodpověděla, co si představuje pod pojmem domov. Přála by si najít zaměstnání a žít normálně. Když se zamyslela, změnila by toho ve svém životě hodně, ale nechtěla to více rozebírat.

Shrnutí vyhodnocení

Narodila se do úplné rodiny. Mezi členy rodiny byly pěkné vztahy. S rodiči je stále v kontaktu, snaží se jí pomoci. I s vnoučaty mají prarodiče dobré vztahy.

Ke škole měla kladný vztah, nastoupila na střední odborné učiliště, ale nedokončila ho z důvodu těhotenství. Nyní je bez práce, je hlášena na Úřadu práce, přemýšlí o rekvalifikačním kurzu, aby si našla zaměstnání.

Matka si děti přála, obě byly plánované. S dětmi má hezký vztah, tráví spolu čas. Dcera dokončila základní školu, učiliště nedokončila. Syn chodí do mateřské školy, která ho baví. Budoucí povolání nechá na něm.

V životě měla dva partnery, s každým měla jedno dítě, ani s jedním neuzavřela manželství, ani s žádným z nich nyní nebydlí.

7.10. Vyhodnocení uživatelky č. 10

Věk: 27 let

Vzdělání: střední odborné učiliště

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 2 děti

Počet pobytů v AD: 2.

Oblast rodinných vztahů

Uživatelka pochází z neúplné rodiny, otec s ní a s matkou nežil. Má ještě další tři sourozence, dvě sestry a bratra. Ovšem potom byla umístěna v dětském domově (důvod neuvědla), ale byla tam spokojená, měla pěkné dětství.

V současné době se schází se svou matkou i se sourozenci. Mají stále dobré vztahy v rodině. Babička a vnoučata se také scházejí a velmi si rozumí. Matka i sourozenci se jí snaží pomáhat finančně, jinak pomoci nemohou.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Do školy uživatelka chodila velice ráda. Měla oblíbené předměty matematiku a výtvarnou výchovu. Chtěla se po ukončení základní školy vyučit květinářkou nebo zelinářkou. Nakonec nastoupila na střední odborné učiliště, obor květinářka. Ve volném čase ráda zpívala a tancovala, chodila na kroužek – pěvecký sbor.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

Matka je v současné době na rodičovské dovolené. Je hlášena na Úřadu práce. Chtěla by si v budoucnu udělat ještě kurz na kosmetičku, možná by i absolvovala jiný kurz, kdyby měla možnost. Příjem jí na živobytí stačí, ale musí se častěji omezovat, aby mohla dát více peněz na věci pro děti. Pokud má problém s financemi, půjčí si od své matky.

Vztah matky k dětem

Matka si přála mít děti. Chtěla dvě a splnilo se jí to. Děti byly plánované. Má dva syny (8 let, 2 roky). Obě děti má ráda a tráví spolu veškerý čas, který tráví různorodě.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Starší syn chodí do školy. Ve škole ho baví tělesná výchova, jinak moc oblíbené předměty nemá. Syn by si přál být právníkem nebo kuchařem. Matka mu do toho nechce mluvit, nechá rozhodnutí na něm, aby se mu líbilo. Mladší syn je ještě malý na takové úvahy. Starší syn rád hraje fotbal a mladší se nejvíc s matkou mazlí, nic víc uživatelka nevedla.

Partnerské vztahy a manželství

S přítelem se potkala na romské zábavě, kde vystupovala s pěveckým sborem. Bylo jí tenkrát 18 let. Scházeli se, později spolu žili 6 let, ale nevzali se. Přítel jí prý požádal o ruku, ale ona se vdávat nechtěla.

Doplňující otázky

Uživatelka si pod pojmem domov představuje mít klid, relax a rodinné pohodlí. Chtěla by si jednou pořídit rodinný dům, kde by měla šťastnou rodinu. Ve svém životě lituje toho, že nezůstala ve Velké Británii, kde nějakou dobu žila. Ráda by se tam vrátila a začala tam od začátku.

Shrnutí vyhodnocení

Jako dítě žila jen s matkou a sourozenci. Ovšem vyskytly se nějaké potíže a uživatelka musela jít do dětského domova, kde ale byla spokojená. Dnes se s matkou stýká, také děti mají s babičkou pěkný vztah. Matka i sourozenci uživatelky se jí snaží pomoci.

Školu měla ráda, dokončila střední odborné učiliště, obor květinářka. Nyní je na rodičovské dovolené. Ale chtěla by si ještě udělat nějaký kurz.

Matka chtěla děti, obě byly plánované. Starší syn chodí do školy. Mladší ještě ne. Uživatelka nechce do volby povolání ani jednomu synovi mluvit, nechá to na nich.

S přítelem žili šest let, ale nevzali se, uživatelka se vdávat nechtěla. Nyní spolu ne-
žijí.

7.11. Vyhodnocení uživatelky č. 11

Věk: 42 let

Vzdělání: střední odborné učiliště

Rodinný stav: vdaná

Počet dětí: 4 děti

Počet pobytů v AD: 5.

Oblast rodinných vztahů

Matka pochází z úplné rodiny. Měla otce, matku a čtyři sourozence. Rodiče spolu žili od jejich 15 let až do smrti. Dokud bydlela s rodiči, neměla dobré dětství (neuvedla důvod). Ale od doby, kdy byla umístěna v dětském domově, se měla velmi dobře. Má na tu dobu nejlepší vzpomínky, je ráda, že nezůstala u rodičů.

Rodiče již zemřeli, ještě dříve než se její děti narodily. S ostatními rodinnými členy jsou v kontaktu, ale nenavštěvují se osobně moc často, bydlí od sebe daleko a bylo by to pro ně finančně náročné. Občas se vidí o svátcích. Z manželovy strany mají prarodiče s dětmi pěkné vztahy. Nikdo z rodiny uživatele v její situaci nepomáhá.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání, zájmům a zaměstnání

Do základní školy chodila ráda. Mezi oblíbené předměty patřily fyzika a matematika. Po základní škole se chtěla vyučit švadlenou. Nakonec šla na střední odborné učiliště, obor přadlena, tkadlena. Svého rozhodnutí nelituje. Ve volném čase ráda četla knihy o psychologii. A ráda chodila pomáhat s dětmi do kojeneckého ústavu.

Vztah matky k vlastnímu vzdělání a zaměstnání v dospělosti

Matka je na rodičovské dovolené, pobírá sociální dávky. Ale potom si chce najít zaměstnání a poté vlastní bydlení. Na Úřadu práce není hlášena. Přemýšlí o tom, že až si bude hledat zaměstnání, přihlásí se na Úřad práce, tak by si tam nějaký rekvalifikační kurz udělala. Finance na živobytí matce celkem stačí, ale musí se hodně uskromňovat. Pokud někdy s penězi nevystačí, poprosí svého strýce nebo rodiče manžela, aby jí vypomohli.

Vztah matky k dětem

Matka si přála mít děti od mala, chtěla jich mít deset. Ve skutečnosti má 4 děti (22 let, 21 let, 14 let, 3 roky). Se všemi dětmi je matka v kontaktu, mají dobré vztahy. Dvě starší děti již bydlí samostatně. Dívky žijí s matkou v azylovém domě, společně si kreslí, prohlíží knížky a čtou pohádky.

Vztah matky ke vzdělání a budoucímu povolání svých dětí

Oba synové jsou vyučení, jeden truhlářem, druhý zedníkem. Starší dcera chodí do základní školy a mladší je s matkou doma. Dcera chodí do sedmé třídy na základní škole. Do školy chodí ráda, líbí se jí český jazyk a fyzika. Chtěla by se stát letuškou. Matka dětem do volby povolání nemluví, nechává to na nich, aby je zaměstnání bavilo. Ve volném čase se nejstarší syn věnuje zpěvu, mladší syn vyřezává ze dřeva, starší dcera zpívá a nejmladší si nejraději maluje.

Partnerské vztahy a manželství

S prvním manželem se poznala již v době, kdy studovala na učilišti, na jedné diskotéce. Než se vzali, chodili spolu tři roky. O ruku jí požádal na večeři, která se konala u jeho rodičů, před celou rodinou jí nabídl sňatek. Měla s ním tři děti. Pak se rozvedli. V současné době má nového manžela, jehož si vzala po roce známosti a má s ním nejmladší dceru. Druhý manžel jí o ruku požádal v azylovém domě, kde matka v té době pobývala, přinesl jí květiny a zeptal se jí, zda si ho vezme.

Doplňující otázky

Domov je pro ni něco hodně důležitého. Je to vědomí, že má domov, kam se může vždy vrátit (ať je to azylový dům nebo byt). Moc by si přála mít vlastní byt, ale nevěří tomu, že se jí splní, jelikož je romského původu a nikdo jí nechce byt pronajmout, proto přebývá po azylových domech. Matka je šťastná, že má takový život, má manžela, děti, jen jí mrzí, že jim nemůže nabídnout vlastní domov, po kterém všichni touží.

Shrnutí vyhodnocení

Uživatelka se narodila do úplné rodiny. Její rodiče spolu žili téměř celý život. Přesto uvedla, že šťastné dětství měla až od doby, kdy byla v dětském domově. Rodiče jsou už po smrti. Se sourozenci je matka v kontaktu, ale lepší vztahy má s rodiči od manžela. Přesto jí ale nikdo v její situaci nepomáhá.

Základní školu navštěvovala ráda, potom vystudovala střední odborné učiliště. Nyní je na rodičovské dovolené, ale není hlášená na Úřadu práce. Po ukončení rodičovské dovolené se chce nahlásit na Úřad práce, popřípadě si dodělat nějaký kurz.

Chtěla mít hodně dětí, nyní má čtyři. 2 synové jsou již vyučení a samostatní. Dcera je na základní škole a s nejmenším je matka doma. Mladší děti chce nechat samotné rozhodnout, čím budou.

S prvním manželem má 3 děti, s druhým má jedno. Domov je pro ně důležitý, mít byt, kde by všichni žili společně.

8. Shrnutí výsledků výzkumného šetření

Rodinné vztahy

Osm matek se narodilo do úplné rodiny, z toho dvě byly umístěny do dětského domova, v současné době se pouze jedna matka (z osmi) s rodinou vídá, ostatní nejsou s rodinou v kontaktu. Dvě matky vyrůstaly jen s jedním rodičem, pouze jedna se s rodičem stýká. Jedna matka byla od narození v dětském domově, s rodinou se nestýká. Se širší rodinou a s rodiči se většina matek nestýká. Neudrží vzájemný kontakt, nepomáhají si, ani se psychicky nepodporují.

Vztah ke vzdělání, zaměstnání matky

Menšina matek, které uvedly, že je škola nebavila, nemají dokončené střední odborné učiliště (jenom jedna), ani jedna z nich si nechce dodělat, či zvýšit své vzdělání.

Větší část oslovených matek měla kladný vztah ke škole. Dvě mají ukončené základní vzdělání, jsou v současné době bez práce (jedna pouze pěstounské dávky), nechtějí si zvýšit či změnit vzdělání. Další tři matky jsou na rodičovské dovolené, jedna z nich ani neuvažuje o zvýšení kvalifikace. Ostatní matky uvažují o absolvování nějakého kurzu, pokud budou mít možnost.

Vztah matky k dětem, jejich vzdělání

Dvě matky mají k dětem viditelně povrchní vztah. Některé děti jsou v péči prarodičů či v dětském domově, matky o ně nejeví zájem, ani o jejich vzdělání a budoucnost. Většina matek si děti přála a mají k nim pěkný vztah. Tři matky by chtěly, aby jejich děti vystudovaly, ale nevedou je k tomu. Zbýlých šest matek má zájem o vzdělání svých dětí, některé jsou již vyučené, u ostatních se snaží, aby se také po základní škole dále něčím vyučily.

Partnerské vztahy

V partnerských vztazích (krom jedné) měly všechny matky špatné zkušenosti s muži. Buď jejich vztahy nefungovaly, partneři se o své rodiny nepostarali, nebo partnery často střídaly. Většina matek je v současné době bez stálého partnera.

Doplňující otázky

Většina matek si pod pojmem domov představí vlastní bydlení, kde by měly u sebe děti a vytvořily by pro ně zázemí.

9. Zhodnocení zjištěných poznatků

V této kapitole budu porovnávat hodnoty azylových domů pro matky s dětmi a uživatelek těchto zařízení. Budu postupovat ve vyhodnocování podle oblastí, které jsem si stanovila ve výzkumném šetření.

Rodinné vztahy

Do této oblasti jsem zařadila hlavně vztahy matky se svými rodiči, sourozenci a širší rodinou. Výzkumné šetření ukázalo, že většina matek, které vyrůstaly v úplné rodině, se s ní v dospělosti nestýká. Ani matky, které vyrůstaly s jedním rodičem, či v dětském domově, neudržují s rodinou pravidelný kontakt. U těchto rodin se většinou objevoval v minulosti nějaký problém (hádky, nedorozumění, konflikt), který vedl k tomu, že se nyní spolu nevidají.

Sociální pracovníci v azylových domech se snaží brát ohled na prostředí, kde uživatelka vyrůstala a z jaké rodiny pochází. Jelikož právě rodina a nejbližší sociální okolí má na dítě a jeho socializaci do společnosti velký vliv, jak jsem již uvedla v kapitole Rodina a její hodnoty. Pokud špatné vztahy s rodinou způsobily problémy, které se dají vyřešit, snaží se sociální pracovníci pomáhat ke zlepšení vztahu uživatelek k jejich rodinám a dalším příbuzným, jelikož by se zlepšením rodinných vztahů dalo napomoci i ke zlepšení samotné situace matky. Rodina by mohla matce poskytnout finanční, materiální i psychickou podporu.

Lze říci, že je rodina podle sociálních pracovníků důležitá, ovšem uživatelky to mohou vidět jinak. Může se tudíž stát, že je sociální pracovníci navádí ke kontaktu s rodinou, o který matky nestojí. V některých případech se mohou vztahy v rodině zlepšit a rodina může uživatele v její situaci pomoci. Tudíž musí mít sociální pracovník s uživatelkou dobrý komunikační vztah, aby rozpoznal, kdy je ještě možnost nápravy rodinných vztahů a kdy naopak matku nemá do kontaktu tlačit. Ovšem může se stát, že sociální pracovníci uživatelku od kontaktu s rodinou odrazují. A to v případech, kdy by rodina mohla matku špatně ovlivňovat, nebo by se jí mohla snažit využívat (brát jí její sociální dávky) apod.

Matky se během rozhovoru o své rodině nechtěly moc rozpovídat, ani uvádět podrobnější informace o svém dětství. Mluvily o všem velmi povrchně a stručně. Většinou

je to z důvodu nedůvěry ke mně, jelikož mě neznají a neví, co ode mě očekávat. Nedávaly najevo emoce, když hovořily o svých rodičích, kteří jsou již po smrti, nebo s kterými se nestýkají. Vůbec je to nemrzelo. Z toho lze soudit, že pro ně rodina nepatří mezi důležité hodnoty. Při přemýšlení nad odpověďmi se mi nedívaly do očí, uhýbaly pohledem, nervózně si hrály s prsty apod.

Vztah ke vzdělání, zaměstnání matky

Na přístup ke vzdělání a dále k zaměstnání jsem se matek ptala, abych zjistila, jaké vztahy k tomu měly v dětství a tudíž je pravděpodobné, že takové postoje přenesou svým vlivem i na své děti. Což jsem již zmínila v kapitole o hodnotách rodin.

Matky, které neměly ke škole pozitivní vztah, neukončily či nenastoupily na střední odborné učiliště, nemají zájem o zlepšení a rozšíření svého vzdělání, například o rekvalifikaci. Většina uživatelék ovšem měla ke škole v dětství kladný vztah. Tyto matky mají ukončené střední odborné učiliště, nebo na něm alespoň začaly studovat, ale školu musely ukončit z důvodu těhotenství. Dále výsledky výzkumu naznačují, že uživatelky jsou v současné době na rodičovské dovolené, nebo jsou bez zaměstnání, hlášené na Úřadu práce a o další vzdělávání nejeví viditelný zájem, pouze uvažují o absolvování nějakého kurzu. U uživatelék se většinou již jedná o rezignaci při hledání zaměstnání. Jelikož většina matek se při hledání práce setkala s opakovaným odmítnutím (hlavně pokud se jednalo o matky romského původu).

V azylových domech se snaží motivovat matky k hledání zaměstnání, popřípadě brigád a jiných přívdělků. Sociální pracovníci pomáhají hledat inzeráty s nabídkami zaměstnání a předávají je matkám. Dále s nimi mohou nacvičovat rozhovory a sepisovat jejich životopisy, seznámí matky s portály s nabídkami zaměstnání apod., aby měly větší šanci k uplatnění na trhu práce. Hledají pro uživatelky různé kurzy, popřípadě je posílají na rekvalifikační kurzy, které zajišťují spoluprací s Úřady práce či neziskovými organizacemi, jež také nabízí tyto kurzy.

Z výše uvedených výsledků je viditelné, že zde může opět dojít k protikladným hodnotám. Jelikož matky, ať už jsou na rodičovské dovolené či na Úřadu práce, nemají pozitivní vztah k hledání zaměstnání ani k dalšímu vzdělávání. Jsou zvyklé, že využívají sociální dávky a jsou „doma“ s dětmi. Matky často zůstávají „doma“ s dětmi, jelikož příjem, který by dostávaly v zaměstnání, je často stejně vysoký či dokonce menší než

sociální dávky, které pobírají, proto se jim to „nevyplatí“ chodit do práce. Příjem ze sociálních dávek k zajištění základních potřeb téměř u všech uživatelék vystačí, pokud ne dostane se jim pomoci od azylových domů. Ovšem sociální pracovníci se na druhou stranu snaží kladně působit na matky, aby si našly zaměstnání a nebyly tudíž závislé na sociálních dávkách a na podpoře azylových zařízení.

Pro sociální pracovníky v azylových domech je vzdělání a zaměstnání hodnotou. V azylových zařízeních je možnost prodloužení pobytu matky, pokud pracuje, nebo se vzdělává, ale nedaří se jí nalézt si vlastní bydlení. Proto se snaží uživatelkám v této oblasti pomoci. Matky ale o to většinou nejeví zájem. Ačkoli při rozhovoru tvrdily, že měly ke škole kladný vztah, předměty, které potom uváděly, o tom nenasvědčují (hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova, praktická výchova atd.). Ani rodiče uživatelék, ani ony samy v dětství nevynaložily činnosti, které by vedly k vyššímu vzdělání. Větší část dotazovaných matek byla spokojena, když se jim povedlo dokončit střední odborné učiliště. Některé uživatelky odpověděly, že by chtěly absolvovat nějaký kurz. Ve skutečnosti jsou celkem spokojené s tím, jak se mají, tzn., že pobírají rodičovský příspěvek a další sociální dávky a nemusí ráno vstávat do zaměstnání, ale jsou vlastně v klidu v azylovém domě po celý den.

Vztah matky k dětem, jejich vzdělání

Pro zjištění vztahu uživatelék ke svým dětem jsem se ptala, zda si přály mít děti a byly plánované či naopak. Dále jsem zkoumala, jestli se matky zajímají o vzdělání, prospěch, zájmy a budoucí povolání svých dětí.

Výsledky výzkumné studie ukazují, že ačkoli si většina dotázaných matek děti přála a mají s nimi dobré vztahy (až na dvě výjimky), nepřemýšlí nad jejich budoucností. Děti uživatelék chodí do mateřských škol, do základních škol a některé děti i na střední odborná učiliště. Přesto matky neplánují, čím děti budou, ani jak je motivovat či jim pomoci s volbou budoucího povolání, toto vše chtějí nechat pouze na jejich rozhodnutí. Dále je nevedou k volnočasovým aktivitám, zejména k těm, které by jim mohly umožnit uvědomit si, čím se budou v budoucnosti zabývat (povolání).

Sociální pracovníci dohlíží nad péčí matek o děti, do níž patří i zmíněné vztahy matky k dětem, k jejich vzdělání a další oblasti (hygienické návyky, stravovací návyky, denní režim, odměny a tresty, lékařská péče, volný čas atd.). Celkovou péčí matek o děti

jsem zkoumala v rámci své bakalářské práce¹⁸⁵. V azylových domech se dětem věnují nejen jejich matky, ale i sociální pracovníci, kteří jim pomáhají psát úkoly, učit se, vysvětlují jim probíranou látku, pokud jí nerozumí, jelikož vzhledem ke vzdělání jejich matek, se často stává, že uživatelky neumí dětem poradit a pomoci s úkoly do školy. Také sociální pracovníci poskytují poradenství dětem při volbě budoucího povolání. Zjišťují, co by je zajímalo dělat za zaměstnání a na jakou školu by se mohly po ukončení povinné školní docházky přihlásit. V azylových zařízeních se dále plánují různé volnočasové aktivity pro matky s dětmi, aby společně trávily více času a upevňovaly vztahy. Většinou se volnočasové aktivity odvíjí od námětů a zájmu uživatelky a jejich dětí. Mezi tyto činnosti lze zařadit společné vaření, pečení, výtvarné činnosti, dále tematické akce (malování vajíček, výroba vánočních ozdob, maškarních masek, pečení hnětýnek, beránků...), různé výlety, filmové večery, pečení buřtů atd.

Vztah matek k dětem je ve většině dotázaných uživatelky kladný. Přesto matky nevěnují velkou pozornost vzdělání svých dětí. To lze předpokládat i z jejich vlastního přístupu ke vzdělávání a zaměstnání, jak jsem uvedla výše. Tudiž pro matky není vzdělání dětí důležitou hodnotou. Uživatelky azylových domů mívají děti ve věku 3-5 let. Tyto děti by měly chodit do mateřské školy, aby se naučily vše, co potřebují k řádnému nástupu do základní školy. U těchto matek s malými dětmi je problém, že děti nenavštěvují mateřskou školu pravidelně, odvíjí se to od finanční situace uživatelky (někdy nemají finance na zaplacení školky, na obědy apod.), proto děti nechávají doma s výmluvou na to, že jsou nemocné apod. Některým matkám, které by děti do mateřské školy chtěly posílat, je nepřijmou (plná kapacita) s odůvodněním, že když matka nemá zaměstnání, může s nimi být doma. Ovšem vzniká zde problém, že děti potom nemají znalosti a dovednosti, které potřebují, aby mohly nastoupit do základní školy, musí tudíž požádat o odklad povinné školní docházky.

Matky nedávají svým dětem motivaci ke zvyšování jejich kvalifikace, aby si našly dobře placené zaměstnání a měly se lépe než jejich matky. Větší část uživatelky, i když to není v rozhovorech přímo řečeno, předpokládá, že stejně jako ony, budou i děti v budoucnu pobírat sociální dávky, proto na jejich vzdělání tolik nezáleží. A tento postoj se právě sociální pracovníci snaží změnit, protože pro ně patří vzdělání a povolání

---

¹⁸⁵ Srov. KRÝCHOVÁ, Vlasta. *Bezdomovectví matek s dětmi aneb jak matky pečují o své děti v Charitním domově sv. Dominika Savia pro matky s dětmi v Prachaticích*, 2012.

k hodnotám. Někdy ovšem na sebe přebírají úkoly, které by měly plnit matky (psaní úkolů, učení...), za účelem zlepšení prospěchu dětí ve škole a to by mohlo vést i k lepším šancím najít si zaměstnání v jejich budoucnosti.

Partnerské vztahy

K důležitým životním zkušenostem patří nejen vzdělání, rodinné vztahy, zaměstnání a děti, ale také vztahy matek k jejich partnerům. Jelikož o nich mohou také dost vypovědět. To, jak se matky seznámily se svými partnery, jak dlouho spolu žili, než měli spolu děti, i délka vztahu, jsou velmi důležitými poznatky.

V rámci výzkumu se prokázalo, že většina uživatelék během svého života neměla šťastné, dlouhodobé vztahy se svými partnery. Jejich vztahy byly spíše nestálé, nefungující. Často se neznali dlouhou dobu, než uživatelky otěhotněly. Otcové dětí se ve většině případů o své potomky nestarají, nezajistí jim domov a další potřeby, často neplatí ani výživné. Větší počet matek je nyní bez stálého partnera, ale chtěly by potkat muže, kteří by jim v jejich situaci pomohli. Je tudíž pro uživatelky důležité, najít si partnera, aby nebyly samy, ale také z důvodu finanční podpory a pomoci s výchovou a péčí o děti. Některé matky nové partnery využívají, pokud jsou hodní, dobře finančně zajištění a ochotní jí pomoci (kupovat různé věci pro ni i děti).

Pro společnou spolupráci uživatelék a sociálních pracovníků, je třeba zjistit, zda mají matky partnery, či nikoliv. Sociální pracovníci tak mohou komunikovat a probírat budoucnost nejen matky a dětí, ale i brát ohled na přítele uživatelky, který bude součástí jejich života. Většinou se při komunikaci s partnery snaží zjistit, zda jsou to muži, kteří budou schopni matkám s dětmi pomoci, nebo se může stát, že by jim mohli naopak i ublížit, či se snaží dostat od uživatelék peníze, které ony dostávají (sociální dávky). Například v případech týrání, zneužívání a zanedbávání matek nebo i dětí. Častým případem je také domácí násilí ze strany partnera. V takové situaci sociální pracovníci podporují ženy a matky, aby se vymanily z vlivu agresora.

I v oblasti partnerských vztahů může docházet k protikladným názorům matek a sociálních pracovníků. Sice obě strany považují partnerské vztahy za důležité, ale i tak se jejich názory liší. V některých případech uživatelky nechtějí, aby se sociální pracovníci angažovali v jejich vztazích. Často se jedná o matky, které jsou oběťmi násilí a bojí se reakce agresora, nebo mají partnery ve vězení. A také samotní partneři nejeví velký

zájem o spolupráci se sociálními pracovníky, spíše se jim snaží vyhýbat. Většina uživatelů, které jsou v azylovém domě, si vybírají opakovaně stejné typy partnerů, aniž by si to samy uvědomovaly. To znamená, pokud měla matka přítele agresora, je velká pravděpodobnost, že takový bude i její budoucí partner.

Doplňující otázky

Do výzkumného šetření jsem zařadila i doplňující otázky týkající se představy matek o tom, co to vlastně pro ně je domov. Dále jsem se ptala, zda by něco ve svém životě změnily a také co by si přály, proto abych zjistila, jestli nad svým dosavadním životem přemýšlely a jsou-li si vědomy, že by mohly žít i jinak.

Výsledky výzkumu ukazují, že většina matek si pod pojmem domov představí byt, ve kterém by žily se svými dětmi, popřípadě i partnerem. Pouze menší část uživatelů má domov spojený s pocitem jistoty, zázemí a bezpečí pro celou rodinu. Větší počet matek si spojilo otázku, co by si přály s tím, že by chtěly mít vlastní byt. Z odpovědí týkající se změn v dosavadním životě, lze vyvodit, že nad svou minulostí uživatelky neuvažovaly. Pouze menší část matek si byla vědoma, že kdyby se v některých situacích rozhodly jinak, mohly by se „možná“ mít lépe než nyní.

Výsledky výzkumného šetření realizovaného v azylových domech pro matky s dětmi, které jsem zde uvedla, nelze brát jako stoprocentně reálné a pravdivé. Chtěla bych zde upozornit na to, že uživatelky, které v těchto zařízeních přebývají, nemusely odpovídat na mé otázky pravdivě. Tudiž mohou být odpovědi respondentek zkreslené. A to nejen z důvodu, že ke mně nemají vytvořenou důvěru, jak jsem se již výše zmínila, ale také proto, že se snaží před ostatními lidmi vypadat lépe (v lepším světle). Hlavně v oblasti péče a vztahu ke svým dětem, k jejich vzdělání a budoucímu životu, se chtějí matky na venek prezentovat co nejlépe. Dále bych nyní poznamenala, že uživatelky, které se v této krizové situaci (nemají vlastní bydlení) ocitají opakovaně, nebo vyrůstaly v dětském domově a jsou dlouhodobě v kontaktu, spolupráci s různými sociálními službami, se již naučily určité odpovědi na často kladené otázky (tudiž i na ty, které jsem se jich ptala já), které chtějí pracovníci v těchto službách slyšet. A to hlavně z důvodu, aby neměly problémy a mohly si žít podle svého uvážení „bezproblémově“.

Při práci s uživatelkami azylového domu je klíčové individuální plánování, které by mělo vést ke zlepšení aktuální situace matky a jejích dětí. Při nástupu do azylového domu je uživatelka seznámena s řádem, který musí dodržovat po dobu pobytu a dále je jí sděleno, že by si měla co nejdříve ze všech sociálních pracovníků či sociálních asistentů daného zařízení zvolit svého klíčového pracovníka, který s ní bude úzce spolupracovat, radit jí a pomáhat. V rámci individuálního plánování si klíčový pracovník a uživatelka při rozhovoru stanoví cíle, jež chtějí společně dosáhnout a kroky, které k němu povedou, během pobytu matky v azylovém domě. Ovšem cíle, které si stanoví při prvním sezení, nejsou konečné. Mohou se průběžně měnit podle potřeby uživatelky, protože klíčový pracovník ji nemůže do něčeho nutit, musí brát ohled na její přání a potřeby. Při spolupráci s uživatelkou by měl pracovník rovněž vycházet z možností a schopností uživatelky. To znamená, aby byla matka schopna se sama realizovat. Pokud se společně dohodnou na cílech a konkrétních krocích, které má uživatelka (ale i klíčový pracovník) splnit, je důležité, aby po ukončení rozhovoru pracovník zopakoval, na čem se dohodli a zda všemu matka rozumí, popřípadě je ku prospěchu, aby jí pracovník sepsal kroky, aktivity, které musí provést, na papír, aby na ně nezapomněla.

Pracovník se může v rámci této úzké spolupráce dostat do různých situací, kdy jsou v rozporu jeho představy a představy matky. Tyto rozpory mohou vznikat z několika důvodů. Pracovník i matka pochází z různého sociálního prostředí, z různých rodin, kultury, popřípadě i náboženského vyznání apod. a tudíž se mohou lišit i názory na to, co je pro ně důležité. A z těchto důvodů se mohou rozcházet i představy o tom, jak se má situace klientky řešit.

Náplní práce sociálního pracovníka není pouze pomoc v rámci individuálního plánování. Má i řadu dalších úkolů, které musí sociální pracovník plnit. Ovšem při všech svých činnostech se také musí řídit určitými předpisy, které jsou dány zvenčí. Sociální pracovník by se měl při každodenní práci s uživatelkami azylového zařízení řídit zejména etickým kodexem sociálních pracovníků, standardy kvality sociálních služeb, domovním řádem a dalšími vnitřními předpisy, morálkou, vnitřním svědomím, které by mu měly pomáhat ve spolupráci s klientkami. Zejména v situacích, kdy se musí eticky rozhodovat. Každý člověk a tedy i sociální pracovník má své přijaté hodnoty, které si utváří již od dětství ve vlastní rodině. Tyto hodnoty musí skloubit se svou identitou sociálního pracovníka, který musí přijmout hodnoty uvedené ve výše zmíněných etických kodexech a vnitřních předpisech organizace, ve které pracují.

10. Závěr

Pro téma „Sociální práce v kontextu hodnot se zaměřením na matky s dětmi bez domova“ jsem se rozhodla, jelikož mě velmi zajímalo, zda mají uživatelky a sociální pracovníci pracující v azylových domech stejná či odlišná pojetí hodnot. Tudíž cílem práce bylo popsat hodnoty sociální práce, které se promítají do práce týmů azylových domů pro matky s dětmi a dále popsat i hodnoty uživatelek služeb poskytovaných tímto druhem zařízení. Zjištěné hodnoty byly vzájemně porovnány v kapitole Zhodnocení zjištěných poznatků, aby bylo možné popsat/vylíčit situaci, kdy se hodnoty poskytovatele služeb a jejich uživatelek vzájemně liší.

V teoretické části jsem se zabývala definováním pojmu hodnot a dále hodnotami sociální práce, rodin a azylových domů. Dospěla jsem k tomu, že hodnota je fakt, skutečnost (duchovní, materiální), která je důležitá pro jednoho člověka, skupinu osob, ovšem každý z nich k ní má jiný, subjektivní vztah, je pro každého jinak významná. „Hodnotou může být prakticky cokoli, co je v dané kultuře, subkultuře či skupině považováno za významné nebo důležité.“ Z hodnot v sociální práci bych zde chtěla zmínit vztah sociálního pracovníka a klienta. Sociální pracovník ke každému klientovi uplatňuje individuální přístup a nehodnotící postoj. Podporuje klienta k vlastní odpovědnosti a soběstačnosti, snaží se tak o jeho zplnomocnění. Pracovník má jednat s klienty upřímně, otevřeně, pečlivě, ochotně, s empatií a péčí.

V kapitole věnující se hodnotám rodin jsem rozlišila negativní a pozitivní hodnoty. K pozitivním hodnotám patří zejména soudržnost, emocionální stabilita, vzájemná pomoc mezi členy rodiny, solidarita, reprodukce, socializace svých členů (zejména dětí) do společnosti, péče o děti, jejich vzdělání a výchovu, vedení domácnosti, péče o zdraví, trávení společného volného času. Děti by měly vyrůstat v bezpečném domově, kde panuje pochopení, povzbuzení, láska, podřízení se a ochota obětovat se pro blaho svých členů a soudržnost trvalých vztahů. Mezi negativní hodnoty lze zařadit špatné emocionální vztahy mezi rodiči a dětmi, sobectví ze strany rodičů, nevyhovující péči o děti, nedostatečný dohled nad přípravou dětí do školy, nezáměr o pravidelnou školní docházku a prospěch dětí, zanedbávání péče o zdraví, hygienické návyky a vedení domácnosti.

Hodnoty v azylových zařízeních jsem rozdělila do několika směrů. Chtěla bych zde uvést hodnoty, které jsou zaměřené na klientky (kterých by měly uživatelky dosáhnout). Jedná se konkrétně o vlastní bydlení, domov, péči o domácnost, výchovu a péči o děti,

vztahy s širší rodinou, lékařská péče, zaměstnání, vzdělání, finanční zajištění, bezpečí, ochrana zdraví, majetku a života. Dále hodnoty orientované na vztah sociálního pracovníka a uživatelky. Kladou důraz na pomoc lidem v nouzi, na toleranci, slušné chování, upřímnost, vzájemný respekt a úctu, důvěru, pochopení a respektování důstojnosti a jedinečnosti každého člověka.

Praktickou část tvoří výzkumné šetření, které jsem prováděla ve třech azylových domech pro matky s dětmi, jež mi dovolily v jejich zařízení studii provést. Cílem mého výzkumu bylo zjistit hodnoty, ze kterých při své práci vycházejí azylové domy pro matky s dětmi a dále jaké hodnoty jsou důležité pro uživatelky těchto zařízení.

Celkem jsem měla 11 respondentek, které byly ubytované v azylových zařízeních pro matky s dětmi. V době, kdy jsem realizovala výzkumné šetření, neměla zmiňovaná zařízení plně obsazenou kapacitu a také ne všechny uživatelky, které v daných domech byly ubytovány, chtěly se mnou rozhovor absolvovat. Ale i když jsem měla malý počet oslovených uživatelek, jsou získané informace podrobné a velmi zajímavé.

Pro některé čtenáře se zde vyskytuje otázka, proč nebyly pro rozšíření výzkumného šetření použity i jiné doplňující dotazy, které by zcela jistě obohatily předložené rozhovory (př. jaké vzdělání měli rodiče uživatelek, zda měli zaměstnání, jak vycházeli s příjmy, které pobírali na živobytí, ať ze zaměstnání či ze sociálních dávek...). Odpovědí je fakt, že nelze plně vyčerpat dno veškerých informací dotazovaných a to zvláště, když se jedná o citlivá místa, která jsou mnohdy protkána bolestí předešlého života. Přesto se domnívám, že mnou položené otázky a zároveň jejich odpovědi zcela stačí, tj. vyhovují k získání potřebných - důležitých poznatků.

Oslovené uživatelky azylových zařízení byly v průměru kolem 35,3 let. Šest uživatelek z jedenácti mělo ukončené střední odborné učiliště, pět z nich pouze základní povinnou docházku. Většina matek (9) je svobodných, jedna matka je rozvedená a jedna uživatelka je vdaná. Přesto respondentky mají v průměru 2,82 dětí. Pro zajímavost jsem zjišťovala, kolik pobytů v azylových domech mají uživatelky již za sebou a došla jsem počtu 2,3 pobytů průměrně.

Během rozhovorů jsem dospěla k názoru, že největší hodnotou jsou mezilidské vztahy, o tom jsem se přesvědčila při setkání s matkami, které i přesto, že jsou v krizové situaci, byly ochotné se mnou mluvit o jejich životě a hodnotách. Matky se starají o své

děti v rámci svých schopností a možností, snaží se je vychovat i v tak těžkých podmínkách, ve kterých se nachází.

Ve všech zjišťovaných oblastech, které jsem si stanovila pro získání informací o hodnotách azylových domů pro matky s dětmi a hodnotách uživatelék těchto zařízení, mohou nastat rozdílné postoje. Pro azylové domy jsou důležité všechny zmíněné oblasti, u matek je to rozdílné. Rodinné vztahy (s rodiči, prarodiči, sourozenci...) nejsou pro matky důležité. Uživatelky mají ke svému vzdělání většinou kladný vztah, část z nich má dokončené střední odborné učiliště, část studium nedokončila z důvodu těhotenství. Přesto jsou nyní na rodičovské dovolené, nebo jsou bez zaměstnání, hlášené na Úřadu práce, nejeví viditelný zájem o hledání práce či o další vzdělávání. Matky mají ke svým dětem kladné vztahy, ale nepřemýšlí nad jejich budoucností. Nemotivují děti ke studiu, aby se vyučily a našly si zaměstnání, nevedou je k volnočasovým aktivitám. Partnerské vztahy jsou pro uživatelky významné, ale prokázalo se, že většina matek neměla šťastné a dlouhodobé vztahy se svými partnery. Otcové jejich dětí se o ně nestarají, nezajistí jim domov, často neplatí ani výživné v případě, kdy s rodinou nežijí.

Výsledky mého výzkumného šetření budou využity v azylových domech, kde jsem průzkum prováděla, jelikož o ně projeví sociální pracovníci zájem. Tudíž na základě zjištěných hodnot matek s dětmi a hodnot azylových zařízení mohou sociální pracovníci navrhnout či zlepšit koncepci sociální práce v jejich organizacích. Dojde tedy k propojení teorie s praxí. Cíl práce byl dle mého názoru splněn.

11. Seznam použitých zdrojů

BANKS, Sarah. *Ethics and values in social work*. 2nd ed. Houndmills; New York: Palgrave, 2001, xv, 217 s. ISBN 0333947983.

BOHLEN, Stephanie. Teologie a sociální práce – podněty pro dialog In OPATRŇÝ, Michal a Markus LEHNER. *Teorie a praxe charitativní práce: uvedení do problematiky: praktická reflexe a aplikace = Theorie und Praxis der Karitativen Arbeit : Einführung in die Problematik: praktische Reflexion und Anwendung*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010, 90 s., 100 s. ISBN 9788073942144.

DIATKA, Cyril. *O etice a hodnotách*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2005, 156 s. ISBN 8080508224.

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. 1. vyd. Přeložil Petr Bakalář. Praha: Portál, 2000, 255 s. ISBN 8071783676.

FISCHER, Ondřej. Role hodnot v etice pro sociální práci In FISCHER, Ondřej a René MILFAIT. *Etika pro sociální práci*. Praha: JABOK - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická, 2008, 223 s. ISBN 9788090413733.

FISCHER, Ondřej a René MILFAIT. *Etika pro sociální práci*. Praha: JABOK - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická, 2008, 223 s. ISBN 9788090413733.

HAVRDOVÁ, Zuzana. *Kompetence v praxi sociální práce: metodická příručka pro učitele a supervizory v sociální práci*. Praha: Osmium, 1999, 166 s. ISBN 8090208185.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 8073670402.

KELLER, Jan. *Soumrak sociálního státu*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009, 158 s. ISBN 9788074190179.

KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. Sociální práce s osamocenými rodiči In MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 807367002x.

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 380 s. ISBN 8071785482.

MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako podpůrná instituce In MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 380 s. ISBN 8071785482.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 287 s. ISBN 8071785490.

MATOUŠEK, Oldřich. Sociální práce s mnohoproblémovými rodinami In MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 807367002x.

MATOUŠEK, O. Úvod: Cíle a úrovně sociální práce In MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 380 s. ISBN 8071785482.

MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 309 s. ISBN 8071784737.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 807367002x.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, 183 s. ISBN 9788073677398.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006, 332 s. ISBN 8024713624.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2006, 311 s. ISBN 808642958x.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 1999, 251 s. ISBN 8085850753.

NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. 1. vyd. Brno: Marek Zeman, 2001, 168 s., [15] s. fot. příloh. ISBN 8090307000.

NAVRÁTIL, Pavel. *Úvod do teorií a metod sociální práce*. 1.vyd. Brno: Marek Zeman, 2000, 65 s.

NAVRÁTIL, Pavel. Vybrané teorie sociální práce In MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001, 309 s. ISBN 8071784737.

NEČASOVÁ, Mirka. Uplatnění etiky v sociální práci In MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 380 s. ISBN 8071785482.

NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2001, 98 s. ISBN 8021026731.

OPATRŇY, Michal a Markus LEHNER. *Teorie a praxe charitativní práce: uvedení do problematiky: praktická reflexe a aplikace = Theorie und Praxis der Karitativen Arbeit : Einführung in die Problematik: praktische Reflexion und Anwendung*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010, 90 s., 100 s. ISBN 9788073942144.

PRUDKÝ, Libor. *Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*. 1. vyd. Praha: Academia, 2009, 341 s. ISBN 9788020017512.

STAUB-BERNASCONI, Silvia. *Soziale Arbeit als Handlungswissenschaft: systemtheoretische Grundlagen und professionelle Praxis - ein Lehrbuch*. 1. Aufl. Bern; Stuttgart; Wien: Haupt, 2007, 536 s. ISBN 9783825227869.

ŠRAJER, Jindřich a Libor MUSIL. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. 1. vyd. České Budějovice: Libor Musil v nakl. Albert, 2008, 150 s. ISBN 9788073261450.

Odborné studie

MACHULOVÁ, H. *Filosofický a teologický pojem hodnoty se zřetelem na etiku v sociální práci*. České Budějovice, 2008, 85 s.

KRÝCHOVÁ, V. *Bezdomovectví matek s dětmi aneb jak matky pečují o své děti v Charitním domově sv. Dominika Savia pro matky s dětmi*, České Budějovice, 2012, 89 s.

PODZIMKOVÁ, Petra. *Analýza a reflexe etického kodexu sociálních pracovníků*. České Budějovice, 2013, 95 s.

Internetové zdroje

Etický kodex Společnosti sociálních pracovníků. Společnost sociálních pracovníků ČR. [on-line] 20.5.2006. [cit.2013-11-30]. Dostupné na WWW <http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_ssprcr.pdf>.

Etika sociální práce – principy. Mezinárodní federace sociálních pracovníků. [on-line]. 29.9.-1.10.2004. [cit.2013-11-30]. Dostupné na WWW <http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/mezinarodni_eticky_kodex.pdf>.

Definition of Social Work. *The International Federation of Social Workers*. [on-line]. 2013. [cit.2013-03-25]. Dostupné na WWW <<http://ifsw.org/policies/definition-of-social-work/>>.

Odborné časopisy

Etický kodex sociálních pracovníků České republiky In *Sociální práce/Sociálna práca*. Hodnoty a etika v sociální práci, 4/2004, s. 27-30.

JINEK, J., KŘIŠŤAN, A. Etická teorie a její aplikace – problém pro sociální práci In *Sociální práce/Sociálna práca*. Psycho-sociální souvislosti u znevýhodněných dětí, 2/2011, s. 125-131.

NEČASOVÁ, M. Mezinárodní etický kodex sociální práce – principy, Komentář k mezinárodnímu etickému kodexu In *Sociální práce/Sociálna práca*. Hodnoty a etika v sociální práci, 4/2004, s. 31-38.

NEČASOVÁ, M., DOHNALOVÁ, Z., TALAŠOVÁ, R. Jak učit etiku v sociální práci? In *Sociální práce/Sociálna práca*. Individuální plánování v sociální práci, 3/2011, s. 77-85.

NEČASOVÁ, M., DOHNALOVÁ, Z., TALAŠOVÁ, R. Využití vybraných etických teorií v praxi sociální práce In *Sociální práce/Sociálna práca*. Praktické využití teorie v sociální práci, 3/2010, s. 76-87.

NEČASOVÁ, M., MUSIL, L. Pracovní podmínky a dilemata pomáhajících pracovníků In *Sociální práce/Sociálna práca*. Organizační kultura, 3/2006, s. 57-71.

ŠKULECOVÁ, A., JANKOVSKÝ, J. Význam etických aspektů práce v pomáhajících profesích In *Sociální práce/Sociálna práca*. Hodnoty a etika v sociální práci, 4/2004, s. 54-61.

ŠRAJER, J. Etika a požadavek komplexnosti v sociální práci In *Sociální práce/Sociálna práca*. Současná politika státu a sociální práce, 3/2012, s. 81-87.

Jiné zdroje

Standardy kvality sociálních služeb. Políkno: Domov pro matky s dětmi, 2012, „vnitřní materiál organizace.

Standardy kvality sociálních služeb. Prachatice: Charitní domov sv. Dominika Savia pro matky s dětmi, 2013, „vnitřní materiál organizace.

Standardy kvality sociálních služeb. Veselíčko: Domov sv. Alžběty pro matku a dítě, 2013, „vnitřní materiál organizace“.

PŘÍLOHY

12. Přílohy

Přepsané rozhovory s uživatelkami azylových domů pro matky s dětmi

Rozhovor č. 1

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí)?

Odpověď: Já jsem žila v Praze. V dětském domově.

2. Vy jste od narození byla v dětském domově?

Odpověď: Ne to ne, v deseti letech jsem nastoupila do děčáku.

3. A můžete mi říct, z jakého důvodu Vás odebrali z domova?

Odpověď: No já chtěla. Já žila s matkou, ale chovala se ke mně hrozně, a chlastala. Tak jsem jednou utekla a zavolala na linku bezpečí a bylo.

4. Takže jste do deseti let žila pouze s matkou?

Odpověď: Jo. Tátu neznám.

5. Máte sourozence?

Odpověď: Nemám

6. Jaký jste měla se svou biologickou matkou v dětství vztah?

Odpověď: No nechci o tom moc mluvit. Ale jak jsem říkala, týrala mě.

7. A v dětském domově jste měla někoho, koho jste měla ráda?

Odpověď: Jo měla jsem tam tetu, s tou jsem si moc rozuměla a do teď si voláme.

8. Jenom voláte?

Odpověď: No ona je v Praze, a nemáme ani jedna peníze, abychom se navštěvovaly.

9. Chodila jste do školy ráda?

Odpověď: No. Asi jo.

10. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Odpověď: Tělocvik a výtvarka. Ostatní mě nebavilo.

11. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Odpověď: Chodila jsem s kamarádkama ven. (úsměv) Teda hlavně jsme utíkaly.

12. Jenom chození ven? Nějaké kroužky jste třeba v dětském domově neměli?

Odpověď: Ale jo. My tam museli chodit. Bylo to povinné.

13. A co například jste dělali?

Odpověď: No chodila jsem na zpívání a pak na mažoretky. Ale i další věci tam byly.

14. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

Odpověď: Na prodavačku jsem se chtěla učit.

15. A splnilo se Vám přání ohledně studia?

Odpověď: Jo začala jsem studovat učňák, ale nedodělala jsem to.

16. A proč jste ukončila studium?

Odpověď: Otěhotněla jsem v 18. Chyběl mi rok.

16. Co jste dělala místo studia?

Odpověď: Když to šlo, tak jsem chodila na brigády, na dohodu.

17. A když se vrátím k Vašemu těhotenství. Můžete si vzpomenout, kde jste bydlela, když jste v 18 těhotná musela opustit dětský domov?

Odpověď: Tak já nejdřív bydlela s tím přítelem, ale potom jsem se delší dobu pohybovala mezi kamarády, u nich doma. Až když to zjistila sociálka, tak jsem musela do azyláku.

18. Tohle je Váš první pobyt v azylovém domě?

Odpověď: Ne, už je to třetí azylák

19. Řeknete mi, kdy proběhla Vaše první láska?

Odpověď: To mi bylo 16 let. Byl můj první i v sexu. Akorát mě pak vyměnil za jinou nánu. Když jsem to zjistila, tak jsem se chtěla zabít.

20. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Odpověď: My se znali z Prahy, už dlouho.

21. Jak dlouho jste spolu chodili s Vaším manželem, než jste otěhotněla?

Odpověď: Počkejte... no dohromady asi tři a půl roku.

22. Přála jste si mít vždy děti? A kolik?

Odpověď: Ano, no jedno by mi stačilo.

23. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: Dvě.

24. Kolik let je dětem?

Odpověď: 4 roky holce, a 3 roky klukovi.

25. Chodí děti do školky?

Odpověď: Ano oba dva.

26. Baví je školka?

Odpověď: Ano. Jsou tam rádi.

27. Které činnosti, které dělají ve školce, se jim líbí?

Odpověď: Líbí se jim čtení, malování, kočárek, vaření v kuchyňce.

28. Co by chtěli dělat, až budou dospělí?

Odpověď: Na to jsou ještě moc malé.

29. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Odpověď: To je mi úplně jedno, hlavně aby jim to šlo dobře.

30. Co je baví dělat ve volném čase?

Odpověď: Malování, běhání venku.

31. Co děláte společně s dětmi?

Odpověď: Chodíme ven, na návštěvy, na hřiště do Hradce.

32. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Mám mateřskou.

33. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Odpověď: Jo jsem hlášena na úřadu práce.

34. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: Ano mohla bych, ale nechci.

35. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: Musí vystačit. Mám 300 Kč na týden. Já jsem pod dozorem ze sociálky.

36. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: Tak já většinou vyjdu. Ale kdyžtak jíme menší porce.

37. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Odpověď: Akorát s tetou a sestřenicí, ale je to spíš jen psaní přes facebook.

38. Jaké máte v současné době vztahy s matkou?

Odpověď: No vlastně žádný.

39. Jak to myslíte? Zkuste to popsat.

Odpověď: Tak viděla jsem jí naposled před 2 lety a to mi řekla, že mi nepomůže. Že jsem socka a nic mi nedá. A že jí vůbec nezajímá, že má vnoučata.

40. Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaši rodiče? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)

Odpověď: Nepomáhají.

41. A co třeba teta nebo sestřenice?

Odpověď: Vůbec. Sestřenice mi tenkrát poslala oznámení, že se vdává, ale že nechce, abych tam chodila. Tak jsem jí řekla, že si to mohla nechat, že o to stejně nestojím.

42. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odpověď: Bezpečí, zázemí, jistota že člověk není na ulici

43. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: Najít si bydlení, aby děti měly zázemí.

44. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Že jsem se dala podruhé s bývalým dohromady.

Věk: 24
Vzdělání: Základní
Rodinný stav: svobodná
Počet dětí: dvě
Počet pobytů v AD: 3.

Rozhovor č. 2

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí)?
Odpověď: Bydlela jsem v Dačicích, v rodinném domku. Bylo to normální dětství. Nevím. Hrála jsem si s dětma, jezdily jsme na kole, takové klasické dětství.

2. Pocházíte z úplné či neúplné rodiny?
Odpověď: Měla jsem oba rodiče.

3. Máte sourozence?
Odpověď: Jo mám. 3 sestry (40, 38, 30 let)

4. To jistě bylo fajn, být čtyři holky.
Odpověď: Docela jo, půjčovaly jsme si hračky, ale o oblečení jsme se hádaly (smích)

5. Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?
Odpověď: Otec mi nebyl moc příjemnej, teda v posledních letech než umřel. On začal chlastat. V mládí byl dobřej. S matkou jsem měla celý život dobrý vztah.

6. Mluvíte v minulém čase, rodiče už nemáte?
Odpověď: Oba umřeli. Táta už před lety, ale mamka teprve před třema roky.

7. Chodila jste do školy ráda?
Odpověď: Ano.

8. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?
Odpověď: Tělocvik ano. Předměty jako hudebka, fyzika to ne.

9. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?
Odpověď: Jak jsem říkala kolo a pak asi procházky.

10. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?
Odpověď: Chtěla jsem být švadlena

11. A splnilo se Vám přání ohledně studia?
Odpověď: Ano, mám výuční list. Akorát jsem to dlouho nedělala. Hrozně mě bolely záda a bylo za to málo peněz. Tak jsem pak dělala v jedny fabrice.

12. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?
Odpověď: Přes kamarádku jsme se poznali. Ale když jsem otěhotněla, tak mě opustil.

13. Jak dlouho jste spolu chodili, než jste otěhotněla?

Odpověď: Dva roky

14. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: Chtěla jsem tak dvě, tři děti, ale to když jsem byla malá. A touha po dítěti mě chytla až po třicítce.

15. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: Tady vidíte, mám jednu malou drndu.

16. Kolik jí je?

Odpověď: 8. měsíců

17. Čím byste si přála, aby Vaše dcera byla, až vyroste?

Odpověď: Tak to je fakt brzy na to myslet. Ještě nevím.

18. Co jí baví dělat?

Odpověď: Tak teď se snažíme zvedat do sedu a lézt.

19. Co děláte společně s dcerou?

Odpověď: Tak ono toho moc nejde. Ale tak hrajeme si, dávám jí hračky, hlavně ty cinkací. Chodíme na procházky. Čtu jí pohádky.

20. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Teď beru mateřskou.

21. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Odpověď: Jsem hlášena.

22. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: To už ne.

23. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: No musí, ale je toho málo.

24. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: Bych nejedla no, hlavně abych měla na malou na pleny a na mléko.

25. Navštěvujete se s dalšími členy rodiny?

Odpověď: Spíš si voláme. Jsou daleko.

26. Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaše sestry? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)

Odpověď: Sestry mají svoje děti, teda všechny mají kluky, tak moc nemůžou. Ale nějaké oblečení od nich mám, ale málo, mají spíš klučičí barvy. Jinak moc nemohou, mají svoje starosti.

27. A je některá v podobné situaci jako Vy? Teda že by musela být v azylovém domě?

Odpověď: Ne to ne. Ale nemají na rozhazování.

28. Můžu se zeptat, jestli byste si chtěla najít nového přítele a pro malou tatínka?
Odpověď: Teď nesháním chlapa, až se někde zabydlím.

29. A kdyby se to povedlo, chcete se vdávat?
Odpověď: Nechci. Na to jsem už stará a ani po tom netoužím.

30. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?
Odpověď: Byt. Mít kde bydlet.

31. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?
Odpověď: Najít si chlapa, aby nám pomohl.

32. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?
Odpověď: Ani nevím.

33. Tohle je Váš první pobyt v azylovém zařízení?
Odpověď: Ano tohle je první.

34. A kde jste bydlela předtím?
Odpověď: No celý život jsem bydlela u rodičů. Pak jsem se musela odstěhovat, když mamka zemřela, to je tři roky zpátky. Pak jsem byla rok u přítele a potom po kamarádech, dokud to šlo. Teď jsem tu.

Věk: 37 let

Vzdělání: střední odborné (výuční list)

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 1

Počet pobytů v AD: 1.

Rozhovor č. 3

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí)?
Odpověď: Bydlela jsem v Budějovicích, bylo to v takových činžácích. Dětství bylo asi normální. Chodila jsem do školy, po škole jsem musela dělat úkoly, uklidit a pak jsem mohla jít ven.

2. Pocházíte z úplné či neúplné rodiny?
Odpověď: Když jsem byla malá, tak jsem měla otce i matku, pak to mi bylo asi deset let, tak se naši rozvedli. Matka si pak našla nového přítele, teda on byl bílej, ale docela brzy umřel.
Jo a v době při rozvodu jsem byla se sourozenci v dětském domově, tak pak žádal otec o péči, chvíli jsme u něj byli, ale nestaral se, tak jsme byli tři roky v dětském domově a potom jsme šli zpátky k matce.

3. Máte sourozence?
Odpověď: Jo mám. Celkem 12 sourozenců.

4. A všichni jsou vlastní?
Odpověď: No máme stejnou matku, tak asi ano. Nevím, jak se to přesně bere.

5. Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?

Odpověď: Víc jsem táhla k tátovi. S matkou taky no, ale s tátou víc jsem byla.

6. Chodila jste do školy ráda?

Odpověď: Jo chodila.

7. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Odpověď: Vaření, kreslení, zeměpis, fyziku a docela i přírodopis a dějepis

8. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Odpověď: Chodili jsme ven do parku na Palačáku, jestli to znáte. A zpívali jsme, tancovali, hráli hry nebo fotbal.

9. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

Odpověď: Tak já mám jen základku. V 15 letech mi zrušili dětský domov a šla jsem k mamě a musela jsem rovnou jít pracovat. Nastoupila jsem do fabriky Swinks, dělaly se tam sady na nádobí. A už jsem od začátku dělala na pracovní smlouvu a dokonce už od 16 let jsem chodila na noční šichty.

10. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Odpověď: Přítel jsem potkala ve svých 16. Byl to můj první přítel. Znali jsme se dlouho, od mala. On mi pomáhal, věděl, že na mě matka není moc hodná, tak mi pomáhal. Byli jsme spolu 36 let. On je teď už čtyři roky po smrti. Ale byl to pěkný chlap, sportovec (boxer), dokonce byl i v televizi, ale pozdě mu doktoři našli nádor, takže se už nedal zachránit.

11. Jak dlouho jste spolu chodili s Vaším manželem, než jste se vzali?

Odpověď: My jsme se nebrali

12. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: Já o tom nepřemýšlela. Přišly, přišly...

13. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: Děti jsem měla 5. Jedno umřelo (udusilo se v těhotenství). Ostatní děti, tak to je jedna holka a dva kluci. No a jedno dítě si nechala vzít, protože už by to nezvládli finančně.

14. Kolik let je dětem?

Odpověď: Všem je přes 30 let.

15. A mají svoje děti?

Odpověď: Ano mám celkem 15 vnoučat. Taky jsme bydleli všichni dohromady, než jsme přišli o byt.

16. A jakto že jste zde, když nemáte malé děti?

Odpověď: Tak já tu jsem s vnoučatama.

17. Můžete mi to vysvětlit?

Odpověď: No jsou to děti mojí dcery. Víte, ona začala chodit ven s jednou partou a tam začali fetovat a nestarala se. Takže děti šly stranou. Pak i rok seděla v base. A aby nešly děti do děčáku, tak jsem si je vzala já. Mám je v pěstounské péči.

18. A teď je už venku?

Odpověď: Jo je, ale stejně fetuje a děti jí nezajímají.

19. A kolik máte vnoučat v péči?

Odpověď: Celkem tři

20. Chodí vnoučata do školy?

Odpověď: Ano, musí.

21. Baví je škola?

Odpověď: Tak celkem jo. Akorát mají problémy. Hlavně v češtině. Mají horší známky, i když nejsou tak hloupí. Ale asi to bylo tím, že jsme častěji měnili azyláky. Teď jsme tady už rok, takže konečně dochodily jeden rok na jednom místě. A taky se s nima tady učí, tak se to zlepšuje.

22. Které předměty se jim líbí?

Odpověď: Docela je baví počty. Ale ta čeština, to je hrůza.

23. Co by chtěli dělat, až budou dospělí?

Odpověď: Tak kluk asi něco s opravováním strojů, s technikou... holka asi kadeřnici či kosmetičku a ta nejmenší nevím, teď jí baví vařit, tak kuchařka

24. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Odpověď: To nechám na nich, nechtěla bych je do ničeho nutit.

25. Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?

Odpověď: Tady pořád kreslí, vyrábí něco... jinak si hrají s kočárkama, chodí do lesa, na hřiště

26. Co děláte společně s dětmi?

Odpověď: No ty hry, kreslení, ven chodíme.

27. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Nemám.

28. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Odpověď: No já nejsem ani na pracáku, já mám tu pěstounskou péči a to je vlastně místo práce.

29. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: Teď už ne, jsem na to stará.

30. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: Ano určitě, vyjdu.

31. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: Nám tady půjčí, pak se s nima vyrovnáme. Nebo tu dávají ty těstoviny. To je taky dobrý. Nestalo se, že bysme neměli co jíst.

32. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Odpověď: Tak rodiče jsem říkala, že umřeli. Ale ani tak by mi matka jistě nepomohla. Otec si myslím, že by pomohl. Ale jinak se nenavštěvuji se sourozencema. Vůbec.

33. Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaši blízcí? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)

Odpověď: Tak já nikdy nevyžadovala, aby mi někdo pomáhal. No z rodiny by nemohl nikdo... to mi víc pomohli cizí

34. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odpověď: Abych měla všechny děti a vnoučata u sebe, abychom nebyli takle rozházený jako teď.

35. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: Ten byt, kde by byly děti v klidu.

Já bych už mohla mít byt. Ale jakmile řeknu, že jsem Romka, tak už mi nevolají zpátky.

36. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Víc bych si hledala byt. Nebo spíš bych chtěla si udržet tamten byt, o který jsme přišli.

Věk: 53 let

Vzdělání: ZŠ

Stav: Svobodná

Počet dětí: 3 (žijící)

Počet pobytů v AD: 3.

Rozhovor č. 4

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí)?

Odpověď: Tak já jsem z Brna. Na sídlišti jsme žili do mých 9 let, pak jsme se přestěhovali do rodinného domku po prarodičích. Ale pořád to bylo v Brně.

2. Pocházíte z úplné či neúplné rodiny?

Odpověď: Já měla oba rodiče. Ale otec potom umřel.

3. Máte sourozence?

Odpověď: 6 sourozenců vlastních a dva nevlastní – ty dva byli starší o hodně let ode mě, tak už bydleli samostatně

4. Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?

Odpověď: Normální, kladný vztah. Ale tatínka jsem měla radši.

5. Chodila jste do školy ráda?

Odpověď: Jo.

6. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Odpověď: Tělocvik, hudebku a výtvarku

7. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Odpověď: Byli mladší sourozenci, tak se pomáhalo mámě. Chodilo se ven, dělala jsem loutkové divadlo na prvním stupni základky

8. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

Odpověď: Ano. Šla jsem na učňák. Na kuchaře. Mám výuční list.

9. A splnilo se Vám přání ohledně studia?

Odpověď: Tak já to nejdřív vystřídala ty školy – dělala jsem cukrařinu, hotelovku, a nikde mě to moc nebavilo. Pak jsem se radila s tatínkem a nechali jsme to právě na tu kuchařku.

10. Co jste dělala po škole?

Odpověď: Po škole jsem měla živnost s bývalým přítelem (night club, hospoda), to fungovalo jeden rok, pak nám to zkrachovalo a zkrachoval i náš vztah (podváděl mě). No a pak jsem pracovala v bezpečnostní agentuře, než jsem měla děti.

11. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem, se kterým máte děti?

Odpověď: Tak my jsme jen partneři, teda byli jsme. Začali jsme spolu chodit v 15 letech, když jsem chodila do hospody na brigádu a zůstali jsme spolu do svých 19 let.

12. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: Ano chtěla, ale jen jedno, ne tolik co budu mít teď.

13. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: teď mám dvě děti a jsem těhotná. Budou to dvojčata.

14. Kolik let je dětem?

Odpověď: Tak klukovi je 11 a holce 10 let.

15. A všechny děti budou mít stejného otce?

Odpověď: Ne ty dvě první jsem měla s tím prvním přítelem. Ale když jim bylo kolem 5 let, tak nás jejich otec opustil. No on měl milenku. A to i přesto, že jsem měla víc peněz jak on, a živila jsem ho. Vše jsem platila já. On si svoje peníze nechával na svoje potřeby, svoje děvky. Domů nic nedával.

A ty dvojčata mám s nynějším přítelem. Akorát se o mě a děti moc nezajímá. Já teda původně jsem chtěla jít na potrat, ale on mě přemlouval, tak jsem si je nechala. A teď se nestará. Nemyslí na to, co je potřeba pro děti. A před měsícem mě vyhodil z bytu, tak jsem tady. Taky jsem ho načapala s jinou a nelíbilo se mi to a on mě pak vyhodil.

16. Takže z bytu vyhodil vás v pokročilém těhotenství i obě děti?

Odpověď: No já u sebe nemám děti. Víte, já jsem při tom podnikání měla průšvih a seděla jsem. Takže mi děti vzali a jsou v děčáku v Brně. Takže jsem tu sama, a můžu tu být, když jsem těhotná.

17. A jste s dětmi v kontaktu?

Odpověď: Jo jsem. Jezdím za nimi, když mám peníze, byla jsem tam před 14 dny. A jinak s nimi i telefonuju.

18. A bavíte se i o škole?

Odpověď: Určitě. Zrovna jsem se rozčilovala, když jsem volala do děčáku a informovala se na známky, že kluk má jednu trojku a holka dokonce propadá ze tří předmětů. Snad jsou tam od toho, aby jim pomáhali a ne je nechali propadat. Tak jsem jim řekla, aby to řešili. Takže naštěstí už byla dcera u psychologa v poradně, tak prý je holka roztěkaná, při učení by potřebovala asistenta a dokonce mi už říkali, že by ho měla mít co nejdřív zařízeného.

19. Baví je škola?

Odpověď: Jako nic jim nevádí ve škole.

20. Které předměty se jim líbí?

Odpověď: No nejvíc asi kreslení, cvičení, keramika.

21. Co by chtěli dělat, až budou dospělí?

Odpověď: To nevím.

22. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Odpověď: No hlavně aby nedopadli jako já. Holka je po mě zbrkloun. Ale ani kluk no... to vypadá bledě, on chodí do speciální školy, ale je prý šikovný, tak snad to bude dobrý.

23. Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?

Odpověď: Tak oni mají program v tom děčáku.

24. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Nemám nic.

25. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Odpověď: Jsem na pracáku, mám jen hmotnou nouzi.

26. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: Na to nemám peníze. A nemám na to ani hlavu.

27. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: no nestačí. I cesta za dětma mi stojí skoro 1000 Kč.

28. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: No musím si tady půjčit peníze. Nebo dostanu něco k jídlu.

29. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Odpověď: No nenavštěvuju. Jsou všichni odsud daleko. Občas si zavoláme.

30. Jaké máte v současné době vztahy se svými rodiči?

Odpověď: No otec umřel. A matka žije s přítelem v podnájmu. Vstřícnost od ní je, jednou mi půjčila peníze, ale teď nemůže, ona zas splácí dluh za sestru. Tak nemá tolik peněz. No a chtěla mi pomoci sestru, ale je taky někde na ubytovně a má málo místa, tam bysme se nevešli.

Ono bych nepotřebovala pomoc, ale bratr je hajzl.

31. Jakto? Co Vám provedl?

Odpověď: No takle. Já mám barák. Matka mi ho odkázala, ještě než jsem šla sedět. No a když jsem šla do vězení, řekla jsem bratrovi, aby se tam nastěhoval i s rodinou než se vrátím. Akorát když mě pustili, tak jsem tam jela a chvíli jsem tam byla, ale on nechtěl odejít a i mě mlátil. Tak jsem řekla, že tam s ním nebudu a odešla jsem. Bydlela jsem u toho přítele.

A nejhorší je, že když mám vlastně barák, tak nemám nárok na městský byt. Tak jsem tady.

32. A ostatní sourozenci nepomohou?

Odpověď: No oni jsou všichni daleko a nejsou taky na tom moc dobře. Tak je nechci otravovat. Já fakt nikdy od nikoho nic nechtěla. Je to pro mě těžké škemrat o pomoc.

33. Jak si rozumí Vaši rodiče s Vašimi dětmi?

Odpověď: S dětmi se nestýká matka. Nezajímá jí, co s nima je. Otec je mrtvý.

34. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odpověď: Mít svůj barák v Brně, mít děcka u sebe, auto a psa.

35. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: No to co jsem teď říkala, ale to si splním. Já to vím.

36. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Vrátila bych se do r. 97, kdyby otec žil a chtěla bych, aby místo něj umřela ona na tu rakovinu. Život se mi od toho roku sypal. A asi bych v roce 99 zůstala s Francouzem, to bych neseseděla, a asi bych neměla tolik dětí, a nebo by byly určitě zabezpečený.

37. A jak to teda máte s tím přítelem?

Odpověď: No to je komplikované. Já čekám, co mi řekne. Jestli mě vezme zpátky a nebude se kurvit. A nebo jestli budu s dětma sama. Tak to bych ho pak nevedla ani jako otce.

38. Takže, kdyby s Vámi chtěl být, tak byste s ním byla, i když víte, že teď Vás podváděl?

Odpověď: Asi ano, kvůli dětem bych s ním byla, ale musel by dokázat, že se bude starat.

39. Tohle je Váš první azylový dům?

Odpověď: Ano. Tak předtím jsme bydleli po pajzlech, to nebyly byty na bydlení s dětma. Taky se to sociálce nelíbilo, že bych porodila děti do takového prostředí. Tak teď je lepší, že jsem tady, to mi nemůže sociálka děti po porodu vzít.

Věk: 33 let
Vzdělání – střední odborné
Rodinný stav: svobodná
Počet dětí: 2 narozené (2 čeká)
Počet pobytů v AD: 1.

Rozhovor č. 5

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí)?
Odpověď: Já jsem z Písku. Po narození jsem byla v kojeneckém ústavu, pak jsem do pěti let byla v Omleničkách, no a potom mě dali do dětského domova v Písku.

2. Znáte své biologické rodiče?
Odpověď: No vlastně jo. Ale bylo to náhoda. V 6 letech jsem poznala svoje rodiče, jelikož v tom samém děčáku byli moji sourozenci, kteří teda nejdřív žili u rodičů a kvůli zanedbání péče je odebrali do děčáku. Ale když mi řekli, že jsou to moji rodiče, tak jsem jim řekla, že rodiče nemám.

3. A stýkala jste se potom s rodiči?
Odpověď: No s matkou ne. Ta brala jako svoje děti jen ty, co si nechali doma. Ale táta pak za mnou jezdil. Asi ho mrzelo, že nás dali pryč.

4. Máte sourozence?
Odpověď: Tak v kojeňáku a v děčáku jsem vyrůstala od narození s jednou sestrou. Ostatní neberu jako sourozence.

5. Chodila jste do školy ráda?
Odpověď: Jo.

6. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?
Odpověď: Tak jako neměla jsem nejlepší známky. Ale bavil mě český jazyk, zeměpis a hudebka.

7. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?
Odpověď: No my měli kroužky, tak jsem chodila na gymnastiku, na taneční a do sboru pěveckýho.

8. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?
Odpověď: Já se učila na kuchařku a dodělala jsem si výučák.

9. A splnilo se Vám přání ohledně studia?
Odpověď: Já původně nevěděla, co chci dělat, tak mi poradili v tom děčáku.

10. Co jste dělala po studiu?
Odpověď: Já si našla práci na Javorníku.

11. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Odpověď: My se znali z Písku, on měl u nás v dětském domově kamaráda, tak přes něj jsme se seznámili. Chodili jsme spolu od 19 let. A v 21 letech jsem otěhotněla.

12. A vzali jste se, když jste zjistila, že jste těhotná?

Odpověď: Nevzali, ale žili jsme spolu. Ale byl to horor. On žil u své matky, já jsem se teda k nim nastěhovala, abychom byli spolu, ale nedělalo to dobrotu.

13. Co tam bylo za problém?

Odpověď: Když se mi narodil syn, její vnouče. Tak jako partnerova matka mi ho chtěla vzít a vychovávat ho, abych k němu vůbec nemohla. Ale já se bránila a vykřičela jsem si to. No jenže mě kvůli tomu přítel pořád mlátil. Ale i tak jsem se nedala. Já mám prořízlou pusku. 8 let jsem to tam tak vydržela. Pak jsem jednou odešla, ale po nějaké době jsem ho vzala zpátky a měli jsme dceru. Akorát mi nedával na domácnost, vše dával své matce. Ona pro něj byla prostě bohyně. Takže jsem odtud vzala děti a odešla. Ale byl soud, on mě zažaloval, a došlo k domluvě. Syn je nyní u něj v Písku, protože tam chodí do školy, aby nemusel dojíždět, a na víkendy jezdí za mnou. No a holka zas je u mě v týdnu a na víkend jde k tátovi. Takže se vztahy zlepšili a dokonce i já jsem celkem v klidu. Jsem ráda, že jsem v azylu, se ho bojím a nevím, co bude až někdy budu bydlet ve svém.

14. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: No přála, Já se bála, že to bolí. (smích). Myslím porod. Ale když jsem byla malá, trpěla jsem na záněty, tak mi doktor řekl, že nebudu mít děti, takže jsem to tak brala. A šup najednou jsem byla těhotná. Nemohli jsme tomu uvěřit.

15. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: Mám dvě děti, kluka a holku.

16. Kolik let je dětem?

Odpověď: Klukovi je 12 let a holce 8 let.

17. Chodí děti do školy?

Odpověď: Ano, chodí. Akorát neměly moc dobrý prospěch, jak se s partnerem pořád hádali, tak to na ně působilo, teď je to lepší.

18. Baví je škola?

Odpověď: Celkem jo.

19. Které předměty se jim líbí?

Odpověď: Angličtina a tělocvik baví oba. Syna ještě čeština a pracovní činnosti. Holku zpívání a výtvarka.

20. Co by chtěli dělat, až budou dospělí?

Odpověď: No syn by rád dělal to, co táta, ten dělá dlažbu. A holka neví co, ona by toho chtěla hodně. Ale asi učitelku. Ale s tou matikou nevím, když jí nejde, aby šla na učitelku.

21. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?
Odpověď: Já bych to nechala na nich. Ale holce jde tancování a kluk by mohl být i zedník, ten taky dělá rukama a něco staví.
22. Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?
Odpověď: Dcera si právě nejvíc hraje na učitelku a kluk hraje fotbal a playsteišn.
23. Co děláte společně s dětmi?
Odpověď: Vaříme, oba mi pomáhají. Chci, aby se osamostatňovali. Už si třeba udělají vajíčka a tak.
24. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)
Odpověď: Nemám.
25. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?
Odpověď: Jsem na pracáku, ale je to bída s prací. Chtěla bych pracovat, je mi jedno co, ale nemám nic.
26. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?
Odpověď: Na pracáku mi nic nenabízeli. Ale tady jsou občas kurzy. Třeba počítačový. Ale na ten jsem nemohla, byla jsem na operaci.
27. A kdyby Vám nabídl UP kurz a pomohlo by to k práci, šla byste do toho?
Odpověď: Určitě, kdybych pak měla místo.
28. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?
Odpověď: No mám jen dávky a ty mi nestačí. Ale snažím se to vždy nějak vypočítat, aby to vyšlo, hlavně na autobusy a jídlo pro děti.
29. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?
Odpověď: Stane se to občas, půjčila jsem si tu jednou stovku, ale vrátila jsem to.
30. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?
Odpověď: Tak občas se vidím s matkou v Písku, ale jinak na tom taky není nejlíp, takže nepomůže, no ona by mi nepomohla, ani kdyby mohla.
31. Jaké máte v současné době vztahy se svými rodiči?
Odpověď: Tak jsem říkala, táta je mrtvej a máma se ke mně nikdy nechovala dobře, tak o to moc nestojím s ní udržovat vztahy.
32. Jak si rozumí Vaši rodiče s Vašimi dětmi?
Odpověď: Ona uznává jen 2 dcery, mezi ty já nepatřím, nic nedá a ani s dětma se nestýká. Oni to sami vycítili a neberou jí jako babičku.
33. Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaši rodiče? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)
Odpověď: No pomáhají dost kamarádi. Rodina vůbec.
34. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?
Odpověď: Když mám svůj domov, odkud mě nikdo nemůže vyhodit.

35. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: Mít zázemí pro děti, abychom byli šťastní, mít tam u sebe děti.

36. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Já jsem během života udělala tolik změn, a nakonec to byly dobré změny, že už nevím, co bych měla pořád měnit.

37. A nyní jste sama? Když teda jste se s otcem dětí rozešli?

Odpověď: Ne, já mám přítele. Zatím to vypadá nadějně. Rozumíme si, povídáme si a smějeme se spolu. Je to jiné než s prvním přítelem.

38. A on by Vám nemohl pomoci?

Odpověď: Tak teď to nejde, je ve vězení, ale píšeme si a pak spolu určitě budeme, takže pak jistě pomůže.

Věk: 34 let

Vzdělání: střední odborné učiliště

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 2

Počet pobytů v AD: 3.

Rozhovor č. 6

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí)?

Odpověď: Vyrůstala jsem v dětském domově, takže moje dětství bylo opravdu krásné. U rodičů by to nebylo ono.

2. Pocházíte z úplné či neúplné rodiny?

Odpověď: Z úplné rodiny. Rodiče spolu byli od svých 15 let až do své smrti.

3. Máte sourozence?

Odpověď: Ano. Je nás 5. Dvě holky a tři kluci.

4. Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?

Odpověď: Špatný než jsme šli do dětského domova, tak moc špatný. (více nechtěla rozvést důvody)

5. Chodila jste do školy ráda?

Odpověď: Ano.

6. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Odpověď: Fyzika a matematika.

7. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Odpověď: Číst knížky o psychologii. A ráda jsem se starala o děti z kojeneckého ústavu.

8. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

Odpověď: Chtěla jsem se učit jako švadlena a nakonec jsem se vyučila jako tkadlena a přadlena.

9. A splnilo se Vám přání ohledně studia?

Odpověď: Docela ano, je to sice trošku jiné, ale vlastně i podobné. (smích)

10. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Odpověď: Učila jsem se v Náchodě a tam jsem poznala na diskotéce svého prvního manžela, se kterým mám tři děti a nyní mám nového a s ním mám jednu holku.

11. Jak dlouho jste spolu chodili s Vaším manželem, než jste se vzali?

Odpověď: Než jsme se vzali s tím prvním, tak jsme spolu chodili tři roky. A s druhým rok a poté jsme se vzali.

12. Jak Vás požádal o ruku?

Odpověď: První manžel mě pozval na večeři k rodičům a tam mě před všema požádal o ruku. Druhý manžel za mnou přišel na azyl Blansko a tam mi dal kytku a jestli si ho vezmu.

13. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: Bylo to moje přání už od dětství, chtěla jsem jich 10.

14. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: V současné době mám 4 děti

15. Kolik let je dětem?

Odpověď: 22, 21, 14, 3 roky

16. Chodí děti do školy?

Odpověď: Kluci jsou už vyučení, jeden truhlářem, druhý zedníkem. Tak už do školy nechodí. Holka ta chodí do sedmé třídy a malá je se mnou doma.

17. Baví ji škola?

Odpověď: Ano holku moc.

18. Které předměty se jí líbí?

Odpověď: Fyzika a český jazyk.

19. Co by chtěla dělat, až bude dospělá?

Odpověď: Chtěla by být letuškou.

20. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Odpověď: Je mi to jedno, co si vyberou. Hlavně aby je to bavilo a měly tu práci rády.

21. Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?

Odpověď: Nejstaršího syna baví zpívání. Mladšího vyřezávání ze dřeva. Holku to zpívání a tu nejmenší asi to kreslení.

22. Co děláte společně s dětmi?

Odpověď: Většinou si s malou kreslím, nebo prohlížíme knížky a čteme pohádky.

23. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Jsem momentálně na rodičovské dovolené, ale potom si chci sehnat práci a byt.

24. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Odpověď: Zatím ne.

25. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: Teď ne, ale až budu na ÚP, tak bych ráda ještě něco zkusila, když bude možnost.

26. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: Sice to je málo, ale musím se snažit vyjít.

27. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: Poprosím telefonicky strejdu nebo od rodičů manžela, oni mi finančně pomáhají.

28. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Odpověď: Teď ne, jsou daleko a finančně by to bylo nemožné. A taky přes týden chodí dcera do školy. Možná přes svátky, ale záleží na situaci.

29. Jaké máte v současné době vztahy se svými rodiči?

Odpověď: Moji rodiče už ani jeden nežijí. A z manželovy strany mám pěkné vztahy.

30. Jak si rozumí Vaši rodiče s Vašimi dětmi?

Odpověď: No už nijak. Neměli ani možnost.

31. Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaši rodiče? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)

Odpověď: Ne.

32. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odpověď: Slovo domov pro mě znamená hodně, když víte, že máte domov, kam se můžete vždy vrátit, ať je to váš domov nebo i azylový dům.

33. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: Můj sen je velký, ale díky tomu, že jsem romka, se asi nikdy nesplní. Chtěla bych už bydlet normálně v bytě, ale bohužel není šance. Už 5 let střídám azyl za azylem.

34. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Celý můj život od manželství až po děti jsem ráda, že mám děti, mám je ráda, ale moc mi je líto, že nemají svůj domov, po kterém všichni tak toužíme.

Věk: 42 let
Vzdělání: střední odborné učiliště
Rodinný stav: vdaná
Počet dětí: 4
Počet pobytů v AD: 5.

Rozhovor č. 7

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí)?

Odpověď: Moje dětství bylo hezké, ale v dětském domově.

2. Pocházíte z úplné či neúplné rodiny?

Odpověď: Z neúplné. Otec s námi nežil.

3. Máte sourozence?

Odpověď: Ano mám tři sourozence (dvě sestry a bratra)

4. Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?

Odpověď: Moc hezký. (nevěděla, jak to má rozvést)

5. Chodila jste do školy ráda?

Odpověď: Ano, moc ráda.

6. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Odpověď: Matika a kreslení.

7. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Odpověď: Zpěv a tancování.

8. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

Odpověď: Chtěla jsem být květinářkou, zelinářkou.

9. A splnilo se Vám přání ohledně studia?

Odpověď: Ano.

10. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Odpověď: Bylo mi 18 let a byla jsem na romské zábavě, kde jsem vystupovala se zpěvem. A tam jsem ho potkala.

11. Jak dlouho jste spolu chodili s Vaším manželem, než jste se vzali?

Odpověď: Žili jsme spolu 6 let, ale svatba nebyla.

12. Jak Vás požádal o ruku?

Odpověď: Požádal mě o ruku, ale já nechtěla se vdávat.

13. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: Přála jsem si a mám dvě.

14. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: Mám dva kluky.

15. Kolik let je dětem?

Odpověď: Je jim 8 let a dva roky.

16. Chodí děti do školy?

Odpověď: Ano

17. Baví je škola?

Odpověď: Ano.

18. Které předměty se jim líbí?

Odpověď: Tělocvik. Jiné moc oblíbené nemá.

19. Co by chtěly dělat, až budou dospěli?

Odpověď: Chtěl by být právníkem nebo kuchařem.

20. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Odpověď: Čím chtějí oni, jen ať se jim to povolání líbí.

21. Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?

Odpověď: Starší syn fotbal, mladší syn mazlení.

22. Co děláte společně s dětmi?

Odpověď: Co se dá. (smích)

23. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Jsem na rodičáku.

24. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Odpověď: Ano.

25. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: Ano chtěla bych aspoň kurz kosmetičky.

26. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: No jen tak tak.

27. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: Půjčím si od maminky.

28. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Odpověď: Ano, s mamkou a se sourozenci.

29. Jaké máte v současné době vztahy se svými rodiči?

Odpověď: Velmi dobrý.

30. Jak si rozumí Vaši rodiče s Vašimi dětmi?

Odpověď: Výborně.

31. Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaši rodiče? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)

Odpověď: Ano finančně. Jinak nemohou.

32. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odpověď: Klid, relax, rodinné pohodlí.

33. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: Chci rodinný baráček a šťastnou rodinu.

34. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Chtěla. Chtěla bych zůstat ve Velké Británii, kde jsem žila. Chtěla bych se vrátit zpět a začít znovu.

Věk – 27 let

Vzdělání – střední odborné učiliště

Počet dětí – 2

Rodinný stav – svobodná

Počet pobytů v AD: 2.

Rozhovor č. 8

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí, vesnice, město, sídliště, rodinný dům)?

Odpověď: Bydleli jsme na vesnici. Byla to taková velká rodinná vila, kde bydlelo 6 rodin.

2. Pocházíte z úplné či neúplné rodiny? (Popř. dětský domov – jaký měla vztah k vychovatelce, jestli má k té vychovatelce vztah i nyní, zda se schází)

Odpověď: Z úplné rodiny

3. Máte sourozence?

Odpověď: Dva bratry

4. Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?

Odpověď: Moc dobrý vztahy.

5. Chodila jste do školy ráda?

Odpověď: Ano.

6. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Odpověď: Nevím, jestli se to tak jmenovalo, ale říkali jsme tomu praktická výchova.

7. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Odpověď: Pletení a háčkování.

8. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

Odpověď: Chtěla jsem dělat čalounici.

9. A splnilo se Vám přání ohledně studia?

Odpověď: Nastoupila jsem na odborné učiliště obor čalounictví, přerušila jsem z důvodu těhotenství.

10. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Odpověď: S prvním partnerem na učilišti. S druhým v práci.

11. Jak dlouho jste spolu chodili s Vaším manželem, než jste se vzali?

Odpověď: 8 let jsme spolu byli – máme společně dceru, ale již nežije ve společné domácnosti.

12. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: Přála jsem si aspoň 8 dětí.

13. Byly děti plánované nebo neplánované?

Odpověď: Ano děti byly plánované.

14. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: Teď mám dvě děti, které jsou u mě.

15. Kolik let je dětem?

Odpověď: 16 let a 5 let.

16. Chodí děti do školy?

Odpověď: Dcera přerušila studium na učilišti.

17. Co by chtěli dělat, až budou dospělí?

Odpověď: Syn by chtěl být policajtem nebo hasičem. Dcera číšnice.

18. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Odpověď: Nechávám to na nich.

19. Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?

Odpověď: Syn skládačky, malování, vystřihávání. Dcera asi pletení.

20. Co děláte společně s dětmi?

Odpověď: Chodíme na procházky. Se synem vystřihávám a lepím různé obrázky.

21. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Ne.

22. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Odpověď: Ano.

23. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: Nabídka rekvalifikačních kurzů od Úřadu práce.

24. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: Ano.

25. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: Pomáhají mi rodiče – dají finance a i potraviny.

26. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Odpověď: Ano pravidelně, bydlíme docela blízko.

27. Jaké máte v současné době vztahy se svými rodiči?

Odpověď: Pořád moc dobré.

28. Jak si rozumí Vaši rodiče s Vašimi dětmi?

Odpověď: Ano dobře si rozumí.

29. Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaši rodiče? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)

Odpověď: Ano, finančně i materiálně.

30. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odpověď: Neví, neodpověděla.

31. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: Najít si pořádnou práci a žít normálně.

32. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Toho by bylo strašně moc. (Více to nerozebírala)

Věk: 33

Vzdělání: základní

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: dvě

Počet pobytů v AD: 1.

Rozhovor č. 9

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí, vesnice, město, sídliště, rodinný dům)?

Odpověď: Na vesnici v činžovním baráčku.

2. Pocházíte z úplné či neúplné rodiny? (Popř. dětský domov – jaký měla vztah k vychovatelce, jestli má k té vychovatelce vztah i nyní, zda se schází)

Odpověď: Z úplně rodiny.

3. Máte sourozence?

Odpověď: Mladšího bratra.

4. Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?

Odpověď: Pěkný.

5. Chodila jste do školy ráda?

Odpověď: Ano

6. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Odpověď: Matika a praktická výchova.

7. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Odpověď: Práce doma u baráku, ráda jsem pletla

8. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

Odpověď: Bavilo mě vaření, chtěla jsem být kuchařkou.

9. A splnilo se Vám přání ohledně studia?

Odpověď: Ano, vyučila jsem se kuchařkou.

10. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Odpověď: S manželem jsem se seznámila v restauraci, kde jsem pracovala.

11. Jak dlouho jste spolu chodili s Vaším manželem, než jste se vzali?

Odpověď: Rok a půl

12. Jak Vás požádal o ruku?

Odpověď: Na diskotéce (smích)

13. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: Ano, přála. Mám čtyři děti.

14. Byly děti plánované nebo neplánované?

Odpověď: Ano všechny byly plánované.

15. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: Čtyři.

16. Kolik let je dětem?

Odpověď: 21, 20, 18 let, 4 roky

17. Chodí děti do školy?

Odpověď: Nyní nikdo z nich nechodí do školy.

18. Co by chtěli dělat, až budou dospělí?

Odpověď: Syn chtěl být pokrývač a splnilo se mu to. Druhý syn chtěl být popelář, ale je skladníkem, což se mu docela líbí. Dcera chtěla být kuchařkou, ale je ve fabrice na výrobu žaluzií. Nejmladší syn chce být hasič nebo policajt.

19. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Odpověď: Tak to ukáže čas, čím bude ten nejmladší.

20. Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?

Odpověď: Nejmladší syn puzzle a malování. Ostatní děti žijí ve vlastní domácnosti, tak nevím.

21. Co děláte společně s dětmi?

Odpověď: S nejmladším synem – četba knížek, dětské hry

22. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Ano.

23. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: Nabízeli mi na pracáku rekvalifikaci na pečovatelku. Tak jsem to udělala.

24. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: Nestačí.

25. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: Většinou si půjčím peníze, které potom vrátím, nebo výpomoc po kamarádech.

26. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Odpověď: S bratrem jsem v kontaktu, občas se scházíme i osobně.

27. Jaké máte v současné době vztahy se svými rodiči?

Odpověď: Oba rodiče už nežijí.

28. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odpověď: Postavit se na vlastní nohy, mít svoje bydlení.

29. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: Bydlení.

30. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Aby se měl každý dobře.

Věk: 42

Vzdělání: vyučena

Rodinný stav: rozvedená

Počet dětí: 4

Počet pobytů v AD: 2.

Rozhovor č. 10

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí, vesnice, město, sídliště, rodinný dům)?

Odpověď: Narodila jsem se ve městě, ale pak jsme se přestěhovali na vesnici, tak jsem vyrůstala tam.

2. Pocházíte z úplné či neúplné rodiny? (Popř. dětský domov – jaký měla vztah k vychovatelce, jestli má k té vychovatelce vztah i nyní, zda se schází)

Odpověď: Pocházím z úplné rodiny.

3. Máte sourozence?

Odpověď: Ano. Tři bratry a jednu sestru.

4. Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?

Odpověď: S matkou nepříliš dobrý, s otcem bylo vše v pořádku. S matkou jsem se právě rozcházela v názorech.

5. Chodila jste do školy ráda?

Odpověď: Ne.

6. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Odpověď: TV, hudební výchova, vlastivěda.

7. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Odpověď: Nepreferovala jsem žádný koníček, pouze jsem chodila s kamarády ven.

8. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

Odpověď: O dalším studiu jsem na škole neuvažovala.

9. A splnilo se Vám přání ohledně studia?

Odpověď: V 15ti letech jsem udělala rekvalifikační kurz na prodavačku.

10. Popř. Co jste dělala místo studia?

Odpověď: Pracovala jsem v obchodě s potravinami.

11. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Odpověď: Tohle je složitější. Prvního partnera jsem poznala v jeho prodejním stánku. S ním jsem měla první dítě. S druhým partnerem jsem se potkala na diskotéce, spolu jsme měli tři děti. A s posledním partnerem jsem se poznala v azylovém domě a máme spolu jedno dítě.

12. Jak dlouho jste spolu chodili s Vaším manželem, než jste se vzali?

Odpověď: Nejsem vdaná.

13. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: Děti jsem si přála a 5 dětí mi stačí. (smích)

14. Byly děti plánované nebo neplánované?

Odpověď: Pouze první dítě nebylo plánované (první dítě v 17 letech)

15. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: 5 dětí.

16. Kolik let je dětem?

Odpověď: 15, 12, 9 let, 2 roky, 2 měsíce

17. Chodí děti do školy?

Odpověď: Ano.

18. Baví je škola?

Odpověď: Ano.

19. Které předměty se jim líbí?

Odpověď: Nevím, školní děti nemám ve své péči.

20. Co by chtěli dělat, až budou dospělí?

Odpověď: Uživatelka neudává odpověď.

21. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Odpověď: Záleží na nich, čím chtějí být.

22. Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?

Odpověď: Neví.

23. Co děláte společně s dětmi?

Odpověď: Uživatelka má v současné době v péči jen dvě nejmladší děti. S nimi si čte pohádky, hraje hry.

24. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Rodičovská.

25. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Odpověď: Ne.

26. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: Ne.

27. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: Ano.

28. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: Půjčila jsem si na AD a po obdržení peněz jsem vše splatila.

29. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Odpověď: Občas s bratrem. Jinak nejsem s nikým v kontaktu.

30. Jaké máte v současné době vztahy se svými rodiči?

Odpověď: Nejsem vůbec v žádném kontaktu. Matka mi ubližuje (hází na mě špínu). Otec už nežije.

31. Jak si rozumí Vaši rodiče s Vašimi dětmi?

Odpověď: No 3 starší děti jsou v péči matky. 2 leté dítě je u příbuzných. Takže vztahy mají dobré.

32. Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaši rodiče? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)

Odpověď: Ne.

33. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odpověď: Svůj vlastní byt s přítelem a dcerou.

34. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: Aby přítel nepil tolik alkoholu.

35. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Abych měla svoje děti všechny zpět v péči.

Věk: 33 let

Vzdělání: základní

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 5

Počet pobytů v AD: 2.

Rozhovor č. 11

1. Můžete mi povědět, jaké bylo Vaše dětství? Kde jste vyrůstala (v jakém prostředí, vesnice, město, sídliště, rodinný dům)?

Odpověď: Ve městě.

2. Pocházíte z úplné či neúplné rodiny? (Popř. dětský domov – jaký měla vztah k vychovatelce, jestli má k té vychovatelce vztah i nyní, zda se schází)

Odpověď: Pocházím z úplné rodiny, ale v 5 letech mi otec tragicky zemřel.

3. Máte sourozence?

Odpověď: Ano 3. Dvě sestry a jednoho bratra (1 sestra po smrti)

4. Jaký jste měla se svými rodiči v dětství vztah?

Odpověď: S rodiči to bylo super.

5. Chodila jste do školy ráda?

Odpověď: Ne.

6. Vzpomenete si, jaké předměty jste měla ráda?

Odpověď: Chemie.

7. Co Vás bavilo dělat ve volném čase?

Odpověď: Trávila jsem většinu času hlavně venku. Kroužky jsem neměla.

8. Chtěla jste po základní škole pokračovat ve studiu? Která střední škola či odborné učiliště Vás lákalo?

Odpověď: Ano jsem pomáhat tím, že si najdu lepší práci a budu dávat peníze domů.

9. A splnilo se Vám přání ohledně studia?

Odpověď: Učila jsem se odborné učiliště – pečovatelku – ale nedokončila jsem ho z důvodu těhotenství.

10. Popř. Co jste dělala místo studia?

Odpověď: No starala jsem se o dítě.

11. Můžete si vzpomenout, jak jste se seznámila se svým partnerem/manželem?

Odpověď: Nechtěla o tom mluvit.

12. Jak dlouho jste spolu chodili s Vaším manželem, než jste se vzali?

Odpověď: Nejsem vdaná.

13. Přála jste si mít děti? A kolik?

Odpověď: Děti jsem si přála dvě.

14. Byly děti plánované nebo neplánované?

Odpověď: Některé ano, dvě byly neplánované.

15. Kolik dětí máte v současné době?

Odpověď: 4 děti a jsem těhotná.

16. Kolik let je dětem?

Odpověď: 11, 5, 3, 19 měsíců

17. Chodí děti do školy?

Odpověď: Syn ano.

18. Baví je škola?

Odpověď: Jak kdy (smích)

19. Které předměty se jim líbí?

Odpověď: tělocvik, počítače a matematika.

20. Co by chtěli dělat, až budou dospělí?

Odpověď: Zatím syn neříkal, že by se pro něco rozhodl.

21. Čím byste si přála, aby Vaše děti byly, až vyrostou?

Odpověď: Aby měly povolání, kde si vydělávají pěkné peníze.

22. Jaké mají koníčky? Co je baví dělat ve volném čase?

Odpověď: Nejstarší syn počítače. Ostatní tak nějak všechno možné.

23. Co děláte společně s dětmi?

Odpověď: Hrajeme si, chodíme na procházky.

24. Máte v současné době zaměstnání? (rodičovská dovolená)

Odpověď: Rodičovská dovolená

25. Pokud nemáte zaměstnání, jste hlášena na úřadu práce?

Odpověď: Ne.

26. Máte možnost dodělat si nebo zvýšit svoje vzdělání?

Odpověď: Měla jsem, ale nyní už ne.

27. Stačí Vám na živobytí příjem, který máte?

Odpověď: Ne.

28. Jak to u Vás probíhá (co děláte?), když Vám občas nevyjdou peníze?

Odpověď: Půjčka peněz nebo výpomoc od ostatních maminek na AD.

29. Navštěvujete se se svými rodiči? Popřípadě s dalšími členy rodiny?

Odpověď: Navštěvovali jsme se, nyní z důvodu vzdálenosti ne.

30. Jaké máte v současné době vztahy se svými rodiči?

Odpověď: Maminka se znovu vdala. Tak si pouze voláme. Bydlí až ve východních Čechách.

31. Jak si rozumí Vaši rodiče s Vašimi dětmi?

Odpověď: Dobré vztahy mají spolu.

32. Pomáhají Vám nějakým způsobem Vaši rodiče? (finančně, materiálně, hlídání dětí...)

Odpověď: Nepotřebuji výpomoc.

33. Co pro Vás znamená domov? Když se řekne slovo domov, co si představíte?

Odpověď: Já už asi ani nic.

34. Máte nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Odpověď: Mít pro děti úplnou rodinu.

35. Kdybyste mohla něco v životě změnit, co by to bylo?

Odpověď: Asi všechno.

Věk: 30

Vzdělání: základní

Rodinný stav: svobodná

Počet dětí: 4 děti (těhotná)

Počet pobytů v AD: neuvedla

13. Abstrakt

KRÝCHOVÁ, V. Sociální práce v kontextu hodnot se zaměřením na matky s dětmi bez domova. České Budějovice 2014. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce M. Opatrný.

Klíčová slova: hodnoty, hodnoty v sociální práci, hodnoty rodiny, matky s dětmi bez domova, azylové domy pro matky s dětmi

Studie se zabývá sociální prací jako prací s hodnotami. V teoretické části je vymezen pojem hodnota a dále jsou popsány hodnoty v sociální práci, v rodinách a azylových domech pro matky s dětmi.

V rámci výzkumného šetření jsou zjišťovány hodnoty azylových domů pro matky s dětmi a hodnoty uživatelů těchto zařízení, poté jsou navzájem porovnávány, nakolik se shodují či se naopak liší.

Výzkum byl realizován ve třech azylových domech pro matky s dětmi pomocí rozhovorů s jejich uživatelkami. Obsahovou analýzou dokumentů jsou zjišťovány hodnoty azylových domů ze standardů kvality sociálních služeb. Otázky použité v rozhovorech jsou rozděleny na několik oblastí. Konkrétně jde o rodinné vztahy, vztah matky k vlastnímu vzdělávání a zaměstnání v dětství i dospělosti, vztah matky k jejím dětem, jejich vzdělání a budoucímu povolání, partnerské vztahy a doplňující otázky. Tyto oblasti by měly poukázat na to, co je pro matky s dětmi důležité. Pomocí získaných informací se mohou hodnoty porovnat a sociální pracovníci v azylových domech je mohou zpracovat do koncepce jejich náplně sociální práce.

The Abstract

Social work in the context of values, with a focus on homeless mothers and children.

Key words: values, values in social work, family values, mothers with children, the homeless, shelters for mothers with children

The study focuses on social work as work with values. In the theoretical part defines the concept of value. Values are later described in social work, families and shelters for mothers with children.

As part of the research the values of shelters for mothers and children and the value of users of these facilities are then compared to each other, to what extent are the same or different.

The research was conducted in three shelters for mothers with children through interviews. By document analysis the values of shelters on the quality standards of social services were measured. The questions used in the interviews are divided into several areas: family relationships, the relationship of mother and education and work in childhood and adulthood, the relationship of a mother to her children, their education and future occupation, partner relationships and additional questions. These areas should point out what is important to mothers and children. Using this information is possible to compare the values and social workers in shelters that social workers can be incorporated into the concept of the social services.